AZİZ NESİN

İHTİLÂLİ NASIL YAPTIK

AZİZ NESİN

İHTİLÂLİ NASIL YAPTIK?

MİZAH HİKÂYELERİ

* Bu kitabın birinci basımı 1965'de yapıldı (8000).

* İkinci basımı 1969'da yapıldı (6000).

* Kısa zamanda tükenen *«İhtilâli Nasıl Yaptık?»* ın üçüncü basımını kıvançla sunuyoruz.

Tekin Yayınevi

İSTANBUL — 1971

BUYURUN CENAZE NAMAZINA

Dünyanın en acaip cenaze töreni bizim fabrikada oldu. Dil alışkanlığı işte; hep bizim fabrika deriz; Şakir Bey'in fabrikası...

Şakir Bey çok değerli bir adam ama, ne yapsın zavallı, çok kısır bir memlekette dünyaya gelmiş, yoksa, bir Avrupa, Amerika memleketinde dünyaya gelmiş olsaydı, o memleketin tapusunu üstüne çıkarır, yetmezdi de, komşu memleketleri de kiralar, satın alırdı; böyle büyük bir iş adamı... Ne yapsın garip, kendi büyük, memleket küçük ve de kısır...

Fabrikada memuru, ustabaşısı, ustası, çırağı, ikiyüzden çoğuz. Biz böyle dirlik düzen içinde çalışıp dururken nereden geldiyse Nuri Usta diye bozguncu biri geldi. Onun gelmesiyle de tadımız tuzumuz kaçtı. Daha geldiğinin ilk haftası mı, ikinci haftası mı neydi,

— İşçi ücretleri azdır! diye işçileri karıştırmağa başladı.

Sizden iyi olmasın, Fahri Usta diye bizim fabrikada yirmi yıldır çalışan gayet insaniyetli bir ustabaşı vardır, çekti bu Nuri Usta'yı;

— Bre oğlum, dedi. bulmuşsun da bunuyorsun. Sen biraz çeneni tutsan iyi olur. Allah razı olsun bu adam burada bir iş kurmuş, bize de ekmek kapısı açılmış. Şurda çalışıp üç-beş kazanıyoruz da çoluk çocuğumuzu geçindiriyoruz. Şimdi bu adam bizi burdan kovsa da aç-açık kalsak daha mı iyi!.. Diyelim seni burdan tir etse. senin gibi elli tane Nuri Usta, kuyruğa girmiş, kapıda sıradalar...

Gelgelelim bu Nuri Usta lâf anlar takımından değil.

— İş kanunu var bu memlekette ulan! diye barbar bağırıyor.

Şakir Bey duysa, vallaha bunu yakasından tuttuğu gibi kapı dışına deh eder.

Bu Nuri Usta gittikçe azıttı efendi, bu sefer de,

— Fazla mesai ücretlerini isteriz! diye yeni bir âdet çıkardı ortaya.

— Gel oğlum, etme eyleme! diyorsak kime diyoruz, bir kulağından girip öbüründen çıkıyor.

Kısası efendi, bu bozguncu o güzelim fabrikayı karman çorman edip ortalığı birbirine kattı. Sonunda Şakir Bey de olanları duydu ya, nedendir anlamadık, hiç sesini çıkarmadı.

Nuri Usta azdıkça azıyor, bu sefer de,

— Fabrikada işçiye öğle yemekleri çıkacak! demez mi...

Şunun zoruna bak biyol, öğlen yemeğiymiş, yok mu daha bi istediğin. Öğle yemeği verseler, bu sefer de «avrat isterim!» diye tutturacak.

Biz bu delibozuğun ileri geri sözlerini patrona duyurmak istemiyoruz ya, duyulmayacak gibi değil ki... Fabrikaya iş müfettişlerinin beşi ge-

lip onu gidiyor. Pekiy ama, patron bu bozguncuyu neden kapı dışarı etmez... Gördün mü adamın iyi kalpliliğini sen! Koğsa herifin çoluğu çocuğu aç-çıplak kalacak diye acıyor işte besbelli...

Uygunsuz kişiyle baş edilir mi hiç, bu sefer de,

— Çalışma yerlerinde sağlık şartları bozuk!.. diye başladı.

Yahu herif düpedüz deli be!.. Ulan buradan koğulursan daha iyi yerde mi çalışacaksın zibidi!.. Kahve köşelerinde sürtüp duracaksın. Ulan burası iş yeri mi, yoksa efendime söyliyeyim, turistik otel mi?

Biz buna «Gel etme, eyleme Nuri Usta!» dedikçe,

— Ulan bu memlekette kanun var be! diyerek büsbütün azıyor.

— Arkadaş, memlekette kanun yok, diyen mi var... Memlekettir, elbet kanunu bulunacak... Velâkin bu kanun sana bana mı? Nuri Usta'nın üstüne kanun çıkarmadılar ya...

Ne desek boş. Bizim anlamadığımız, neden Şakir Bey buna patronluğunu bir iyice gösterip, tir git kapımdan, demez?.. Fahri Usta'nın dediğine bakılırsa, herif bozguncu mozguncu ama, elinden gelmeyen iş yokmuş da ondan ötürü patron bunu kovmağa kıyamazmış. Orası öyle, herifin elinden her bir iş geliyor ve her bir işin hakkıyla ustası. Santral bozulur, koşar onarır. Torna tezgâhı çalışmaz, şıp diye yapar. Elektrik işi bunda, tesviye işi bunda... Herif anasından elinde matkap, tornavida, anahtar, öylece usta doğmuş canım... Fabrikada bir bozuk makina vardı, dünyanın mühendisi geldi gitti, onaramadı. Almanyadan uz-

manini, yapan fabrikanın adamını getirttiler de yapamadı. Sonra bu bozguncu Nuri,

— Durun hele!.. deyip bir sıvandı, gözkas arasında koca makinayı onardı çıktı.

Bunda yedek parça medek parça kullanmak da yok. Dişlileri eğeler, pistona bir çivi sokar, ara yere çaput tıkıştırır, bel kemerini volana takar, gecenin bir vakti bozuk makinayı işletir. Herifin eline saçtan odun sobası ver, sana jet motoru yapsın ki, jet fabrikası ayırdedemez.

Bu yanları iyi de gelgelelim bozguncu... Arkadaşlar toplandık,

— Yahu, dedik, bunu bir şikâyet edecek makam yok mu bu memlekette?

Gidip patrona söyledik. Patron dersen yaka silkiyor...

Son zamanlarda iyice belâ oldu, gönülden çalışmıyor da... Patron, bundan hem yandım Allah diyor, hem de yanından kovmuyor.

Derken, işte o kaza oldu. Öğle paydosuna yakın bir saatte birden bir gürültüyle sıçradık. Atelyenin camları şangır şungur indi. Aman diye çığrışarak fırladık. Nedir ne değildir... Bir de baktık fabrika ocağının olduğu yerden havaya dumanlar yükseliyor... Bir, bir daha patlama oldu. Aman kaçın edin... Epiy sonra duman muman kalmayınca bir de baktık ki ocağın, fırının tuğlası bile kalmamış hep toz olmuş uçmuş.

Patron saçını başını yolarak geldi,

— Eyvah, eyvah... diye dövünüyor.

Dar zamanlarında Nuri Usta'yı çağırır. Bir sıra dövündükten sonra,

— Nuri Usta nerde, Nuri Usta nerde? diye bir zaman çırpındıktan sonra,

___Çabuk Nuri Usta'yı bulun getirin! dedi, odasına gitti.

Nuri Usta bu ocağı, fırını bir haftaya kalmaz, yeniden çatar çıkarır ortaya, yoksa fabrikanın aylarca işleyeceği yok. Nuri Usta'dır bu, koca fabrikayı fırınsız, ocaksız, bacasız da işletmenin yolunu bulur ya...

Ara tara, Nuri Usta yok... Evine baktırdık, yok... Kahvede arattık, yok... Yok, yok... Fahri Usta,

— Ulan, uçtu mu bu namussuz!.. deyince ocakçı Niyazi,

— Evet, uçtu! dedi.

— Nasıl uçtu?

— Uçarken görmedim ya, ocaktan, bacadan tek tuğla kalmadığına bakılırsa Nuri Usta da uçmuş olsa gerek... Fırın bozulmuştu. Nuri Usta'yı çağırdım, sıvandı, işe girişti. İlkin benim çırağı küskü almaya gönderdi, arkadan da ben mühendise gittim haber vermeye... İşte o sıra fırın patladı. İçerde olsak, biz de uçacaktık...

Belki de kurtulmuştur diye akşama kadar Nuri Usta'yı aradık. Bulamayınca patrona gidip söyledik:

— Nuri Usta sizlere ömür, Bey...

Patron, koltuğunda bir rahat, bir keyifle gevşedi,

— Oooh!.. Allaha şükür, ocak gitti ya bir belâdan kurtuldum. Ocağı, fırını nasıl olsa yaparız, Nuri belâsından kurtuldum... dedi.

Demesiyle bize bakıp, aklı başına gelmiş olacak,

— Aman, dedi, bu dediğim aramızda kalsın, sakın duyulmasın...

Fahri Usta,

— Her işde bir hayır vardır Beyefendi, dedi, öldüğü iyi oldu.

Şakir Bey:

— İyi olmasına çok iyi ya benim oh dediğim duyulmasın...

Ertesi gün oldu, patron tutturdu:

— Nuri Usta'nın cesedi bulunsun, cenaze töreni yapılacak...

Polisler arar, biz ararız, herifin cesedi bile yok.

Patron,

— Kol, bacak... Ne bulursanız getirin! diyor.

Kol bacak değil, bir hafta aradık, tırnağının ucunu bulamadık. Patron.

— Bu herif hep duman olup uçmadı ya, elbet bir şeyi kalmıştır, artık nesi kalmışsa bulunacak! diyor.

Yok kardeş, zorla mı? Fahri Usta'ya,

— Yahu, dedim, patron bu herifi günahı kadar sevmezdi. Şimdi bu ne iştir ki artık kalmış saçını tırnağını aratıyor...

Fahri Usta,

— Bu iş başka, dedi, Şakir Bey iş adamı arkadaş... Ölen işçisine bir cenaze töreni yapacak ki, dillere destan... Adamı işçi düşmanı patron diye gösterdiklerinden, o da işçisini sevdiğini isbat edecek. Gönül almak böyle olur...

Patron,

— Her kim, Nuri Usta'dan arta kalmış bir şeyini bulursa, yüz lira ikramiye vereceğim! diye ilân etti.

Hemen o gün de bulundu, ama nesi bulundu, ayıptır söylemesi Nuri Usta'nın üretim organı, iki

taşın arasında ezilmiş olarak bulundu. Acaba onun mu, değil mi, nerden belli? Yahu başka kimin olurmuş, töbe, bu düşen mendil değil ki, insan düştüğünü bilsin... Elbet Nuri Usta'nın. «Ya onun değilse!..» deyip duruyorlar. Kim bilir? Karısı... Kadın «Benim yüreğim dayanmaz, bakamam!» dedi. Belediyenin doktoru, adlî tıbbın doktoru muayene etti. Bizim patron da hep başında... Sonunda resmen defnine müsaade alındı.

Bu işi bilen birkaç kişiyiz. Patron bizi çağırdı.

— Aman, dedi, bu is duyulmasın, herkes sandukanın içinde Nuri Usta'nın cesedi var diye bilsin. Tabuta biraz ağırlık konacak ki, taşıyan cemaat içinde ne olduğunu anlamasın...

İmam yıkamış etmiş, tabuta koymuş. Biz bütün fabrika işçileri cenazenin kaldırılacağı cami avlusuna geldik ki, bir kalabalık, bir kalabalık... Büyük adamlar gelmiş, gazeteciler dolmuş, iş müfettişleri orda... Patron iki gözü iki çeşme ağlıyor. Cenaze namazı kılınıp da imam duadan sonra,

— Ey cemaat, merhumu nasıl bilirsiniz? diye sorunca, patron kendini tutamadı, tabutun üzerine abanıp,

— Ah, kardeşim Nuri, sen de gittin Nuri... Sensiz ne yapacağım şimdi. Vah Nuri... diye ağladı.

Bu da yetmedi,

— Açın tabutun kapağını, arkadaşımı son bir kere öpeyim!.. demez mi!..

Yahu, bu bizim patron şaşırdı mı ne... Neyi öpecek?

— Olmaz! diye beri çektiler, bu sefer de,

— Öyleyse, bir kerecik göreyim, ne olur son bir kere gösterin! diye çırpınıyor.

Benim anlayabildiğime göre bizim patron, kendi sesinin, gözyaşının heyecanından tabutta ne olduğunu unuttu...

Cenazeyi mezarlığa götürdük, tabutuyla mezara gömdükten sonra, patron taze mezarın başında ağlayarak konuştu. Toprak tümseğine bakıp dedi ki:

— Nuri!.. Nuri!.. Sen benim en büyük desteğimdin, dayanağımdın... Seni de kaybettim. Sen. çalışkan, şuurlu, yaptığını bilen bir arkadaşımızdın... Yaşadıkça seni anacağız, kalbimizde yaşayacaksın Nuri! Çok çalışırdın, yumuşak başlıydın, söz dinlerdin Nuri!..

Yanımda duran Fahri Usta'ya baktım, o da ağlıyor.

— Arkadaş, dedim, bu bizim patron tabutta ne olduğunu unuttu mu?

— Unutur mu canım?

— Unutmadıysa bu dil dökmeler neyin nesi!.. Hem ayıp, hem günah... Tabuttaki şeye insan bu lâfları nasıl eder?

— Anlamazsın sen... Eder. İşin icabı öyle geliyor.

— Sen neye ağlarsın?

— Şu dokunaklı sözlere yürek mi dayanıyor arkadaş...

Cenaze töreni bitti, mezarlıktan dönüyoruz. İşçi arkadaşlardan biri,

— Gayri ölsem de gam yemem, dedi, böyle bir tören yapıldıktan sonra...

Öbürü,

— Arkadaş, ben bu bizim patronun yoluna ölürüm... dedi.

— Ölünmez mi!.. Can feda...

Fabrikaya döndük, patron odasına girdi:

— Ooh, çok şükür, bu belâyı da ucuz atlattık... dedi.

Patron büyük iş adamı ya, zavallı yoksa kısır bir memlekete düşmüş.

BIÇAKSIZ ERKEK OLMAZ

Tanımadığım yaşlıca bir bey, elinde bir kâğıtla kapıda duruyordu.

— Rahatsız ettim, ben ihtiyar heyetinden hâkim emeklisi Muhlis Saraçlı. Bizim buradaki karakola yeni bir komiserin verildiğini belki duymuşunuzdur.

Duymuştum. Birkaç gündür herkesin dimideydi. Hiçbir karakolda bannamayan eli sopalı bir komiseri, buranın karakoluna atamışlar. Taşıtlarda, evlerde herkes komiserin dayakçılığını anlatıp duruyordu. Ama neme gerek ben bilmezden gelip,

— Hayır, duymadım... dedim.

— Beyefendi, bir komiser geldi ki, şerrine lanet... Mazallah... Her gittiği yerde kasıp kavuruyormuş, yaka silkmedik adam bırakmamış. Vatandaşa dayak atmaktan aleyhine tam onsekiz dâva açılmış. Böyle bir komiser bizim karakola verilir mi efendim?

Herhalde beni emniyet müdürü sanarak yanlış gelmişti.

— Bizim semtimiz münevver bir muhitti: dedi, senelerden beri hiçbir vukuat olmamıştır. Şim-

di biz mahallece bu komiserin karakolumuzdan alınması için imza topluyoruz. Başka arkadaşlar da öbür mahallelerdeki evleri dolaşıyorlar. Topladığımız imza kâğıtlarını sonradan birbirine yapıştırıp İçişleri Bakanına göndereceğiz; imzalar yüz metreyi geçecek... İşte dilekçe, yetmiş kişi imzaladı şimdiden... Siz de imza buyurun lütfen...

Şimdi ne diye durup dururken taş atıp da Taşdelen suyunu üstüme sıçratayım? Bana dokunmayan komiser bin yaşasın... Ama imzalamasam, bu sefer de korkak diyecekler... Kim? Ben mi korkacağım? Aldım dilekçeyi altını imzaladım, ama, başıma bir belâ çıkar diye -ne olur ne olmaz - kendi imzamı taklit ettim. İmza ne pek benim, ne de pek benim değil... İlerde işler ters döner de «Bu imza senin mi?» diye sorarlarsa «Benim değil» diyeceğim.

Şimdilik komiseri bırakalım da o geceki olaya gelelim.

Bir gece yemeğe otururken dışarda bir kadın çığlığıyia sokağa fırladım. Bir de baktım sokak kapımızın önünde, iki zorba, yavaşlamış bir otomobilin önünü kesmiş, içindeki kadını kaçırmaya uğraşıyor... Hem de şehrin göbeğinde böyle rezalet olur mu? Beni görünce o iki zorbadan biri kaçtı, öbürünü bileğinden kavradım. Kabadayılığımdan sanmayın, herif benden de ufak tefek, insan kurusu da ondan. Elimin arasında, olta iğnesinde izmarit gibi bir-iki silkelendi, ama kurtulamadı.

Kadın,

— Yaralandım... diye inledi.

Arabanın kör ışığında, adamın elinde bıçağın parıltısı gözüme vurdu.

— Yürü karakola! diye bağırdım, bağırır bağırmaz da aklım başıma geldi. Çünkü o komiser, söylenilenlere göre yalnız şikâyet edileni değil, şikâyetçiyi de döver, sonra da hızını alamaz, yoldan geçenlerden kimi yakalarsa içeri çekip «Vay sen devlete ş'aptın ha?» diye sopa çektikten sonra durulurmuş.

Omuzundan yaralı, kanlar içinde kadın olmasa ortada, iki tokat atıp herifi savacağım, ama olmaz ki...

Hep birlikte karakola gittik, komiserin karşısına çıktık. Komiserin görünüşü tek kelimeyle: korkunç... Adamda boyun diye birşey yok, benzetmek gibi olmasın koskocaman bir kelle iri gövdenin içine çakılmış.

Olanları anlattım. Sanığa,

— Nedir? dedi.

Sanık,

— Haçan kumser bey, ben kendu kendume yoldan geçeyken, ha bu efendu beni tuttu ha buraya keturdu.

Konuşmasından Karadenizli olduğu belliydi.

Komiser,

— Uzun etme de bıçağı çıkar... dedi.

— Ne pıçağu? Fende pıçak yoktur. Estağfirullah, pıçak taşımayrum...

Üstünü arayan polisler de bıçak bulamadılar ama, pantolonunun kemer kayışına takılı bıçak kınını buldular.

Komiser kını eline alıp sordu:

— Bu nedir?

Karadenizli hiç umursamadan, soğukkanlı,

— Kindur... dedi.

— Nedir?

— Kindur efendim.

— Hani sen bıçak taşımazdın?

— Pıçak taşımasına taşimam... Pıçak kullanmayrum.

Komiser gittikçe kızıyordu:

— Ulan bu ne bu?

— O kindur efendim.

— Bana bak, beni zıvanadan çıkarıyorsun, sonra karışmam ha... Bu nedir diyorum sana.

— O kindur efendim... Haçan pağa inanmaysan kime istersen sor öğren: Allah'ın pilduğunu kuldan ne saklıyacağum, vallaha da kindur pillâha da kindur...

Adamı yakalayıp karakola getirdiğime bin pişman olmuştum. Bu komiser zavallıyı buradan sağ çıkarmaz...

— Ulan km taşınır mı?

— Taşinur...

— Taşınmaz...

— Pen taşıyayrum efendim, kime ne... Yasak mı?

Komiserin gözü seğirmeye, elleri titremeye başladı. Doğrusu çok sabırlı adammış.

— Peki bu kının içindeki bıçak nerde?

— Pıçağı yoktur diyeyrum anlatamayrum...

— Tövbee, yahu insanı çıldırtma. Bu kının içine ne koyuyorsun?

— Hiç pirşey de komeyrum, poş turey...

Komiser hırsından sağ elinin tırnaklarını kemirirken sol elini masaya vurmaya başladı. Sonra birden,

— Peki, bu km boş satılmaz, dedi, söyle bakalım sen bu kını nereden aldın?

Karadenizli gayet soğukkanlı,

— Almadum... dedi.

— Öyleyse çaldın...

— Çalmadum...

Komiserin alabros tıraşı dimdik oldu,

— Söyle, söyle! diye bağırdı.

— Hedayadur efendim, pi arkataşum hedaya etmiştur...

— Kim arkadaşın?..

— Hasan'dur... «Hatıram olsun, bakar bakar peni anarsun» tedu, hedaya ettu efendum...

Komiser, polislere,

— Atın bunu aşağıya!., dedi.

Karadenizliyi götürdüler. Hakkında o kadar dedikodu çıkarılan komiserin sabrına şaşmıştım. Bu adamın karşısında taş olsa çatlar...

Komiserle konuşmaya başladık. Dedi ki:

— Böylelerini dövmeyip de ne yapacaksın beyim? Allahaşkma söyleyin, ne yapılır böylesine?.. Kadını bıçaklamış işte, km da üstünde. Bıçağı bulmadan ben bunu mahkemeye nasıl göndereyim?..

Anlattığına göre, dayak atmaktan aleyhine onsekiz dâva açıldığı doğruymuş; örtbas edilenler de yüzü aşkmmış. Amerika'da kurs görmüş, birçok da takdirnameler almış olduğu için cezalandırmak istemiyorlarmış. Emniyet Genel Müdürü çağırmış, «Bak» demiş «bundan sonra vatandaşlara fiske vurmak yok... Seni en iyi yerde yeni bir karakola veriyorum. Orda da bir vatandaştan se-

nin için şikâyet duyarsam, bu sefer kurtaramam, hem de aleyhindeki bütün delilleri veririm mahkemeye...»

— Yoksa, diyordu komiser, ben onu papağan gibi konuşturmasını bilirim ama, aaahhh, ne yapayım, ekmeğimden olacağım... Bunca yıllık mesleğimden olacağım... Çoluk çocuk var beyim...

Komiser yana yakıla anlatırken, Karadenizli sanığın kaçan arkadaşını polisler iskelede yakalamışlar, getirdiler. Komiser, yeni gelenin yüzünü duvara çevirtti.

— Öylece dur, bu yana dönme, dedi.

Sonra, aşağıya indirileni getirtti, onun da yüzünü karşı duvara çevirtti. Yeni gelene sordu:

— Sen bu arkadaşına birşey hediye ettin mi?

O daha cevap vermeden öbürü bağırdı:

— Etmiştur...

— Sen sus. (Hasan'a) Ettin mi?

— Pelkûm etmişumdur, haçan şimdi hatırlamayrum...

Öbürü bağırdı:

— Ulan Hasan, sen pağa kin vermedun mi?

— Sen sus ulan... (Hasan'a kını gösterdi) Bunu sen mi verdin?

— Haşa... Pen vermemuşum...

Yüzleri duvara dönük olarak ikisi atışmaya başladılar:

— Ulan Hasan, sen verdun ya kardeşum... Közünü sevduğum, vermedun mi? Tinine imanına söyle, verdun ya kardeşum...

— Vermedum...

— Hatırlamaysun kardeşum... Unitmişsin, insan hali... Verdun anam babam.

— Yahu ne zaman verdum?

— Verdun pilâder, verdum de yahu kardeşum... Sen pağa kin verdun... İçi poş pi kin... Kaçan yolda pulmişsin, al pu hedayamdur pakar pakar hatırlarsun demişsun pağa vermişsun... İfademuz pudur kardeşim...

Komiser bu sefer kendisi sanığı aşağıya, karakolun bodrumuna indirdi. Üç polis, bir bekçi, bir de ben, ordayız...

— Yatırın falakaya!

Karadenizliyi yıkıp, ayaklarını iple bağladılar. Komiser yanma çöktü, yalvarmaya başladı:

— Oğlum, evlâdım, yavrum... Gel sen şunun doğrusunu söyle: Bıçak nerede? Nereye attın bıçağı? Dayak atmıyacağım diye genel müdüre şerefim üstüne yemin ettim... Hadi, hadi canım oğlum...

— Pıçak kullanmayrum. Pen kin kullanayrum... İfadem budur.

— Oğlum etme... Canını yakacağım...

— Yakarsan yak... Kin kullanayrum piçağum yoktur ve de ifadem pudur...

Başladılar vurmaya, vur ha vur... Vur ha vur... Adam elli kilo var yok, karga gibi birşey, ama gık demiyor. Nasıl dayak, nasıl dayak, anlatamam... Komiser dayağı durdurdu, yeniden yalvarmaya başladı:

— Kardeşim... Bak, ne hale geldin... Ben sana vallahi dayak atmak istemiyorum, n'olur söyle şunu; bıçağı nereye attın?

Söylemez, yeniden dayak... İçim parçalandı. Bu sefer ben yalvarmaya başladım:

— Bıçağı ben senin elinde gördüm... Mahkemede nasıl olsa şahidim. Hadi söyle be kardeşim...

— Kindur, piçak değuldur, ifadem pudur...

Çıplak ayaklarına o kadar sopa vurdular ki, sonra doktora gider rapor alır diye, ayak izlerinin belli olmaması için yürüttüler, koşturdular, yeniden yatırıp dövmeye başladılar. O kadar dayağı otuz adam yeseydi, otuzu da bayılır. Ama bu küçücük Karadenizli «Kindur» diyor, başka birşey demiyor. Polisler yalvarıyor, Komiser yalvarıyor, ben yalvarıyorum... Adama gerçekten acıyoruz.

Artık komiser de kendini kaybetti,

— Kaldırın ayağa! dedi, suratına suratına vurmaya başladı.

Tokatı yedikçe,

— Penum kullanduğum kindur... ifadem pudur... diyor.

Komiser,

— Yahu, dedi, bu kadar dayağa insan boş km bile oka, bıçak vardı der de dayaktan kurtulur be...

— Kindur efendum.

O haşin yüzlü komiserin yanaklarından gözyaşları süzülmeye başladı, ağlıyordu:

— Oğlum, kendine acımıyorsan, bana acı... Çoluğuma çocuğuma acı... Biz senin kadını bıçakladığını biliyoruz. Söyle şunu... Vallahi billahi beni meslekten atacaklar be. Senin yüzünden istikbalimden olacağım....

Komisere mi acıyayım, Karadenizliye mi şaşırdım... Komiser şakır şakır ağlıyordu. O ufacık, küçümencik, sıskacık Karadenizli, komisere baktı, baktı,

— Penu tayaktan oldursenuz söylemeztum ya, dedi, haçan sağa acudum, kumser pey, istikbaline

yazık, çoluğuna çocuğuna acudunı, söyleyeceğum pe... Kinun içinde pıçak varudi, kin da kullanayrum, pıçak ta... Haçan erkek adam olur de piçağı olmamış olur mi... Pu herif peni ketururkene piçağumi attum... Sağa çok acuduğumdan sövledum işte...

İki polisle birlikte gidip, attığı yerden bıçağı alıp geldiler. Karadenizli, yediği dayaklardan yürüyemiyor, ayaklarının üstüne basamıyordu. Duvarın dibine yığıldı.

— Yazun, ifademdur, dedi, erkek adam piçak suz olur mi, vardur piçağum!

OMUZA KALDIRMA TALİMATNAMESİ

Postacımız, bize her gün getirdiği mektuplar, gazete ve dergiler arasında aradabir yanlışlıkla, başkalarına gönderilmiş mektupları da bırakıyor. Yanlış bırakılmış bu mektupları ertesi gün postacıya geri veriyorum.

Şimdi size açıklayacağım mektup da, postacımızın yanlışlıkla bıraktıklarından. Üstündeki adresi okumadan zarfı yırtmış, içinden çıkan yazıyı da okumuş bulundum. Neden sonra bu mektubun bana yanlışlıkla verilmiş olduğunu anladım. Zarfın üstünde Adalet Partisi'nin damgası vardı ve mektup Adalet Partisi ilçe örgütlerine gönderilmiş bir genelgeydi. Başkasına gönderilmiş mektubu açıklamak doğru değil elbet. Ama bu şapirografla basılmış genelgede herkese yararlı öyle bilgiler var ki, bu bilgilerden okurlarımın yoksun kalmasını içim götürmedi. Genelgedeki bilgilerle bütün okurlarımın bilgilenip aydınlanmasını istediğim için, yanlışlıkla elime geçmiş olan Adalet Partisi genelgesini okurlarıma sunuyorum.

4 Şubat 1965

ADALET PARTİSİ
GENEL MERKEZİ

Sayı: 999001

.....İlçe Başkanlığına

Partimizin..... günkü Genel Kurul toplantısında, bazı il ve ilçe teşkilâtımızdan ve partimizin bazı ileri gelenlerinden gelen şikâyetler müzakere edildi. Bu şikâyetlerden bir kısmı, partimizin bazı il ve ilçe kongrelerinde ve hattâ genel kongrede delege ve üyelerimizin, parti büyüklerini omuza kaldırmalarında görülen bazı aksaklıklar üzerinde toplanıyordu. Meselâ, bir il kongresinde, heyecanlı bir partili arkadaşımızın, başını birden yaşlı milletvekilinin bacakları arasına sokarak omuzu üstüne kaldırması, sayın milletvekili arkadaşımızın korku ve heyecana kapılıp kriz geçirmesine sebep olmuştur.

Yine başka bir kongrede, bir senatörümüzün arkasından gelip aniden bir partili arkadaşımızın senatörü omuzuna kaldırması neticesinde sayın senatörümüzün dengesi bozularak, maalesef yere düşmüş olduğu da şikâyetler arasındadır. Bir senatörümüzün, kaldırıldığı omuz üstünde dengesi bozularak yere düşmesi, tahmin edilebileceği gibi, partimizin ciddiyetiyle kaabil-i telif bir hareket değildir.

Vücuduna dokunulduğu zaman huylanan bir milletvekilinin de, başını bacaklarının arasına sokarak omuzuna kaldıran partili bir arkadaşımıza

«bırak beni yahu!» diye bağırmış olması, kongrenin ciddi havasını ihlâl etmiştir. Bir gövde gösterisi olarak, milletvekili ve senatörleri omuzlarına kaldıracak olan: partililerimizin, omuzlarına alacakları şahısların huylanacaklarını veya gıdıklanacaklarını önceden hesap edip bilmeleri ve ona göre hareket etmeleri icap eder.

Bazı kongrelerimizde de, kadın delegelerin ve kadın milletvekillerimizin omuza kaldırılması, nahoş hâdiselere sebep olmuştur. Tahmin edileceği gibi, bir kadının omuza kaldırılması, bir erkeğin ensesi üstünde durması ve sayın kadın delegenin eteklerinin arasından bir partili erkeğin başının görünmesi hiç de ciddi bir manzara değildir. Kadınları omuza kaldıracak partili arkadaşlarımızın kadınların durumlarını gözönünde bulundurmaları gerekir.

Yaptığımız tahkikat sonunda öğrendiğimize göre, bu gibi hâdiseler, gizlice kongrelerimize katılmış ve kongrelerimizin ciddi havasını bozmak isteyen başka partililer tarafından tertip edilmektedir. Nitekim bir kadın milletvekilimizi, «Yapma rica ederim!» diye ısrar etmesine rağmen zorla başını bacaklarının arasına sokarak omuzuna kaldıran şahsın, başka partiden ve bozgunculuk maksadıyla gizlice kongremize sızan azılı bir solcu olduğu sonradan tesbit edilmiştir. Yine bazı bozguncuların, kendilerine partimiz üyesiymiş süsünü vererek, milletvekili ve senatörlerimizi omuzlarına kaldırmak suretiyle alttan gıdıkladıkları da tesbit edilmiştir. Kongrenin son derecede elektrikli ve gergin havası içinde, son derecede hayatî

memleket meseleleri müzakere edilirken, omuz üstüne kaldırılmış bazı senatör ve milletvekillerinin kahkahalarla gülmelerinin sebebi budur!

Bu meyanda bazı müessif hadiseler de vukubulmuştur. Ezcümle, yine bir kongrede omuza kaldırılan bir senatörümüzün, haykırmalarına rağmen bırakılmaması sonunda, kasık bağı kopmuş ve fıtığında bazı vahim arızalar meydana gelmiştir.

Bir kısmını açıkladığımız, fakat bir kısmını da açıklamayı doğru bulmadığımız bu kabil müessif hadiseleri önlemek için partimiz Genel Kurulu, bazı tedbirlerin alınmasını uygun bulmuştur. Müzakeremizde bazı Genel Kurul üyeleri, kongrede omuza kaldırmanın yasaklanmasını istemişlerse de, partimizin hukuk komisyonunun incelemesi sonunda, anayasa muvacehesinde omuza kaldırmanın demokratik bir hareket olduğu neticesine varılmıştır. Binaenaleyh, bundan sonra da kongrelerimizde milletvekillerimiz ve senatörlerimiz ve parti büyükleri omuza kaldırılmaya devam olunacaktır. Ancak bazı tedbirlerin alınması derpiş edilmiştir. Şöyle ki:

1 — Omuza kaldırılacak olan şahsın, daha önceden rızasının alınması ve müessif bir olaya sebebiyet vermemek için, omuza kaldırılacağı zamanın kendisine ihbar edilmesi uygun görülmüştür.

2 — Omuza alınacak şahıs gibi, omuza alacak şahsın da önceden tesbit edilmesi şarttır. Çünkü, kısa boylu bir partilinin, bir uzun boylu milletvekilini omuzuna alması halinde, omuza kalkan

milletvekilinin bacaklarının sallanması ve yere değmesi göze hoş görünmediği gibi, bunun tersi olarak, çok uzun boylu bir şahsın kısa boylu bir şahsı omuzuna kaldırması, asma kabağına kelebek konmuş gibi biçimsiz bir manzara arzetmektedir. Omuza kaldıranın ve kaldırılanın vücut teşekkülâtı ve nisbetleri dikkate alınmalıdır. Zayıf bünyeli bir partili arkadaşımızın heyecana kapılıp şişman bir senatörü omuzuna alması neticesinde, başı sıkışarak nefes alamayıp yere yıkılması gibi üzücü hadiselerin tekerrürüne meydan verilmemelidir.

3 — Kongrelerde hangi şahısların kimleri omuza kaldıracağı da önceden tesbit edilmelidir. Çünkü birkaç partilinin birden, omuza kaldırmak için teşebbüsleri sonunda, başlarının birbirine çarptığı ve bacak arasında baş izdihamının meydana geldiği görülmüştür.

4 — Tecrübeler göstermiştir ki, fıtık vesair illetle malûl olanların ve ense üstünde durmaya tahammülü olmayan ihtiyarların omuza kaldırılmak için zorlanmaları fena ve hattâ elîm neticeler vermektedir. Binaenaleyh, omuza kaldırılacak şahısların sıhhi durumları dikkate alınmalıdır.

5 — Huylanma ve gıdıklanmalara karşı, omuza alınacak şahısların önceden muvafakatleri alınacaktır. Fazla huylu olup gıdıklanan ve aynı zamanda omuza kalkmak isteyen sayın partililerimizin, gıdıklanmaya karşı bir tedbir olmak üzere bacaklarına kalın bez sarınmaları tavsiye olunur.

6 — Durup dururken bir şahsı, aniden arka-

sından gelip bacaklarının arasına basını sokarak omuz üstüne kaldırmak bazı müessif hadiselere sebebiyet verdiğinden, nerede, ne zaman, kimin, kim tarafından omuza kaldırılacağı bir programla tesbit edilmelidir. Omuz üstüne kaldırılanların dengelerinin bozulup devrilmemeleri için, payanda olarak sağda solda birkaç kişi bulundurmalıdır.

7 — Omuza kaldırılacak şahsın, omuza kaldırılma zamanını, arkasında bekleyenlere ihbar için, yerinde durup, arkasındaki şahsın başını rahatça sokabilmesi için, bacaklarını açıp apışını yaylandırarak beklemesi, tecrübelerimizde iyi netice vermiştir. Ancak, omuza kaldırılacak öndeki şahıs bacaklarını açıp, apışını aralıyarak yaylanmaya başladı mı, arkasındaki şahıs vakit kaybetmeden bacaklarının arasına dalıp omuza almalıdır. Çünkü, vakit kaybedilirse, arkasındakilere güvenerek öndeki şahsın bacaklarını açıp boyuna yaylanması ve bu durumda beklemesi, yanlış tefsirlere yol açabilir.

8 — Netice olarak şunu tavsiye ederiz ki, en iyisi, omuza kaldıracak ve kaldırılacak kişilerin, kongreye girmeden önce bu hareketi tenha bir oda veya salonda tecrübe etmeleri münasiptir.

9 — Zinhar kadınların omuza kaldırılmalarını partimiz münasip bulmamaktadır. Ancak kadınlar kendileri bunu isterlerse, iç çamaşırlarında gerekli tedbirleri almaları tavsiye olunur ve neticeden hiçbir mesuliyet kabul olunmaz.

Bu genelgenin, ilçe kademelerine kadar par-

timizin bütün teşkilâtına aynen duyurulmasına ittifakla karar verilmiştir.

İmza
Ne şehit ne gazi
Bildiğiniz Niyazi

İmza
Özel teşebbüse atılmış
Hıdır oğlu Satılmış

İmza
Sahib-i han ve apartıman
Hemşeriniz Ahmet Toraman

İSTİKBÂLİM OLMASA

Beyefendiciğim, hal tercümemi yazılı olarak arzetmiştim. Daha teferruatlı mı olsun, buyurdunuz? Başüstüne, arzedeyim efendim. Nasıl? En küçük teferruata kadar... Emredersiniz... Anladım, ta küçüklükten başlayarak... Evet, evet, hal tercümesi değil de, hatıratımı nakletmemi emir buyuruyorsunuz. Başüstüne... Hiçbir şey saklamadan... Tabii... Ona ne şüphe... Bütün mahrem noktalarına kadar... Evet, evet, teferruatlı... Başüstüne beyim, başüstüne efendim...

Bendeniz Kanlıca'da doğmuşum. O kadar geriye gitmiyeyim mi, peki efendim, daha beriden başlıyayım. Eveeet, başımdan geçen büyük ve mühim vakaları... Anladım efendimiz.

Beyefendi, başımdan geçen ilk büyük vaka Numune-i Terakki mektebindeyken arkadaşlarla olan kavgamdır. Madem ki doğrusunu istiyorsunuz, hayatımda hatırlayabildiğim ilk mühim hâdise Minüskül Mehmet'ten yediğim dayaktır. Yooo, ben o dayağı yemezdim, yemezdim ama, o Minüskül Mehmet dua etsin nöbetçi öğretmenine yok-

sa... Ufak tefek, cılız mılız, sıska birşey olduğundan Minüskül lâkabını takmıştık.

Aşağı yukarı, durun bakayım, evet evet, altmış seneyi geçmiş. Bendeniz sıramda dalmış ders çalışırken, ensemde bir tokat patladı ki, hâlâ bugünkü gibi hatırlıyorum, gözlerimden ateş fışkırdı. Bir de döndüm, bu Minüskül Mehmet... Ben daha sesimi çıkarmadan «Ne vuruyorsun be!» diyerek bir tokat da suratıma aşketmesin mi? Ama ne tokat beyefendi, o sıska neresinden çıkarıyor o tokadı?.. «Kim vuruyor?» dedim, demeğe kalmadı, «Sen vuruyorsun ya...» diyerek bir tokat daha patlattı. Bütün sınıf da kahkahayla gülüyor. «Kendine gel kardeşim, benim sana vurduğum yok» derken, burnuma bir yumruk indirmesiyle bendeniz, affedersiniz, kıç üstü yere oturdum. Burnumdan kan boşanıyor. Mehmet «Vurmasana be... Şikâyet ederim vallâ!! deyip bendenizi tekmelemeğe başladı. Bir de arkadaş olacaklar, hepsi gülüyor bana... Onlara «Arkadaşlar, ben buna vuruyor muyum, siz söyleyin!» dedim, Minüskül Mehmet «Vuruyorsun ya...» diye yılışarak tekme yumruk tokat girişti.

Efendim, ben de ona vuracağım ama, vuramıyorum, zira muallim Halit Bey var... Halit Bey olmasa, ben onun pastırmasını çıkarırdım. Ah ne yapayım ki muallim bey var, olmasa, vallahi billahi ben o Minüskül'ü ayağımın altına alır da çiğneeer çiğner onu nokta yapardım ya, ne yapayım ki muallim bey var, olmasa, ben onu öldürürdüm vallahi... Baktım olmayacak, sınıftan bahçeye kaçtım da Minüskül Mehmet'in elinden kurtuldum. Ah muallim Halit Bey olmasaydı, o zaman görürdü o...

Efendim, hayatımdaki hatırlayabildiğim ikinci mühim vaka mahalledeki çayırlıkta arkadaşlarla top oynarken başımdan geçti. Geçmiş gün, onbeş - onaltı yaşlarımda var yokum. O zamanlar ayaktopu oyunu İstanbul'a yeni yeni girmişti. Bendeniz karşı kaleye gol attım, atınca, affedersiniz, Malak Hakkı dediğimiz bir çocuk vardı, huzurunuzda söylemeğe hicap ederim, bendenize «hassi!» dedi. «Sensin» dedim, dememle bu Malak Hakkı üstüme atıldı. Ben vuramıyorum ki... Bizde aile terbiyesi var, biz aile terbiyesi almışız. Malak Hakkı vuruyor da vuruyor, ağzım burnum çarşamba pazarına döndü. Ben ona bilirdim yapacağımı ama aile terbiyesi... Vallahi ben onu orda pestil gibi ezerdim, ama aile terbiyesi olmasa... Kiiim, ben, bendeniz? Aile terbiyesi olmasa, yerdim onu...

Hatırlayabildiğim başımdan geçmiş mühim bir vaka da, yirmi yaşlarında delikanlılardık, bir gün kahvede tavla oynarken oldu. Tavla oynadığımız, adını unuttum, arkadaş birdenbire tavlayı kaldırıp kafama geçirmez mi... Gözlerimden yıldızlar çıktı, neye uğradığımı şaşırdım, beyfendi. Ben de ona vuracağım, vuracağım ama, ah peder olmasa... Bizde pedere saygı büyük. Dua etsin pedere, yoksa ben onu orada çiğ çiğ yerdim. Ah peder olmasa, yoksa peder var... Pederin kulağına gider diye hiç sesimi çıkarmadım, eczaneye gidip başımı sardırdım.

Sonra efendim, hiç unutmam, bir Sonbahar günüydü. Malûm ya, gençlik o zaman bir kızla muaşakamız var. Ailesinden isteteceğim de evlene-

ceğiz. Bir akşam üzeri kırlarda geziniyoruz. Üstümde de kalın bir palto var. Biz dalmış gezinirken çalıların arkasından hop diye eciş bücüş bir adam çıkıp da kızı elimden almağa kalkmaz mı? Biz adama kız kaptırır mıyız beyfendi!.. Herifi de görseniz, üfürsem uçacak, başladık kavgaya... Fakat bendenizin sırtında gayet ağır ve bol palto var... Paltodan vuramıyorum ki herife... Ah palto olmasa, o zaman görür o, ama ne yapayım ki palto var. Kör olsun paltonun gözü! Herif kızı zorla aldı, çalılıklara sürüklüyor. Kız bendenize «Tuh sana, sen ne biçim erkeksin!..» diye bir de utanmadan bağırmaz mı? Sanki sırtımdaki koca paltoyu görmüyormuş gibi... Ben de kıza «Palto olmasaydı... Ben onu ne yapardım ama» dedim.

Sonra efendim, gel zaman git zaman, evlendim. Peder de, sizlere ömür, vefat etmişti. Hep bir evde oturuyoruz, annem alt katta, biz hanımla üst kattayız. Geçmiş zaman, şimdi sebebini unuttum, daha evliliğimizin ikinci ayı mı, üçüncü ayı mı ne, bizim refika birden her nedense tehevvüre kapılıp da üstümüze yürümez mi!.. Eline ne geçerse kafama fırlatıyor. Fırlatacak bir şey kalmayınca, ispenç horozu gibi tepeme binip, saçımı başımı yolmaya, tırmıklamaya, ısırmaya başladı. Birşey değil, aşağı katta annem duyacak. Alt tarafı kadın, beyfendi, elimin tersiyle vursam, yıkılacak. Ah annem olmasa, ben bilirdim ona yapılacak şeyi ama, annem var... Annemin yüzünden hiç sesimi çıkarmadım. Bir ay kadar tedaviden sonra ayrıldık.

Derken efendim, yaş otuz, otuzbeş... Bir gece yarısı bir tıkırtıyla yataktan fırladım ki, odaya

hırsız girmiş, dolabı karıştırıyor. Bilsem, uyur gibi yapardım, hırsız olduğunu bilir miyim, bir kere sıçramış bulundum. Adam benim uyandığımı görünce üstüme saldırmaz mı!.. Tam işte yavuz hırsız, evet evet, ev sahibini bastırıyor. Herifi de görseniz, bir sıkımlık canı var. Siz olsanız ne yapardınız? Vurursunuz... Ben de vuracağım ama, ya elimde kalırsa, ya ölürse... Sonra kanun? Ah kanun olmasa... Herif beni yorganın altında boğacak. «İmdat!» diye bağırdıkça bastırıyor. Boğulmuş gibi yaptım da, herif de evde ne var ne yok aldı gitti. Dua etsin kanuna! Yoksa ben onu ayağımın altına alır, leşini sererdim.

Sonra ikinci bir kere evlendim. Bir iş için Ankara'ya gidecektim, treni kaçırdım. Gece eve döndüm. Karım uyanmasın diye ayaklarımın ucuna basarak yatak odasına girdim. Madem herşeyi açık açık anlat dediniz, ben de birşey saklamadan anlatacağım.

Baktım, yatakta bir acaip hareketler var. Yalnız hareket olsa iyi, ayıptır söylemesi, fısır fısır da konuşuyorlar: «Canım, şekerim, yavrum, hayatım...»

Birden tepem attı. Namus bu beyfendi, başka şeye benzer mi?.. Hemen tabancayı çekip, dan dan dan... İkisini de temizleyeceğim... Tabanca mı? Üstümde tabanca yok tabii, taşımam beyfendi... Olsun... Erkek namusu için yaşar. Dan dan dan... Namusumu temizleyeceğim, gelgelelim, gecenin bir vakti, konukomşu ne oluyor diye uyanıp kalkacak... Ah konu komşu olmasa!.. Ben onların İkisini de oracıkta eşşek cennetine göndermez miydim, yoksa komşular var.. Dua etsinler kom-

şulara. Hiçbir şey olmamış gibi, ayaklarımın ucuna basarak dışarı çıktım.

Boşanacaktım beyfendi, evet, iyi tahmin buyurdunuz, velâkin tam boşayacaktım, çocuk oldu. Arkadan bir daha...

Yazlığa taşınmıştık. Bir gece gene karımı, affedersiniz... Evet öyle... Uygunsuz vaziyette... Evet annem yok... Evin etrafında da konu komşu yok yok ama çocuklar var. Ah çocuklar olmasa... Ben bunları bastırınca, sanki onlar bana baskın yapmış gibi herif üstüme yürümez mi, hem de çırılçıplak... «Efendi, giyin de gel!» diyorum, anlar mı kudurmuş... Ah çıplak olmasa... Elim orasına burasına değiyor Beyfendi... Hem herif saldırıyor, hem de karım. Çocuklar olmasa bilirdim yapacağımı... Ne mi yapardım, ayrılırdım tabii... Ama neylersiniz ki, çocuklar var da boynum eğri... Bir hafta istirahatle işi geçiştirdik, sineye çektik. Dua etsinler çocuklara... Yoksa ben onların ikisini de tepelerdim ya...

Bir mühim vaka da dairede geçmiştir. Müdürden çekmediğim kalmadı. Artık o hale geldi ki, bana herkesin içinde hakarete, hattâ küfretmeğe başladı. Dayanılır gibi değil... Şikâyet edeceğim, fakat Allah korkusu var, adam ekmeğinden olacak... Allah korkusu olmasa... Bir gün de memur arkadaşların içinde tuuu diye suratıma tükürmez mi?.. Ne yaparsınız... Hicap diye birşey var, hicap olmasa... Artık o hâle geldi ki, nerdeyse müdürü boğup öldüreceğim. Öldüreceğim ama, o da beni şikâyet edip işten attıracak, hanede evlâd-ü ayal var... Ah efendim ah, kör olası hanede evlâd-ü ayal olmasa... Yoksa ben durur muydum...

Bir gün de dairede, karşıma eshab-ı mesalihten bir kadın gelmiş, yanında da beş yaşlarında kadar bir çocuk... Kadın, nasıl olduysa bir şeye kızıp mürekkep hokkasını kafama fırlatmaz mı... Hey Allahım... Onlar iki kişi, ben bir kişi... İki kişi olmasalar bilirim yapacağımı... Sonra da kadın olmasa görürdü gününü...

Neyse efendim, emekliye ayrıldım da kurtuldum şükür... Çocuklardan küçüğü Almanya'da, büyüğü kızdır, çoktan evlendi. Hanım da vefat etti. Şimdi yalnızım...

Başka mı? Başka başka?.. Başka mühim vaka? Haa, evet... Geçenlerde kiracı hiç yoktan üstüme yürüdü, kafama ayakkabı fırlattı. Bakınız hâlâ alnımda izi duruyor... Ah ihtiyarlık... Eskiden olsa, yanında bırakır mıydım...

Yaşım mı? Yetmişüç efendim... Şimdi zatıâlinize gelirken, affedersiniz bir edepsizin taarruzuna uğradım. Neden mi, bilir miyim beyfendi... Edepsizlik işte... Otobüste gidiyorduk, «Çekil karımın arkasından» diye, suratıma bir yumruk indirmez mi?.. Bakın hâlâ yeri var, kızarık değil mi?..

Ne mi yaptım? Ne yapılır beyfendiciğim, benim istikbalim var... İstikbalim olmasa ben onu orada sağlam bırakır mıydım... Vallahi billahi alırdım ayağımın altına da gebertirdim. Yoksa istikbal... İstikbalim olmasa, görürdü gününü...

İşte bu kadar beyefendi...

ÜSTÜNDE YERİ OLMAYANLARA DÜNYA BÜYÜK GELİR

Kimi insana göre, dünya çok küçülmüştür, öyle küçülmüştür ki, dünyayı iki parmakları arasına alıp hap diye yutuvereceklerdir.

Aç açına, niçin, nereye gittiğini bilmeden sokaklarda dolaşmak zorunda kalanlar için dünya atlaslara sığmayacak kadar büyüktür.

Açlığın ikinci gününde dünya bana çok büyük gelmeğe başlamıştı. Kemal'i görünce birden umutlandım.

— Nereye böyle? dedim.

— Hiiiç!.. dedi.

Bu tek heceden ona da dünyanın büyük geldiğini anlamıştım.

— Üstünde yeri olmayanlara dünya büyük gelir! dedim.

Ne demek istediğimi anlayıp anlamadığını bilmiyorum ama, o da bana,

— İnsanlar ancak aç kaldıkları zaman ciddi olarak düşünmeye başlarlar... dedi, sonra da ekledi:

— Karnını hem de pastayla doyurmak istiyorsan benimle gel!

— Benim her fikre saygım vardır; seninki de bir fikir, onun için saygı duyarım... dedim.

Galatasaray Postahanesinin sırasında bir handan girdik, dördüncü kata çıktık. İki kanadı açık geniş kapıdan daldık. Geniş salondaki insanların, görünüşe göre, yaşlarının ortalaması da seksenin üstündeydi; yani hayat seviyeleri yüksek yurttaşlarımızın arasındaydık. Sanki yaşımızı ve ağırlığımızı hesaplamışlar gibi bize yadırgayarak baktılar. Aralarında - kadın denilebilirse - iki de kaknem vardı. Arkalıkları, ayakları, kol dayanacak yerleri kabartmalı, oymalı, yaldızlı, yüzleri parlak kumaştan koltuklara oturmuşlardı. Geniş pencerelerde döşemeye kadar sarkan tüllerle kadife perdeler örtük olduğundan, ortadaki uzun masanın üstüne gelen salkım salkım merceklerden, cam parçalarından yapılmış avizenin bir sürü lâmbası yanıyordu.

Biz, boş bulduğumuz bir kanapeye yan yana oturmuştuk. Kemal bacak bacak üstüne atmış, iyice kaykılıp sırtını arkaya dayamıştı. Bu adamların arasına neden düştüğümüzü, burada nasıl edip de pastayla karnımızı doyuracağımızı düşünüp dururken, Kemal önündeki sehpa üstünde duran gümüş kutudaki sigaralardan bir tane alıp yaktı.

Oradan bir cıgara da ben alıp yaktım. Sabahtan beri cıgara içmemiş olduğumdan, ilk cıgara dumanını çekişte başım dönmeğe başladı.

Bizden sonra birkaç kişi daha gelmişti.

— Kim bunlar diye yavaşça Kemal'e sordum.

— Bunlar, memleketimizin çok ünlü ve aydın hergele takımlarından, diye fısıldadı...

— Ne olacak burada?

— Şimdi anlarsın...

Kolalı adamlar boşalan gemi zinciri takırdısıyla gülüyorlardı. Onlardan birkaçını tanımıştım; gazetelerde sık sık resimleri çıkan toplumun vitrinlik mostralarıydı.

Çenesinin derisi, boyun, boğaz girintisi yapmadan doğrudan doğruya göğsüne inen besili bir adam kol saatine baktıktan sonra, ortadaki uzun masaya geçti, gıcık temizleyip konuşmaya başladı:

— Pek muhterem davetliler! Bilindiği gibi, daha evvel de gazetelerde ilân olunduğu veçhile bugün burada «Türkiye'yi Turizm Yolu ile Kalkındırma Cemiyeti» mizi kurmak gayesi ile toplanmış bulunuyoruz. Gene malûm olduğu veçhile, Cemiyetler Kanununa göre kurucular heyetinin teşekkülü icap etmektedir. Bendenizin bir teklifim var. Kurucular Heyetinin kalabalık olmasında fayda vardır. Binaenaleyh zahmet buyurup teşrif etmiş olanların Kurucu heyeti teşkil etmelerini rica ediyorum.

«Muvafik, muvafık!», «Çok muvafıktır!» sesleri yükseldi.

Besili adam,

— O halde, dedi, şimdi hazır bulunanların isimlerini tesbit edelim.

Kapı yanında oturanlardan başladı. Hepsini tanıyor, onlar daha kendilerini tanıtmadan besili adam adlarını yüksek sesle söyleyerek kâğıda yazıyordu:

— Profesör Cudi Rendelioğlu, Ordinaryüs Profesör İlham Tarit, Doktor Zihni Kılapacı...

Kimisi Profesör, kimisi Milletvekili, kimisi Başyazar filân...

Sıra bize gelince besili adam,

— Siz? diye sordu.

Arkadaşım cıgaranın dumanını savurduktan sonra,

— Kemal Yalız... dedi.

— Siz?

— Hasan Cimbirik... diye adımı söyledim.

Böylece arada biz de Türkiye'yi Turizmle Kalkındırma Cemiyetinin Kurucularından oluvermiştik.

Besili adam,

— Kurucu heyetimiz teşekkül etmiş bulunuyor, dedi, hazırlanacak tüzükle birlikte Kurucu Heyet gazetelerde ilân edilecektir. Şimdi aramızdan bir başkan seçmemiz icap ediyor efendim.

Kısa bir sessizlikten sonra fısıldaşmalar oldu. Bakışlarından, oturdukları yerde kalçalarını döndüre döndüre kıpırdanışlarından hepsinin de başkan olmak hevesinde olduğu anlaşılıyordu.

Açlıktan neredeyse bayılacaktım. Kemal'e,

— Ne zaman pasta yiyeceğiz? diye yavaşça sordum.

— Eğlenceden sonra... diye fısıldadı.

Besili adam,

— Müsaade buyurulursa, dedi, başkanlık için

Ordinaryüs Profesör Ali Suat Beyefendiyi teklif ediyorum.

Kızgın kızgın besili adama bakıyorlardı. Açıkça hakları yenmişti. Hiç olmazsa başkanı desteklemek gerekiyordu. İlk şaşkınlıkları geçince alkışlamağa başladılar. Ağzı kulaklarına varan Ord. Prof. Ali Suat Bey, alkışlara teşekkür için koltuğundan kalkarken Kemal,

— Bir dakika efendim... diye bağırdı.

Kemal gibi boynun altında kalsın, sana ne yahu?

Bütün başlar Kemal'e çevrildi. Kemal,

— Efendim, dedi, muhterem Ordinaryüs Profesör Ali Suat Beyefendinin başkan olmaları hiç şüphe yok ki, cemiyetimiz için de, ayrı ayrı bizler için de şeref olacaktır...

Ali Suat Bey denen adama baktım, dudaklarını birleştirmiyor, keyfinden salya olup kendi ağzından akıp gidecek.

Kemal,

— Ancak, dedi, bilindiği gibi Ali Suat Beyefendi, Esas Teşkilât Hukuku kürsüsünün tek hocasıdır, yüzlerce öğrencisi kendilerinden nur bekliyor. Bu durumda sayın profesörü ilmî çalışmalarından ayırıp, velev ki, cemiyetimizin menfaati için bile olsa başkan yapmamız bilmem ki, ne dereceye kadar doğru olur...

Profesör bu sözlere çok bozulmuştu, birşeyler söylemek için ağzında takma dişlerini takırdatıyordu ama Kemal susmuyordu ki, o konuşsun...

— Bundan başka muhterem Ali Suat Beyefendi, «İlmî İnkişaf Cemiyeti» nin de başkanı bu-

lunuyorlar. Ayrıca milletlerarası Hukukçular Cemiyetinin ve yine Milletlerarası Esas Teşkilât Hukuku Araştırmaları Derneğinin de Türkiye mümessili bulunuyorlar. Sonra, evlerinin bulunduğu semt olan «Çiftehavuzları Güzelleştirme Cemiyeti» nin başkanıdırlar. «Kimsesiz Çocukları Kurtarma Derneği» nin reisi bulunduklarını da unutmayınız.

Ali Suat Bey sapsarı olmuştu, artık takma dişlerini de takırdatamıyordu. Adama felç gelmiş olmasından korktum.

Kemal, onun başkanı bulunduğu daha birçok Cemiyet, Birlik, Dernek adı saydıktan sonra,

— Görülüyor ki, dedi, muhterem Ali Suat Beyefendi sosyal faaliyeti pek çok olan, memleketimizin dünyaca tanınmış bir âlimidir. Bu durumda kendilerinin başlarını kaşımağa vakitleri olacağını sanmıyorum ama, eğer lütfeder de cemiyetimizin başkanı olurlarsa, hiç şüphesiz bizleri bahtiyar edeceklerdir.

Yüzde yüz başkan olmuş sayılacak bir adamı başlarından savuşturmuş olmanın sevinciyle oradakiler. Kemal'i öyle coşkun alkışladılar ki, alkış seslerinden salonda beşyüz kişi var sanılabilirdi.

Birdenbire sanki, yirmi yaş çöküvermiş görünen Ali Suat, zorla ayağa kalktı, kendisine gösterilen teveccühe teşekkür ettikten sonra,

— Esasen, dedi, ben de çok mahmul olduğumu söyleyecek, beni başkanlıktan affetmenizi rica edecektim.

Adam koltuğa sanki bir daha kalkmamak üzere çöktü.

Besili adam,

— O halde, dedi, muvafık bulursanız başkanlığa Cemal Hıdırlı Beyi teklif ediyorum.

Alı Suat Beyin canı çok sıkılmış olduğu için ters ters,

— Kimi yaparsanız yapın! dedi.

Kendileri başkan olmadıkları için öbürlerinin de canlarının sıkıldığı suratlarının asılmasından belliydi. Ama yine teklifi alkışlamaktan geri kalmadılar.

Cemal Hıdırlı Bey, alkışlara teşekkür için başıyla selâm verirken, Kemal yine fırladı ayağa,

— Müsaade buyurursanız bir fikrim var, diye! bağırdı.

Yine başlar ona çevrildi.

— Efendim, Cemal Hıdırlı Beyefendinin lütfedip başkanlığımızı kabul buyurmaları bizler için ne şeref!..

Bu sırada Cemal Hıdırlı denilen adam, ağzı kulaklarında, övülmekten utanmış adam pozunda,

— Estağfurullah, Estağfurullah... Benim için hizmettir efendim!.. diyerek kalkıp kalkıp oturuyordu.

Kemal,

— Yüzlerine karşı methetmek gibi olmasın ama kendileri Meclisin en faal uzvudur. Arzetmek isterim ki, başkanlıkları cemiyetimiz için elbette çok faydalı olacaktır. Yalnız... Bilindiği gibi Cemal Hıdırlı Beyefendinin milletvekili bulunması dolayısiyle çok ağır teşriî vazifeleri olduğunu da gözden uzak tutmayalım.

Cemal Hıdırlı oturduğu yerden,

— Meclisin tatil zamanı... Tatillerim var, ta-

tillerim var! deyip duruyordu ama, Kemal'in sesi onunkini bastırıyordu:

— Yine bilindiği gibi Meclisin tatil olduğu zamanlarda da seçim bölgesine gidip seçmenleriyle temas etmektedir. Kaldı ki, Cemal Hıdırlı Beyefendi ayrıca Hacetbaba Kulübünün de Reisleri bulunmaktadırlar. Ayrıca kendileri Amatör Pul Koleksiyoncuları Derneğinin de Başkam bulunuyorlar... Görüyorsunuz ki, omuzlarında ne kadar ağır ve mesuliyetli vazifeler vardır. Sonra efendim At Neslim İslah Komisyonun da Başkanıdır. Bundan başka Arpaçay'dan Yetişenler Cemiyetinin de başkanı bulunuyorlar...

Cemal Hıdırlı'nın diş gıcırtıları bize kadar geliyordu. Ateş saçan gözlerinden anladığıma göre, elinden gelse Kemal'i çiğ çiğ yiyecek.

Kemal, bu adamın da başkan olduğu yerleri sayıp döktükten sonra,

— Görüyorsunuz ki efendim, dedi, Cemal Hıdırlı Beyefendinin de başlarını kaşıyacak vakitleri bile yoktur. Bir de cemiyetimizin başkanlığını kendilerine yüklersek, insafsızlık etmiş oluruz; rica ederim, insaf beyler, insaf!.. Lütfen insaf buyurunuz!

Cemal Hıdırlı bu sözlere rağmen başkanlığı kabul edecekti ama, hepsi de başkan olmak isteyen öbür kurucular,

— Doğru efendim...

— Evet olmaz!..

— Beyin hakkı var... diye Kemal'i onaylayıp

alkışı basınca Cemal Hıdırlı da, arkadaşlarının teveccühlerine teşekkür edip,

___Beyefendinin de buyurdukları gibi hakikaten çok meşgulüm; lütfen beni mazur görünüz! diyerek koltuğa külçe gibi düştü.

Besili adam,

— O halde, dedi, başkanlığa Cahit Amcan Beyi teklif ediyorum.

Başkanlığı kaçıranların isteksiz alkışları arasında Cahit Amcan Bey teşekkür için söze başlayacakken Kemal yine fırladı:

— Söz istiyorum!..

Kemal'in yine bir muzurluk çıkaracağını öğrenmiş olan kurucular, başkanlığın kendilerine gelmesi umuduyla,

— Buyrun!

— Buyrun efendim...

— Sizi dinliyoruz... diye atıldılar.

Kemal,

— Cahit Amcan beyefendi, hakikaten cemiyetimize başkan olmağa lâyık vasıfları fazlası ile haiz bulunmaktadırlar. Lütfedip başkanlığımızı kabul buyururlarsa bizim için ne mutlu...

Cahit Amcan Bey,

— Teveccühünüz Beyefendi, iltifat ediyorsunuz beyefendi... diye selâm üstüne selâm verirken Kemal,

— Ancak... dedi, Cahit Amcan beyefendi büyük bir gazetenin sahibi ve başyazarı bulunuyorlar...

Cahit Amcan,

— Olsun, olmasın... Ben razıyım... Kabul ederim!., diye bağırıp duruyordu.

Kemal, «Müsaade buyurunuz efendim!» diye sözü aldı:

— Düşününüz ki, dördüncü kuvvet basının bugünlerde işi ne kadar zordur. İç ve dış tehlikelerin arttığı ve her zamandan ziyade birlik ve beraberlik içinde bulunmamız lâzım gelen tarihimizin bu en kritik günlerinde her Allahm günü bir başyazı yazmak kolay değildir.

Cahit Amcan,

— Ben alışığım beyefendi, yazarım, kolay yazarım... diyordu ama Kemal susmuyordu:

— Sonra efendim, Cahit Amcan beyefendinin Türk Hava İşleri Anonim Şirketinin, Sular İdaresi İdare Heyetinin, bir başka işletmenin de İdare Meclisi Başkanı olduğunu lütfen gözden uzak tutmayınız.

Cahit Amcan'ın sol ayağı hırsından, belki saniyede elli titreşimle döşemeye vuruyor, trampet sopası gibi parmaklarıyla da koltuğu dövüyor.

Kemal, Cahit Amcan Beyin başkanı bulunduğu Gazete Sahipleri Birliği, Uluslararası Basın İşleri Derneği gibi daha birçok yerleri saydıktan sonra,

— Şimdi kalkar Cahit Amcan Beyefendiye bir de cemiyetimizin başkanlığını verirsek haksızlık etmiş oluruz... Buna hakkımız var mı muhterem arkadaşlar? Bu şartlar altında pek muhterem Cahit Amcan beyefendinin başkanlığı kabul edeceklerini hiç sanmıyorum. Maamafih yine kendileri bilirler. Ben kendi namıma cemiyetimizin başkanlığını lütfen kabul buyurmalarını bilhassa rica ederim.

Cahit Amcan, mecalsiz yığılıp kaldığı koltuktan,

___Hayır, kabul edemiyeceğim maalesef... diye inledi.

Besili adam,

— O halde beyler, dedi, münasip görülürse başkanlık için Şükrü Irgın Beyi teklif ediyorum.

Kemal,

— Bu sefer, sen kalk, su koyver! diye fısıldayarak beni dürttü.

— Adamı tanımıyorum... dedim.

— Atarsın... dedi.

Şükrü Irgın'ın Başkanlığı kabul olunmak, o da teşekkür etmek üzereydi ki, Kemal'in kabama batırdığı iğneyle «hıh!» diye bağırıp ileri fırlayınca, Kemal,

— Bey söz istiyor! diye bağırdı.

Ortada, ayakta kala kaldım. Birkaç gün önce bir gazetenin dedikodu sütununda bu Şükrü Irgm'ın kızından küçük yaşta bir genç kızla yeni evlendiğini okumuştum, hemen o aklıma geldi,

— Muhterem efendim, dedim, zannederim ki, Şükrü Irgın Beyefendi, burada bulunanların en yaşlısıdır. Bu bakımdan hepimizden tecrübelidir. Binaenaleyh başkanlığa en muvafık olan Şükrü Irgm Beyefendidir. Ancak... daha yeni evlenmişlerdir ve bu olgun yaşta genç bir hanımla evlenmiş olmalarından dolayı kendilerini tebrik ederiz. Daha balaylarını yaşıyorlar. Bu işin zorluğunu düşününüz. Öyle zannederim ki, başlarını kaşıyacak vakitleri yoktur ve şu anda aramızda bulunmaları bile...

Şükrü Irgın Bey, ağlamaklı titrek bir sesle,

— İstemem, başkanlık maşkanlık istemem!.. diye inledi.

Başkanlık için kimi teklif ettilerse, Kemal ay-

m taktikle hepsinin de sevincini kursağında bıraktı. Kemal'in saydığına göre, en çok başkanlık rekoru iki yaşlı kadındaydı.

Başkanlığı nasıl olsa kaçırmış olanlar, kendilerinden başka biri de başkan olmasın diye Kemal'den yana oluyorlardı. Başkan adaylığı sırası kendilerine gelmemiş olanlar da, sıra kendilerine geliyor diye rakiplerinin düşmesi için Kemal'i destekliyorlardı.

Başkan olabilecek, Kemal'le benden, bir de Besili Adamdan başka bir yaşlı adam kalmıştı, o da Tıp Profesörüydü.

Kemal, onun da başkan ve üye olduğu yerleri sıraladıktan sonra Tıp Fakültesindeki hocalığını, hastalarını, radyodaki tarih ve sosyoloji konuşmalarını, amatör kuşçuluğunu, daha nelerini saydı ve,

— Eksik olmasınlar muhterem profesör, bize yardım olsun diye başkanlığımızı belki kabul ederler. Çünkü yardımsever bir zattırlar. Fakat muhterem profesörden yardım istemek şöyle dursun, elimizden gelse de keşki biz kendilerine yardım edebilsek... dedi.

Besili Adam başkan gösterildi. En belâlısı da bu çıktı. Kemal her ne söylese,

— Olsun, başkanlığı da yaparım! diyordu.

Kemal,

— Bu kadar ağır ve yüklü vazifeler altında beyefendinin bir de cemiyetimizin başkanlığını kabul etmeleri doğrusu büyük fedakârlıktır, takdir ederiz.

Besili adam bar bar bağırıyordu:

— Evet fedakârlık... Var mı bir diyeceğin?

İş çığırından çıkmıştı, hattâ terbiye sınırla-

rını da aşmıştı, ama Kemal hiç bozulmadan, soğukkanlılıkla, nezaket ve ciddiyetle konuşuyordu:

— Hayır beyefendi, siz başkanlığı isteseniz de biz size vermeyiz. Çünkü biliyoruz ki, fedakârlık ediyorsunuz.

— Ediyorum yahu!..

— Edemezsiniz beyefendi, buna hakkınız yok. Siz etseniz bile biz müsaade etmeyiz.

Besili adam,

— Sana ne be!.. diye bar bar bağırıyordu. Kemal de ciddiyetle tane tane konuşuyordu:

— Bana ne olur mu beyefendi, siz bu memlekete lâzımsınız. Siz kendinizi feda etseniz bile, memleket sizi feda etmez. Sizin bu vazifeyi bir fedakârlık olarak kabul ettiğinizi biliyoruz. Yazık değil mi size?..

— Allah Allah... Çattık belâya yahu. Sana ne arkadaş? Sen karışma be!..

— Yoo... Ben karışırım. Zaten memlekette işe yarar adam kıtlığı var... Zatıâliniz gibi kıymetler kolay kolay yetişmiyor beyefendi. Siz bize acımadığınızdan yardım etmek için başkan olmak istiyorsunuz ama, ne kadar isterseniz isteyin, biz sizi başkan yapmayız. Sizden memleket daha büyük hizmetler bekliyor.

Hırsından deliye dönen adam,

— Sana ne ulan? diye bağırmaya başlayınca, öbürleri de,

— Evet, olmaz... diye onu yatıştırmağa çalıştılar.

Bir yaşlı adam, Kemal'e,

— İkinizden başka başkan olacak adam kalmadı... dedi.

O zaman akılları başlarına gelmiş olacak ki, kızgın kızgın,

— Anlaşıldı... İstedikleri de bu... diye söylenmeğe başladılar.

Kemal hemen atıldı:

— Katiyen kabul etmem baylar! Çok rica ederim, boşuna israr etmeyin!.. Sizler gibi pek muhterem, kıymetli ve münevver bir topluluğa başkanlık etmek için ne kifayetim, ne kabiliyetim var, ne haddime...

Söz sırası bendeydi,

— Mümkün değil... dedim, bendeniz haddimi bilirim. Böyle bir cemiyete başkanlık etmeğe ne yaşım, ne başım müsait...

Boşuna tartışmalarla saatler geçmişti.

— Peki, ne olacak? Ne yapacağız? diye birbirlerine sordular.

Birisi,

— Vakit çok geçti, dedi, bu meseleyi başka bir toplantıda hallederiz. O zamana kadar bir başkan düşünürüz. Şimdi büfeye buyurun da...

Zengin büfenin olduğu yandaki salona giderken, besili adam Kemal'e,

— Kuzum, siz kimsiniz? diye sormaz mı.

Kemal,

— Hiç... dedi.

— Nasıl hiç? Kim oluyorsunuz siz?

Büfeye gitmekten vazgeçip hepsi de başımıza toplanmıştı.

Kemal,

— Hiç kimse değiliz, dedi. Vatandaşız...

— Nasıl vatandaş?

Yavaş yavaş akılları başlarına geliyor, hep birden soruyorlardı:

— Necisiniz siz?..

— Ne iş yaparsınız?

— Kim çağırdı sizi buraya?

Kemal,

— Müsaade edin de anlatayım, dedi, bir arkadaşımla iş arıyorduk. Oraya buraya iş var mı, diye soruyoruz... Kapıyı açık görünce müracaat için girdik buraya. Sonra siz bizim isimlerimizi de bu cemiyetin kurucu heyeti arasına yazdınız. İşte hepsi bu...

Hınçlarını çıkarmak için bağırarak hepsi birden üstümüze yürüdüler:

— Bozguncu alçaklar...

— Hainler!..

— Ben anlamıştım zaten bunların bozguncu olduğunu...

— Defolun!..

— Polis çağırın!..

— Bırakmayın, tutun, polise haber verin...

— Telefon edin!..

Ellerinden kurtulup merdivenlere attık kendimizi. Kemal geriye dönüp,

— Üüüü... Başkanlara gel... Yu u u u!.. diye bir de bağırmaz mı!..

Sokağa fırladık, kalabalığa karıştık, çoktan gece olmuş, lâmbalar yanmış...

Kahkahalarla gülmekten gözlerimizden yaş gelmişti.

Kemal'e,

— Yaptığını beğendin mi?.. dedim. Ne olur-

du sanki içlerinden biri başkan olsaydı da büfede tıka basa karnımızı doyursaydık!..

Kemal,

— Boş veeer, dedi, bu kadar eğlenmek bir gece daha aç kalmağa değmez mi!..

— Değer... dedim.

Dünya yine büyüdükçe büyüdü. Açlıktan bacaklarım bükülüyordu. Üstünde yeri olmayanlara dünya hep işte böyle büyük gelir...

İNSAN SARRAFI KÖPEK

Hastanede kaldığım zamanlar kilo almıyorsam da, hiç değilse zayıflamıyorum. Ama en çok altı ay tutuyorlar hastanede. Her taburcu edilişimden sonra bir-iki kilo zayıflıyorum, tabiî açlıktan.. Benim için önemli olan şişmanlamak değil, zayıflamamak. Hastaneden son çıkışımda elbiselerimle kırküç kilo geliyordum. Onun için, karşısına çıktığım adam, büyük bir şaşkınlıkla,

— İş mi? dedi, ne iş yapabilirsin sen?
— Ne iş olsa beyefendi... dedim.
— Bu halinle, öyle mi?
— Halim iyi olsa, ne iş olsa yaparım der miyim hiç Beyfendi? Benim halime düşenler «her ne iş olsa yaparız» derler.

Bu sözüm hoşuna gitmiş olacak ki,
— Otur bakayım... dedi.

Çenesiyle gösterdiği koltuğa oturdum.
— Aç kulağını, şimdi beni iyi dinle!

Bana anlattıkları özetleyin şunlardı: Adını çok duyduğum, büyük zenginlerimizden V. B. nin

evine gidecektim. Bay V. B. pazar günleri öğleye dek kesinlikle evinde olurmuş. Hiç çocuğu olmadığı için Bay V. B. köpeğine çok düşkünmüş. Evde beslenilen köpeği, çocuğu gibi, gibi de değil, çocuğu olarak severmiş. Daha doğrusu, köpeği çok seven karısıymış, ama o da karısını çok sevdiğinden, onun sevdiği köpeği de çok seviyormuş. Bu köpek, öyle bir köpekmiş ki... İnsandan, hem de şöyle böyle değil, insan denilecek insandan daha da akıllıymış. Öyle bir içgüdüsü, hayvansı bir sezgisi varmış ki, iyi insanı kötüden şıp diye ayırdedermiş.

Bay V. B. bu köpekle insanlar üstünde test yaparmış; köpeğin yılışıp sokuldukları iyi, hırlayıp havladıkları da kötüymüş ona göre. İnanılacak gibi değil ama, gerçekten de böyleymiş; şimdiye kadar Bay V. B. köpek testinden geçirdiği insanlar üstünde hiç aidanmamış.

Bana diyor ki:

— Ne yap yap, kendini köpeğe sevdirmeye bak. Köpeğin sevdiğini hanımı da sever, hanımın sevdiğini de Bay V. B. sever. Anladın mı? Bay V. B. köpeğin sana hırlamadığını görürse, iş de verir, yardım da eder...

Hiçbir umarım olmadığı için, bana dediklerini denemek zorundaydım. Pazara iki gün vardı. Cebimdeki on lirayla iki gün yetindim. Cumartesi öğle ve akşam yemek yememiştim. Pazar sabahı da ağzıma bir şey koymadım. On liramdan artan üç lirayla da bisküvit, biraz kesmeşeker, çukulata, bir parçacık da sucuk aldım. Bunlar, beni sevmesi için bir yolunu bulabilirsem, gizlice köpeğe vereceğim rüşvetti. O kadar açtım ki, içimden hiç ol-

mazsa bisküvitlerden birkaçını yemek isteği geliyordu; ama kendimi tuttum, yemedim.

Bay V. B. nin bana verilen adresteki evine gittim. Gümüşsuyu'ndaki apartımanlardan biri; giriş kapısından birinci kat, ama apartımanın öbür yüzü çok yüksek...

Bana burasını salık veren adamın dediği gibi, kapıyı açan kadın beni içeri sokmak istemedi. Ben de adamın bana öğrettiği gibi yalan söyledim:

— Beni beyefendi çağırmıştı, geleceğimden haberi var...

O zaman içeri alındım. Kadın,

— Buyrun, burada bekleyin! dedi.

Gepgeniş bir salon, saray gibi dayalı döşeli... Denize bakan geniş pencerenin yanına gittim, aşağısı derin, belki altta daha dört kat var.

Aklım fikrim köpekteydi, heyecan ve korku içinde ne olacak diye bekliyordum. Kendimi eski bir arenada sanıyordum. Az sonra açılacak kapıdan aç aslanlar üstüme saldıracak...

Pencere önünde, elim cebimdeki bisküvitte hazır bekledim. Aradan ne kadar zaman geçti, kestiremiyorum, karşımdaki boyalı kapının bir kanadı yavaaaş yavaş aralandı ve bir baş göründü. Evet, bunun bir baş olduğu kesindi, ama ne başı olduğunu bir türlü anlayamıyordum. Yaşlı yanakları sarkık, koskocaman bir insan başına benziyor ama, hayır değil... Öküz başı desem, boynuzları yok... Yahu, bu baş ne başı? Belki de beklediğim köpektir diye de düşünmedim değil, ama pek köpek olamaz, çünkü kapının tokmağından en az dört karış yukarıda duruyor. O her ne başıysa,

gözlerini bana öylece dikmiş, hiç kımıldamadan duruyor. Ben, ipnotize olmuş gibi kaskatı kesildim, evet kaskatı... Yoksa, çoktan oracığa yığılıverirdim..

Bir zaman - ne kadar bilmem - karşılıklı bakışıp durduk. Sonra benim aklım başıma gelir gibi oldu. Yahu sakın bu Bay V. B. olmasın. Köpeğini beklerken sahibi gelmiş olabilir. Nasıl olabilir canım, kıl içinde bir surat. Demek fazlaca kıllı... Belki adamcağız, pazar keyfi, sabah erkenden tıraş olmamış daha... Evet, bu odur. Selâm versem mi ki? Ya değilse? Ne çıkar selâm vermekten. Allanın selâmı bu, alırsa alır, almazsa kendisi bilir, ben terbiyemi göstereyim de... Yüzümü yumuşatıp başımı yavaşça iğdim ve o zaman halt ettiğimi anladım, ama iş işten de geçmiş oldu. Çünkü, başımı saygıyla iğmemle, «Hırrr!..» diye bir hırıltıyla tarih öncesi bir yaban yaratığı içeri daldı.

Allah Allah... Yahu, bu nasıl bir zebellâ... Demek buna da köpek diyorlar ha? Mutlaka bu köpeğin soyunda bir bozukluk vardır, mandayla, deveyle karışmış olacak.

İçeri girmekle kalsa iyi, girdikten sonra, insan gibi, bir de kapıyı kıçıyla kapadı. Karşı karşıya kaldık. Yanakları ve dudakları sarkmış, dişleri görünüyor, sanki sırıtıyor namussuz...

Hırladığına göre benim içyüzüm anlaşıldığından artık işe alınmak ihtimalim yok ya, burdan nasıl sıvışıp canımı kurtarsam!

Bir adım attı:

— Hırrr!

Bereket durdu, yine vicdanlı köpekmiş... Sağ

yanda bir kapı görmemle... Aman dur, köpek başımı çevirmeme, kıpırdamama müsaade etmiyor. İçimden bir hızlansam da kendimi kapıdan atıp, arkadan kapasam, imdaat diye bağırsam diyorum ama, yetişip paçamdan kaparsa, beni sağ bırakmaz.

Ötedenberi duyarız, soyunuk adama köpek salmaz, derler. Hani soyunayım da, dedim, elbiseyi koltuğuma alır, yan kapıdan sıvışırım. Ne mümkün? Parmağımı kımıldatmamla hırladı. Hırıltısı insanın ödünü koparmaya yeter...

Yahu bu kcca evdeki insanlar nerde? Bağırmaktan başka umar yok. Nasılsa benden, hiç elimde olmadan,

— Beee!.. diye bir ses çıktı.

Neden «Beee...» dedim, ardından da ne diyecektim, bildiğim yok. Böyle zamanda insanda akıl mı kalıyor ki, ne diye bağıracağını bilsin... Benim, sözümona dışardakilere seslenmek için,

— Beee... dememle, köpek de,

— Hırrr!. diye cevap verip iki adım daha yaklaştı bana...

Hemen aklıma cebimdekiler geldi; gelgelelim parmağımı kımıldatsam hırlıyor. Birden bisküvitleri önüne attım. Hırlamadı, iyi... Çukulatayı, arkadan kesme şekerleri, sucuk parçasını attım. Yerdekileri koklar gibi yaptı, iğrenmiş gibi burnunu çekti. Ne dersiniz, yemedi yahu... Bu kadar da iyi, alışıyoruz birbirimize. Ne demişler: hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa anlaşır.

Bu canavarı yumuşatayım diye bir-iki söz söyliyeyim, akıllı köpek dediler, belki sözden anlar, dedim. Sesimin en tatlı uyumuyla,

— Bobbi, bobi... canım benim!... Sen ne şeker şeysin... Gel, gel bana... dedim.

Cevabı hırlayarak dişlerini göstermek oldu. Hoşuna gideyim diye dudaklarımı büze büze konuştum:

— Vay kerata vay...

— Hırrr...

— Maşallah... Pek de cicisin... Senin adın ne bakayım?..

— Hırrr...

— Sesini sevsinler... geh kuçu kuçu... kuçu kuçu... Hanimiş benim oğlum!

— Hırrr...

— Canım... Yavrum... bi tanem benim!..

— Hırrr...

— Gel bakayım bana, gel ağabeyine!.. Gel canım!.. Gel şekerim!..

— Hırrr!..

Hayır, taş kalbi yumuşayacak gibi değil; insafın, merhametin zerresi yok alçakta. «İnsan gibi bir köpektir» dedikleri demek gerçekmiş.

Doğrusu ya, üstüme atlamayışından ben biraz da yüz buldum. Karnım da iyice aç, nasıl olsa o yemiyor, ben yiyeyim diye, en yakınıma düşmüş bisküviti almaya uzandım. İşte o zaman felâket oldu. Tıpkı kartun filimlerde olduğu gibi birbirimize girdik; havada birkaç perende atıp, yere, duvara kendimi çarptığımı, sonra da o yan kapıdan fırladığımı biliyorum. Köpeğin dişleri paçamdaydı. Kapının karşısındaki merdivenden pembe sabahlıklı bir kadın iniyordu. Kadına çarpmamla, ikimiz birlikte birkaç basamak yuvarlanıp yere

uzandık. Kadın altımda, köpek üstümdeydi. Ama şaşılacak şey, köpek yüzümü yalıyordu, kuyruğunu da sallıyordu. Altımdan çözülen kadın,

— Siz kimsiniz? dedi.

Ben o kadar şaşırmışım ki,

— Köpek benden hoşlandı... dedim.

Kadın, çok güzel ve gençti, kalçalarını dalgalandırarak yürüdü gitti; köpekle ben kaldım. Bir de baktım, pantolonun bir paçası ağından paçaya yırtılmış. Köpek çevremde durmadan kuyruk sallıyor. Allah Allah, bu nasıl iş... Hattâ, elimle başını bile okşadım.

Öylece sokağa çıkamayacağım için, yırtık paçamı yakamdaki toplu iğnelerle tutturayım diye, çıktığım salona girdim, köpek de arkamdan. Fakat, bırakmıyor ki, paçamı toplıyayım... Beni göğüsleyip yere yıkıyor, sonra yüzümü gözümü yalıyor. Her yanım köpek salyası içinde kaldı. Ayağa kalktım mı, iki ön ayağını omuzuma dayayıp, yıkıyor beni yere... Belli ki hayvanın canı oynaşmak istiyor. Sanki deminden beri hırlayan o değil.. Yuvarlanıyoruz halıların üstünde, altalta üstüste... Hastayım bir yandan, açlık bir yandan, o kadar da korku çekmişim, bende can kalmamış ki... Biz iyice birbirimize alıştık. Hattâ ben yerdeki çukulataları, sucukları, bisküvitleri toplayıp yemeye de başladım. Ona da verdim ama yemedi.

Artık ben rahatladım ya, belki Bay V. B. sesimi duyar diye, köpeğe olmadık dalkavukluk yapıyordum...

— Kuçu kuçu... Şekerim benim... Minnoşum benim... Gel bana, gel bakayım.

İyice kanımız kaynadı.

Kapı açılıp Bay V. B. içeri girdiği zaman, köpek papuç kadar diliyle suratımı salyaya boğmaktaydı.

Bay V. B. nin ilk sözü,

— Sizi sevdi... oldu.

— Eksik olmasın... dedim.

— İnsan sarrafıdır, herkese kanı kaynamaz. İyi insanı derhal tanır.

— O sizin iyiliğiniz beyefendi!..

Fakat köpek bırakmıyor ki, beyefendiyle rahatça konuşayım.

— İnsan gibi sözden anlar...

— Ah nerde efendim, dedim, keşki bütün insanlar onun kadar sözden anlasalar...

Köpeğine,

— Hadi dışarı Rintin! dedi.

Koca köpek kuyruğunu apışına sokup dışarı çıktı. Bay V. B. gülümseyerek,

— Pantalonunuz? dedi.

— Oynaşırken şey oldu, zararı yok efendim... dedim.

Sonra bir iş ricası için rahatsız ettiğimi, beni gönderen zatın adını söyledim.

— Yarın bankaya gelin! dedi.

Teşekkür ettim, evden çıktım.

Bir zaman bu bilmeceyi çözemedim: Köpek ilkin neden bana hırlamış da, sonradan beni sevmişti?

Aileyi yakından tanıyanlardan birisi bu sırrı çözdü:

— Gerçekten çok akıllı köpektir, dedi, hanım köpeği öyle alıştırmış ki, kiminle düşüp kalkarsa köpek o adamı hemen tanır, sever... Bunun dışın-

da eve yabancı biri girerse parçalar... Siz hanımla düşüp kalktınız mı?

— Evet, dedim, merdivenden dört-beş basamak düşüp, sonra kalktık...

— Tamam... Ondan sonra köpek sizi sevmiştir, yoksa parçalardı sizi. Ne de olsa hayvan bu, sizin niçin düşüp kalktığınızı ne bilsin?

Bu yaşıma kadar insanların pezevengini çok gördüm ama, köpeğin godoşunu ilk görüyordum. Siz şu insanlardaki kabiliyete bakın ki, köpekleri bile gavatlığa alıştırıyorlar.

İşe mi? Hayır giremedim. Hanım «Almayın!» demiş.

PÜSKÜLLÜ GELİYOR

— Bizim Sarhoş Nihat ölmüş yahu...

— Öldü ya, çoktaaan... Haberin yok muydu?

— Ben Fransa'dayken ölmüş zavallı. Dönüşümde aradım, kara haberini aldım. Vah vah...

— Çok içiyordu.

— Adı üstünde: Sarhoş Nihat işte... Hep öyle eskisi gibi içiyor muydu?

— Eskisi bişey mi? Sabahtan içmeye başladığı olurdu. Çok zaman nerde, hangi çukurda gecelediğini bile bilmezdi. Karakolda ayıltırlardı. İyi ki polisler tanıyorlar... Bir bakarsın iki-üç gün görünmez, sonra yüzü yara bere, çizik çürük içinde çıkar ortaya...

— Ama tatlı içerdi.

— Eskidendi o. Son zamanlarında artık hiç tadı tuzu kalmamıştı. Daha ilk kadehte suratı çarpılır, ağzı yamrulur, gözleri şaşılaşır, dili peltekleşir, saçmalamaya başlardı. Çok sululaşırdı rahmetli, hiç çekilmiyordu. Bir de geveze, yapışkan olurdu, yapışkan olurdu ki, bitürlü elinden yakanı kurtaramazsın...

— Vah vah... Ne terbiyeli, kibar insandı.

— Bir keresinde beni dünyaya kepaze etmiş-

ti. Sen onu duymadın mı? Sahi, sen o zaman Fransa'daydın...

O kız benim nemi, neyimi severdi, hâlâ anlamış değilim. Bana gelince, ben onun her yerini, herşeyini severdim; çünkü Aysevin herşeyi, her yeri sevilecek kızdı. İlk zamanlar sevgisine inanamadım, benimle dalga geçiyor sandım. Öyle ya, bütün yakışıklı delikanlılar arkasmdayken, genci yaşlısı onca zengin bekâr ona pervane kesilmişken, Aysevin'in beni sevmesi nasıl açıklanabilir? Demek kızda bir ruh bozukluğu varmış...

Otururken o kadar değil ama, yanyana yürürken bütün uygunsuzluğumuz ortaya çıkardı. Benim boyum Aysevin'in ancak koltuk altına geliyordu; onun boyunun anormal uzunluğundan değil tabii, benim boyumun anormal kısalığından... O kadar güzeldi ki, biz yolda giderken, gelip geçenler dönüp dönüp Aysevin'e bakarlardı.

Aysevin'ler o yaz, Büyükada'da yazlıktaydılar. Beni evlerine çağırdı.

— Hem de annemle babamla tanışmış olursun... dedi.

Bilirsin, ben çok utangacımdır. Kızın evine hop diye gidip de nasıl tanışayım annesiyle, babasıyla? Yani ne sıfatla? Sonra da efendim, daha kötüsü, Aysevin'in babasıyla bir yaştayız. Kızla aramda yirmibeş yaş var. Anlıyorsun ya, rezalet... Hadi, gözlerimin şaşılığına da pek aldırmıyorum, çünkü Aysevin'in babası da şaşıymış, ama elbisem çok eski. O günlerde işsizim, yeni bir elbise yaptıramıyorum.

— Adaya gelirim ama, evine gelemem... dedim.

Çok üsteledi.

— Yapamam, elimde değil, dedim, daha uygun bir zamanda tanışırım babanla...

Büyükada'ya gittim. İskelede beni karşıladı. Hani Büyükada'nın arka sırtlarında bir Âşıklar yolu vardır, oraya gittik, çamların arasında yürüyoruz. Aysevin, serçe parmağını benim serçe parmağıma geçirdi, ellerimizi sallayarak yürüyoruz. Anlıyorsun ya, tam plâtonik aşk pozisyonunda... Biraz sonra, Aysevin'in kolunun yorulduğunu anladım. Çünkü kız, parmağını benim parmağımla denk getirebilmek için epiyce eğilmek, kambur kambur yürümek zorunda kalmıştı. Pozisyonu değiştirip koluma girmek istedi. Sol eliyle bir. süre, aranarak koluma girmeye çalıştı çalıştı, bunu da beceremedi. Çünkü koluma girebilmesi için iki büklüm yürümesi gerekiyordu. Bundan da vazgeçti, elini boynuma dolamak istedi. Bu isteğini gerçekleştirince, bütün kafam kızın koltuk altında mahpus kaldı. Sorularına cevap verebilmek için başımı koltuğunun altından çıkarıp öyle konuşuyordum.

O, kolunu boynuma dolayınca, benim de kolumun boş durmaması gerekli. Plâtonik aşk pozisyonunu tamamlamak için ben de kolumu beline dolayayım, dedim. Ama kolumu ne kadar yukarı kaldırdıysam da, bitürlü Aysevin'in belini tutturamadım; kolum ve elim, affedersiniz, kızın poposunun alt bölümünde kaldı. Düşün, ne uygunsuz durum! Aysevin, kolunu boynuma doluyorum diye, başımı koltuğunun altına almamış olsaydı, belki ben de kızın beline kolumu dolayabilirdim.

Benim en çok merak ettiğim, bu şahane kızın

benim neyimi, neremi beğenip beni sevdiğiydi. Aysevin'i ve ailesini yakından tanıyan birine bunu sormuştum. O da bana,

— Onlar ailece böyledirler... demişti.

— Yani nasıldırlar?

— Annesi kedileri, babası da köpekleri çok sever. Evlerinde belki kırk, elli kedi köpek vardır. Ama hepsi de biçimsiz, sevimsiz hayvanlardır. Evlerine tek bir güzel kedi köpek almazlar. Nerde çirkin bir sokak kedisi bulurlarsa getirirler evlerine. Ben sordum da bana «Güzel kedi köpek herkesin evinde var, ama bizimkiler gibisi kimsede yok» demişti annesi... Yani bunlar ailece orijinalliğe düşkün insanlar. Herkes öğrenmiş bunların huyunu, çirkin, pis, yaralı, uyuz kedi, köpek yavrusu yakalayan getirir, satar bunlara... Demek Aysevin de ailesine çekmiş. Onun için sen hiç kaygılanma, kızın seni beğenip sevmesi çok normaldir...

Bu sözlerden çok rahatladım. Ama yine de içimde bir merak vardı.

Âşıklar Yolu'nda öyle tedirgin yürüyorduk ki, Ada'nın arkasındaki kayalıklara gelince,

— Biraz oturalım mı şurda? dedim.

— Olur, oturalım... dedi.

Oturduk yanyana.

— Aysevin, bişeyi çok merak ediyorum... dedim.

— Nedir?

— Sen çok güzelsin. Baban da çok zengin. Modern bir kızsın. Akademiye gidiyorsun. Böyleyken beni sevdiğini söylüyorsun. Ama ben merak içindeyim. Neremi, neyimi seviyorsun?

Hiç duraksamadan,

— Seni herşeyinle seviyorum, dedi, bikere çok zekisin, çok tatlı konuşuyorsun, çok sempatiksin...

Alay mı ediyor diye dikkatle yüzüne, ta gözlerinin içine bakıyordum. Hayır, alay etmiyordu, çok ciddiydi, yüzünde en ufak bir alay belirtisi, kıpırtısı yoktu. O anda benimle alay ettiğini anlasam, onu orda ya boğar, ya kayalardan aşağı denize yuvarlardım. Dikkatle yüzüne bakıp durmuyordum.

— Öyle bakma, ne olur... dedi.

Gözlerimi ayıramıyordum.

— Öyle bakma bana, korkuyorum... diye bir çığlık attı.

Rahatlamıştım, kendime güvenim gelmişti. Başımı çevirdim ondan, denize baktım.

Evlenmemizi ilk o önerdi. Bana kalsa, onbin yıl yaşasam, Aysevin'e «Evlenelim» diyemezdim. Başımı eğdim, gözlerimi yere çevirip,

— Peki... dedim.

— İşte ben senin bu utangaçlığına, kibarlığına bitiyorum... dedi.

Modern bir kız olduğu halde, geleneklere de çok bağlıydı. Ana - babasının da bu evlenmeye razı olması gerekiyordu.

— Onlar da beni beğenir mi bakalım... dedim.

— Ben zaten, anneme babama herşeyi anlattım, dedi. Onlar benim istediğimi reddetmezler. Babam «Eve getir de tanışalım» dedi.

— Evinize gelemem... Bir fırsat çıkarsa babanla tanışırız...

O günden sonra Aysevin, babasıyla tanışma-

mız için birçok fırsatlar yarattı. Ama bende yürek yok ki...

Bana kalsa önce bir iş bulmam, az çok para kazanmam gerekiyordu. Aysevin'e göre, evlenince iş hazırdı. Babası tanınmış bir ihracatçı ve yabancı firmaların burda mümessiliydi. Bana çok ihtiyacı olacaktı.

Bir gün Aysevin,

— Tam fırsat işte, dedi, yarın akşamki balo-da annemle babamla tanışabilirsin...

Elime iki kişilik balo davetiyesi verdi. Davetiyeye göz ucuyla baktım: Resmî elbise mecburî... Yani smokin giyilecek. Benim, üstümdekinden başka elbisem yok.

İstanbul'daki yabancı ajans ve gazete muhabirlerini tanıştırma balosuymuş. Bütün yabancı konsoloslar da gelecekmiş. İhracatçı ve mümessil olduğundan babasının yabancı çevreyle yakın ilişkisi vardı.

Fırsat bulursam geleceğimi söyledim. Nerden gideceğim baloya, bende baloluk kılık mı var...

Balo gecesi, davetiye cebimde, cansıkıntısı içinde sokaklarda geziyordum. Cebimde iki-üç bardak şarap içecek param vardı. Ucuz olsun diye Lambo'nun meyhanesine girdim. Bizim Sarhoş Nihat'ı orada görmiyeyim mi? Yine zilzurna... Beni görünce sarıldı, öptü. Salyası sümüğü yüzüme bulaştı. Benim de konuşup dertleşecek birine ihtiyacım var. Başladık karşılıklı içmeye, bir, bir, bir daha, bir daha... Sarhoş Nihat,

— Kuzum bugün günlerden ne? dedi.

— Çarşamba... dedim.

— Tuuu... Vay anasını... Yahu, ben pazartesi sabahı evden çımıştım, demek üç gün olmuş... Bana bu sabah evden çıkmışım gibi geliyor. Karıya nasıl hesap vereceğiz bakalım...

Birden ayılır gibi olup,

— Ayın kaçı? dedi.

— Dördü...

— Oh, çok şükür... Ben birden geçen hafta evden çıktım sandım da korktum.

— Korkma, bugün Şubatın dördü...

— Neee? Eyvaaaah...

— Ne oldu?

— Yahu, ben Ocak ayının ikisinde çıkmıştım evden... Bu sefer tamam, karı boşanır benden... Vallahi boşanır. «Bundan sonra evinde içeceksin» diye yemin ettirmişti. Kendisi de «Yoksa boşanırım» diye yemin etmişti. Vallahi boşanır.

Sarhoş Nihat ağlamaya başladı, sümüğü, salyası, gözyaşına karıştı.

— İçmiyorsun...

— Valla bende para yok artık, param kadar içtim...

— Bende var para... Sabah kahvaltısına evde çay yokmuş, bozuk para da yokmuş. Karım bir bütün beşyüz lira verdi elime, «Hem parayı bozdur, hem çay al da gel, ama, çabuk...» dedi. Evden çıktım, çıkış o çıkış. Beşyüz lirayı bozdurayım diye dolaşa dolaşa ta Beyoğlu'na gelmişim. Kimse bozmuyor parayı. Parayı bozdurmak için iki tek içeyim, dedim. İki tek derken, işte böyle, arkası belli... Vah karıcığım vah, kahvaltı sofrasının başında bir aydır beni çay getirecek diye bekliyordur...

İki gözü iki çeşme, zırıl zırıl ağlıyor.

— Lambo ustacım, doldur bize yeniden...

İnsan dertli oldu mu çabuk da sarhoş oluyor, ben sekizinci mi dokuzuncu mu şarap bardağında iyice sarhoş oldum. Artık sarhoşluktan mı, yoksa Sarhoş Nihat'a özenmekten mi, ben de ona baka baka, derken ağlamaya başladım. O ağlar ben ağlarım, hıçkıra hıçkıra ağlıyoruz.

— Lambo ustacım, doldur bir daha...

Lambo usta,

— Yooo, dedi, yeter artık...

— Ne olur, bir bardak daha be... Vallahi son...

— Bir damla desen yok... Hadi bakalım...

Çıktık ordan. Sallana sallana, düşe kalka, ağlaya ağlaya başka bir meyhaneye girdik.

Sarhoş Nihat,

— Hadi ben karıma acıyıp ağlıyorum, sen neye ağlıyorsun? dedi.

Een de olup biteni anlattım.

— Deli misin sen, dedi, hemen kalk git baloya... Böyle bir fırsat kaçırılır mı?

— Baksana davetiyeye ne yazıyor: Elbise mecburi...

— Bu davetiye iki kişilik...

— Tek kişilik yokmuş...

— Tamam... Birlikte gideriz. Fransız Konsolosu da benim gayet iyi dostumdur. Seni onunla da tanıştırırım. Senin kızın babası da, seni büsbütün zibidi sanmasın...

— Bu kılıkla baloya gidilir mi?

— Benim evde iki takım smokin var... Gidip giyeriz... Yalnız bir kutu çay bulmalıyız.

— Saat onikiye çeyrek var... Bu saatte çay nerde?

— Kahvecilerden buluruz. Parayı verdin mi... Dur sen. Bak aklıma ne geldi. Sen şimdi diyeceksin ki benim karıya, Nihat'ı ben bırakmadım, diyeceksin... Sen kıza âşıksın, ben de aranızı bulmaya çalıştım. Arkadaş hatırı için. Anladın mı? Bu gece de kızın babasını razı edeceğiz... Benim karı merhametlidir, acır sana...

Çıktık meyhaneden. Kapanmak üzere olan bir kahveden üç kat mı dört kat mı para verip bir kutu çay aldık. Gittik Sarhoş Nihat'ın evine.

— Aman yavaş... Belki karı uyuyordur, onu uyandırmadan giyinip çıkarız.

Anahtarı çıkardı cebinden. Ama kapının anahtar deliğini bulamıyoruz ki... Kibrit çaktım, deliği görsün diye. Beş kibrit, on kibrit... Parmaklarım yandı. Nihat,

— Ben kibriti çakayım da, sen bul anahtar deliğini... dedi.

Çaktı. Çakmasiyle kutudaki bütün kibritler parladı. Nihat,

— Yandım anam... diye yuvarlandı.

Ben anahtarı deliğine soktum ama, anahtar dönmüyor.

— Yahu Nihat, biz yanlış eve gelmiyelim. Sen buranın sizin ev olduğunu iyice biliyor musun?

Nihat geri geri gidip, karşı duvarın dibine oturup uzaktan baktı evine.

— Tabii bizim ev yahu, dedi, insan kendi evini bilmez mi be...

O sırada anahtar döndü. Kapıyı açıp girdik içeri...

— Aman yavaş!..

Ayaklarımızın ucuna basarak odaya girdik. Elektrik düğmesini çevirdi. Gardroptan iki kat smokin çıkardı. Giyindik. Ama bana çok büyük geldi smokin... Nihat baktı,

— Tam sana göre, ısmarlama gibi oturdu... dedi.

— Bol arkadaş... dedim.

— Ona bol denmez, zengin denir... Şimdi böyle zengin elbise moda. Düdük gibi olacak değil ya..

— Paçaları yerleri süpürüyor...

— O kolay, kıvır paçaları... Hadi, şimdi yavaş yavaş çıkalım...

Ben önden, ayaklarımın ucuna basarak merdiveni iniyordum, Nihat da arkamdan... Nihat birden tabut gibi üstüme devrilmez mi? Biz paldır küldür basamaklardan aşağı... Bir karanlık yere geldik. Nihat hâlâ sırtımda...

— İn ulan sırtımdan...

— Bacağımı bırak da ineyim...

Ben merdivenin trabzon topuzu diye Nihat'ın bacağını kavramışım.

— Burası bizim değil galiba... dedi. Biz başka eve girdik.

— Yahu senin elbiseleri giydik ya biz...

— Öyle ya, benim elbiseler... Ama bizim evde böyle bir yer yoktu. Biz galiba merdivenden düşünce, komşunun evine girdik...

Merdivenin üstünde lâmba yandı, Nihat'ın karısının sesini duyduk:

— Senin evin, senin evin...

— Karıcığım... Çayı getirdik de... Rahatsız olmayasın diye seni uyandırmadım. Kıyamadım... Çay nerde? Çay yahu...

Bana soruyor.

— Çay sendeydi...

— Yahu, çayı ne yaptık biz...

Karısı, elinde sopayla merdivenin üstünden fırlamaz mı...

— Çay ha, çay haaaa... Defol!.. Hadi geldiğin yere!..

— Dur karıcığım vurma... Bak anlatınca bana hak vereceksin... Misafir var, ayıp valla... Arkadaş evlenecekti de... Ben de ona... Vurma yahu, dur dinle... Bak... ne diyeceğim...

Kendimizi sokakta bulduk. Kapı arkamızdan çat diye kapandı. Bir zaman yerde kaldık. Sonra kalkıp zorla yürüdük. Sarhoş Nihat ağlıyor.

— Bu namussuz karı böyledir işte... Beni mahvetti bu karı... Ulan, bir erkek evine kırk yılda bir, bir arkadaşını misafir getirmez mi be... Benim buna da mı hakkım yok? Çay dedin, aldım getirdim işte... Ne dese yaparım...

Ne kadar da sarhoş olsam, yine de durumu kavradım.

— Biz bu akşam baloya gitmekten vazgeçelim Nihat... dedim.

— Olur mu yahu... Ben senin için bu kadar zahmete gireyim...

Bir arabaya binip çıktık Beyoğlu'na. Sarhoş Nihat,

— Biz şimdi böyle gidemeyiz baloya... dedi.

Galiba aklı basma geliyor.

— Gidemeyiz tabii böyle... dedim.

— Onun için şurda bir yerde iki üç kadeh içelim de biraz cesaret gelsin...

— Bu saatte meyhaneler kapalı...

— Şu ara sokakta bir dükkân biliyorum açıktır, ordan bir şişe alır içeriz...

O şişeyi de içince ben iyice zıvanadan çıktım. Kendimi şöyle bir yokladım: tam istim üzerindeyim, ben bu gece de kızın babasıyla tanışamazsam, başka hiçbir vakit buna cesaret edemem... Saat de iki olmuş. Neredeyse balo dağılacak...

Aklımızca çabuk çabuk gidiyoruz, düşe kalka... O kadar şarap içmişiz, beni çiş zorlamaya başladı... Sarhoş Nihat da,

— Ben işeyeceğim... dedi.

— Dur yahu, oraya olmaz... Bir uygun yer bulalım...

Bir ara sokağa daldık. Bir apartımanın kapısı önüne çöp bidonlarını koymuşlar. Sokak kedileri köpekleri de çöpleri eşelerken bidonları devirmişler, çöpler ortalığa yayılmış... Ben orasını uygun buldum. İşte orda kendimi kaybetmişim... Düşüp yuvarlanmışım çöplerin içine... Rüya bile gördüm. Kendimi yatağımda sanıyorum. Bir kedi - köpek hıriaşmasıyla uyandım. Baktım Nihat sayıklıyor:

— Karıcığını, sus ne olur... Bak ne diyeceğim sana... Bu arkadaş evlenecekti de...

— Nihaaat!.. diye bağırdım.

İniltisi geldi:

— Hıı...

— Nerdesin?

— Burdayım. Son nerdesin?
— Ben de burdayım...
— Hadi kalk...
— Çıkamıyorum ki...

Kalktım, buldum Nihat'ı, başı çöp bidonunun içine girmiş. Ayaklarından çekip çıkardım.

— Hadi, yahu, balo dağılacak...
— Ben yüzümü yıkamalıyım... dedi.
— Bırak yüz yıkamasını...
— Olmaz. Benim suratıma şey yapmış bu namussuzlar...
— Yürü! diye onu çektim.

Asıl felâket başımıza o çöplerin içinde yatarken gelmiş. Ben yere yuvarlanıp da pantalonun düğmelerini çözdüm ya... Her nasıl olmuşsa benim pantalonumun içine o yerdeki çöplerden bir pırasa sapının kökü girmiş, hem de püsküllleriyle... Ayağa kalkınca tabiî pantalonun düğmelerini iliklemedim ama, pırasa içeride kalmış, püsküllleri de dışarı sarkıyor.

Nihat'a gelince, o benden daha sarhoş olduğundan pantalon düğmelerini iliklemeyi unutmuş. Ama ikimizin de durumumuzdan haberimiz yok... Biz böylece Tokatlıyan Otelinin kapısına geldik. İçeri girmeden Nihat bana,

— Şöyle bir toparlanalım... dedi.

Kendimize çeki düzen verdik sözde, daldık otelin kapısından. Kapıdan girer girmez şiddetli birkaç ışık birden parladı, yüzümüze çarptı. Ben ışıktan, burnumun üstüne yumruk yemiş gibi sersemleyip tökezledim, ayaklarım birbirine dolandı. Bereket düşmedim. Meğer, üstümüze çevrilen film kamerasıymış. Aktüalite filmi çekiyorlarmış da

sinemalarda göstereceklermiş. Baloya her gelenin filmini çekmişler. Ama en çok bizim ikimizin filmini çekiyorlar. Hem de hep yakın plân ve aşağıdan çekiyorlar. Anlıyorsun ya, neden olduğunu... Bacaklarının arasında, apışından pırasa püskülü sarkan smokinli bir adam, öbürü de tüm fora...

Kendimizi ışıklardan zor kurtarıp salona attık. Biz salona girince bir kahkahadır koptu. Ve bir takım dişili erkekli sesler duyuldu:

— Püsküllü...

— Püsküllü geliyor, Püsküllü...

— Püsküllüye bakın...

Yahu, bu Püsküllü de kim? Ortalık kahkahadan kırılıyor. Ben gayet ciddileşmişim, hiç alayları üstüme almıyorum. Nihat'ı kendimden daha sarhoş bulduğum için onunla alay ediyorlar sanıyorum.

— Yahu Nihat, sallanma. Bak herkes seninle alay ediyor be...

— Benim alay edilecek neyim var, asıl seninle alay ediyorlar.

— Benim neyim varmış alay edilecek?..

Sağa sola bakındık. Ben Aysevin'i arıyorum. Sarhoş Nihat,

— Hah burada işte! dedi.

— Kim?

— Fransız Konsolosu...

— Bırak şimdi konsolosu monsolosu yahu...

— Gel seni tanıştırayım, çok iyi dostumdur. Kızın babası konsolosla konuştuğunu görürse, senin için iyi not verir.

Konsolosun masasına yıkılmadan gidebildik Allaha çok şükür... Masadaki kadınlar, kızlar

«Hıh... Pıh...» diye sesler çıkardılar, ellerini ağızlarına kapayarak kaçıştılar ordan. Nihat, Konsolosun elini sıktı:

— Nasılsınız?

— Mersi... Siz Mösyö Nihat?

— Mersi. Size arkadaşım Hasan'ı tanıştırayım...

Konsolosla el sıkıştık. Biriki cümle konuştuk konuşmadık, Konsolos,

— Pardon... deyip uzaklaştı.

Nihat,

— Senin kız nerede? dedi.

— Ben de onu arıyorum... dedim.

Bir de baktım, Aysevin anababasıyla bir masada. Gözgöze geldik, hemen başını çevirdi. Ne demek, bu da nesi? Ben o yana doğru yürürken, bir adam,

— Pardon Mösyö... deyip, başıyla, gözüyle yeri gösterdi.

Adam, apışımdan sarkan püskülü gösteriyormuş. Ben de yere doğru bakınca, yanımdaki Nihat'ın çözük iliğini görmez miyim...

— Tuuu, ulan Nihat rezil ettin beni yüksek sosyetede... Allah belânı versin...

— Ne yaptım yahu...

— Daha ne yapacaksın, topla ulan şu önünü... Beyaz don fırlamış... Tuh!..

Sarhoş Nihat,

— Vay anasını... deyip, pantalon düğmelerini iliklemek için sözde arkasını döndü, ama salonun ortasında olduğumuzdan, bu sefer arkasındakiler görüyor ne yaptığını...

Ben onu bırakıp Aysevin'e yöneldim. Aysevin,

geldiğimi görünce masadan kalktı. Koridorda yakaladım onu. Ağlıyordu.

___Niçin beni babanla tanıştırmıyorsun? dedim.

— Bu halinle mi? dedi.

— Ne var halimde benim? Hani beni seviyordun?

— Ben seni olduğun gibi seviyordum, tabii halinle... Bu halde değil.

Yani smokinli halimi beğenmediğini sanarak,

— Ne yapayım, resmî olmak mecburi...

— Bu senin resmî kılığın mı?

— Tabii... Gösterişli olmak için böyle giyindim...

Ağlıyordu.

— Sevgilim, vallahi annenin hoşuna gideyim, babanın gözüne gireyim diye...

Aysevin ağlayarak kaçtı. Ne yana yönelsem,

— Püsküllü, Püsküllü... diye gülüşüyorlar.

Saçlarımı taradım. Duvarda bir ayna var, baktım aynaya, püskül müskül yok...

Sarhoş Nihat'ı buldum. Çıktık ordan... Niyetim intihar etmekti. Nihat'tan on lira aldım. Hem de nerde intihar edeceğim, biliyor musun, Aysevin'in Büyükada'da, beni sevdiğini söylediği kayalarda, yüksek kayalardan aşağı, kendimi denize atacağım. İlk vapura binip Büyükada'ya geldim. İskeleden büyük bir şişe şarap alıp yürüdüm. Oturdum o kayalığa... Hem ağlıyorum, hem içiyorum. Ayağa kalktım, denize aşağı bakarken, bacaklarımın arasından sallanan pırasa püskülünü görmez miyim... Olduğum yere çöküp kaldım...

Yaa, Sarhoş Nihat beni dünyaya rezil etti kardeşim. Benim o püsküllü filmimi çekmişlerdi

ya, bütün sinemalarda yerli aktüalite diye oynamış da, neden sonra sansür yasak etmiş... Adımın Püsküllü Hasan kalmasının sebebi bizim rahmetli Sarhoş Nihat'tır.

— O geceden sonra bir daha kızı hiç görmedin mi?

— Arada bir şurda burda gördüğüm olur. Ne zaman beni görse, gözlerini aşağı indirir.

— Bacaklarının arasına bakmak için mi?

— Yok canım, utancından...

EFENDİ OĞLUM!..

Döner camlı kapıdan geçtim. Kapıcı olduğunu sandığım, sağda dikilmiş duran adama,

— Müdür Beyin odası nerde? diye sordum.

Ya bana öyle geldi, yada gerçekten öyleydi: kapıcı, kendisine danışılmaktan duyduğu gururla kabararak çenesiyle sağ yanı işaret etti. Kapıcının çenesinin yöneldiği yanda asansör vardı. Asansörün kapısını açacakken, herhalde asansörcü olacak, bir adam,

— Nereye? dedi.

— Müdür Beye gideceğim... dedim.

Asansörcü «Şu dünyada da ne dangalaklar var yani...» demek istercesine cıkcıkcık sesleri çıkardıktan sonra,

— Bir kere danışsana... dedi, biz burada neciliğiz?

— Peki... Müdür Beyi göreceğim...

— Bekle de üç kişi daha gelsin...

— Ama ben Müdür Beyi görmek istiyorum.

— Sen gene yalnız gör. Dört kişi olmayınca asansör çıkmaz!

Kasımkasım kasılmasından, beni beklettiği için çok memnun olduğu anlaşılıyordu. Elleri arkasında bağlı, önümde gidip gelmeye başladı.

Birisi daha geldi, asansörcü onu da durdurarak,

— Herkese bir lâf mı anlatacağız yahu, dedi, bu asansör denilen şeye dört kişi olmayınca binilmez işte...

Dördüncü gelen bir hanımdı. Sevinçle asansöre binmek için davrandık, ama önümüze geçen asansörcü atik davranıp asansörün kapısını kilitledi, anahtarı da cebine koydu.

Kadın,

— Yukarı çıkacağız... dedi.

Burnunu biraz daha havaya diken asansörcü,

— Zamanında geleydiniz, dedi, şimdi öğle tatili zili çalar... Şimdiyecek nerdeydiniz? Birbuçukta gelin, o zaman işler asansör...

— Ne denmiş?

Sağ elinin işaret parmağını, bize doğru uzattığı sol bileğindeki saatin üstüne koydu,

— Öğle tatilinde asansörün işlediği nerde görülmüş... Yasak... Birbuçukta gelin, binin asansöre...

O gün işim yoktu, yeni müdürü görmeye, kutlamaya gelmiştim. Genç yaşında yükselişinde, kendime de övünç payı çıkarıyordum. Kitaplığımı kendisine açarak, daha çocukluğunda onu kitap okumaya özendirmiştim. «Beni siz yetiştirdiniz» diye gönlümü alırdı. Avrupa'ya gittiğinden beri onu görmemiştim.

Öğle yemeğini lokantada yedim, sonra vitrinlere bakarak oyalandım. Birbuçukta oraya gittim. Asansör kapısındaki kuyruğun sonunda yerimi al-

dım. Sıram gelince dört kişi, bir de asansörcü, beş kişi dolduk asansöre. Müdür Beyin yanına gideceğimi bir daha söyledim. Öbürleri indi, asansörcüyle bir ben kaldım. En üst kata çıkmıştık. Asansörcü kapıyı açmıştı.

— Bu katta mı? dedim.

— Kim? dedi.

— Müdür Beyi göreceğim dedim ya...

— Söylesene... Çık da iki kat aşağı in... Asansörle inmek yasak...

İki kat aşağı indim. Burası çok geniş bir koridor ve bir salondu. Koridorun iki yanında kapılar vardı, her kapı önündeki sandalyede bir odacı oturuyordu. En yanımdakine,

— Müdür Beyin odası hangisi? dedim.

Kafasını kaldırıp burnunun ucuyla bir yer gösterdi. Gösterdiği yerdeki kapı önünde oturan adama,

— Müdür Beyin odası burası mı? dedim.

Başıyla kapı üstündeki pirinç levhayı işaret edip,

— Okuman yok mu? dedi.

Levhada «Müdür muavini» yazılıydı.

— Müdür Beyin odası hangisi?

Burnuyla salonu işaret etti. O yana gittim, orda üstünde levha olmayan üç kapı vardı. Yaşlıca bir adam da pencere pervazına dayanmış gazete okuyordu. Yanma sokulup,

— Affedersiniz, dedim, acaba Müdür Beyin odası hangisi?

Başını gazetesinden kaldırmadan,

— Hangi Müdür? dedi.

Ben susunca,

— Birinci Müdür mü, İkinci Müdür mü, yoksa Üçüncü Müdür mü? diye ekledi.

— Kaçıncı olduğunu bilmiyorum, adı Çetin'dir.

— Hıı, şu inceden delikanlı... Omuzları düşük değil mi? Hani süzük gözlü... Hem de dişlek... Bu kadar terbiyesizlik olur... Biraz sert,

— Çetin Bey hangisiyse işte o... dedim.

— Bildim, bildim, saçı tepeden dökük olan... Tamam benim dediğim... Badi badi yürüyor... O mu? Konuşurken ne dediği anlaşılmıyor pek... Evet o olacak, siz demek Başmüdürü arıyorsunuz... Hani basık burunlu... Evet, Başmüdür... Ne yapacaksınız?

Çok sinirlenmiştim,

— Size ne? dedim.

— Ben Başmüdür Beyin odacısıyım...

— Özel kalem müdürü yok mu?

— Var... Ne olacak?

— Haber verin görmek istediğimi... Odası hangisi?

— Randevunuz var mı?

— Hayır...

— Başmüdür Beyefendiyle randevusuz görüşülmez.

— Siz haber verin bir kere de.

— Her geleni biz içeri alsak olur mu?

Kartımı çıkarıp verdim,

— Bunu götürün kendisine...

Kartı aldı, gönülsüz gönülsüz yürüdü, o üç kapıdan birinden girdi. Evet girdi girmesine, ama bir daha çıkmadı.

Umudumu kesince indim aşağı, çıktım gittim. Sonra birden telefon etmek aklıma geldi. Yakın-

daki postaneden Çetin'e telefon ettim. Beni tanıyınca pek sevindi,

— Ne olur, bana uğrar mısınız? dedi.

— Şimdi geliyorum... dedim.

Büyük kapıdan girer girmez Çetin'i beni bekler buldum. Sarılıştık.

— Ben de size gelecektim ağabey, ama nerde oturduğunuzu bilmiyordum... İyi ki geldiniz... dedi.

Asansörle çıkarken,

— Mahcup ettin Çetin, dedim, ne diye kapıya çıktın benim için...

Güldü, herhalde asansörcü duymasın diye,

— Odada anlatırım... dedi.

Odasına girdik; gerçekten göz kamaştırıcı bir başmüdür odası...

— İlâhi Çetin, dedim, gencecik kalmışsın, liseliler arasına girsen, kimse seni yadırgamaz... Otuz oldun mu?

— Otuzüç olduk, ağabey...

— Otuzüç yaşında kazandığın bu mevki çok önemli, yeni ödevini kutlamaya gelmiştim. Hoş sen otuz bile göstermiyorsun ya...

— Evet, o yüzden de burada beni kimse başmüdür yerine koymuyor. Ben sizi demin kapıda karşılamasaydım, ne yapsanız benim yanıma gelemezdiniz.

Daha önce gelip de kendisiyle görüşemediğimi söylemedim.

— Beni burda kuşattılar, iyice sardılar. Kimseyi yanıma bırakmıyorlar.

Söylediklerine pek şaştım,

— Pekiy, seni böyle herkesten saklıyan kim?

— Ben de anlatmak, içimi dökmek ihtiyacındayım... İyi ki geldiniz... Avrupa'dan döndükten sonra bana önce Ankara'da iş verdiler. Sonra iki derece birden terfi ettirdiler, işte buraya başmüdür atandım. Benden önceki başmüdür yaşlıca, kerli ferli enseli göbekli bir adam... Beni böyle görünce pek şaştı, küçümsiyerek «Maşallah pek de gençmişsiniz efendi oğlum... İnşallah muvaffak olursunuz» dedi. Boyuna «Efendi oğlum» demesine sinirleniyordum. Bir seferinde «Benim ismim Çetin» dedim. Bozuldu, ama bana hem de herkesin içinde, memurların, odacıların yanında, efendi oğlum demeye devam etti. Dairenin, işlerin devri teslimi sırasında sık sık «Tecrübe de lâzım... Tecrübe çok mühimdir efendi oğlum» deyip duruyordu. Anladım; herif bilgisizliğinin aşağılık duygusu altında eziliyor. Oğlu yaşında birisinin yerini almasını bir türlü kendisine yediremiyor.

«Efendi oğlum, bir müşkiliniz olursa, bizim odacı Abdül Dayı vardır, ona sorar, danışırsınız. Odacı Abdül Dayının size büyük yardımı olur» dedi.

«Beyefendi, rica ederim, ben işlerimi odacıdan öğrenecek değilim» dedim.

«Yooo... Öyle söylemeyiniz efendi oğlum» dedi. «Odacı, kapıcı deyip de geçmemeli. Yirmialtı yıllık devlet memuruyum; bugüne kadar mühim mevkilerde bulundum, itiraf edeyim ki odacılardan çok istifade ettim, onlardan çok şeyler öğrendim. Hele bu Abdül Dayı çok tecrübelidir. Kendisinden istifade etmeniz menfaatiniz icabıdır.»

Böyle söyleyip zile bastı, gelen odacıya «Abdül dayı, yeni başmüdür efendi oğlumuz pek genç ve tecrübesizdir» dedi. «Onu benden hiç ayırt etme.

İşler benim zamanımda olduğu gibi tıkır tıkır yürütülmelidir. Hadi göreyim seni, iyiliğini ondan esirgeme!»

Odacı «Bizim de oğlumuz sayılır. Yardım vazifemiz» dedi.

Odacıya «Çıkın dışarı!» dedim. Çıktı.

Eski Başmüdür, gereksiz yere beni korur görünerek otoritemi kırmaya çalışıyordu.

Devriteslim işinin bittiği gün «Şimdi de müsaade ederseniz, sizi arkadaşlara tanıştırayım efendi oğlum» dedi. «Zahmet buyurmayınız Beyefendi» dedim, ama dairede ikimiz yanyana oldukça, herkes onun sözünü dinliyordu. Dışarıdaki salonda müdürler, yardımcıları, memurlar toplandılar. Eski başmüdür, beni korur bir davranışla koluma girip salona çıkardı. Bilirsin ağabey, ben yumuşak başlı insan değilimdir ama, içimden «Nasıl olsa defolup gidecek, bir daha suratını görecek değilim ya...» diyordum. Eski başmüdür, bir elini omuzuma koyup oradakilere «Muhterem arkadaşlar, benim yerimi alan yeni Başmüdürünüzü sizlere takdim ediyorum» dedikten sonra, o kadar kişinin içinde bir çocuk sever gibi çenemden tutarak «Pek genç olan Başmüdür efendi oğlumuza, hürmette kusur etmiyeceğinize eminim...» dedi. Bu sefer de yanağımdan bir makas aldı.

Hay Allah belâsını versin, herif beni çok kötü bir duruma düşürdü. Ya Allah deyip suratına iki tokat aşketmek var, ama rezillik olacak... Dönüp odaya girmek var, o da olmaz... Sinirden ne yapacağımı bilemiyorum, işte o şaşkınlık içinde sözüm

ona işi bozuntuya vermemek için gülümsemeye çalışıyorum. O, arada bir sözde sevgiyle yanağımı sıkarak devam ediyor konuşmaya: «Muhterem arkadaşlar, akıl yaşta değil başta dedikleri çok doğrudur. Yeni Başmüdürümüzün bu kadar genç olduğuna bakıp da aldanmayınız... Kendileri Avrupa'da ihtisaslarını yapmış ve pek çok kitap okumuş bir delikanlıdır. Bana olan hissiyatınıza güvenerek mesai arkadaşlarımın, yeni ve genç başmüdür efendi oğlumuzun her emrine itaat edeceklerini biliyorum. Sizler de, muhterem arkadaşlarım, yüksek tecrübelerinizi lütfen başmüdür efendi oğlumdan esirgemeyiniz. Malûmdur ki tecrübe mühimdir, tecrübelerinizden genç başmüdürünüz efendi oğlumu mahrum etmiyeceğinize söz veriyor musunuz?»

Bir kahkaha arasında «Veriyoruz!» sesi yükseldi. Kıpkırmızı olmuşumdur herhalde yüzüme basan ateşten... Ben de bir-iki söz söyliyeyim de şu herifi iki paralık edeyim, dedim. Yine gülümsemeye çalışarak «Müsaade ederseniz...» diye söze başlamıştım ki, eski Başmüdür beni iki kolunun arasına alarak yüzümü iri göğsüyle kapatıp lâfımı ağzıma tıkadı. Boğulacak gibi oldum, çırpındım. Eski Başmüdür, iki yanağımdan öpüp, elini de havaya kaldırarak ordakilere «Allahaısmarladık arkadaşlar...» deyip yürüdü. Hem de ağlıyordu. Salonu dolduran onca insan, hepsinin gözleri yaşlı, hattâ kadınlar da hıçkırarak eski Başmüdürün arkasına düşüp onu kapıdan geçirip uğurladılar. Ben orda bir başıma kalakaldım...

Biz Ankara'dan buraya taşınınca kesemize elverişli bir kiralık ev bulamadık; baldızın evine

misafir olduk, bir yandan da ev arıyoruz. Kiralar çok yüksek, bir türlü uygun ev bulamıyoruz.

Buraya gelince, dairede herkes bana babacan bir tavır takınıp «Efendi oğlum...» diyor. Biraz yaşlıca kadın daktilolar bile «Efendi oğlum» diyorlar. Ağabey, deli olacağım... Efendi oğlum aşağı, efendi oğlum yukarı... Sanki bu dairenin Başmüdürü değilim de buradaki memurların korudukları bir öksüz oğlanım.

Bir de dairede dönen işleri inceledim ki, rezalet, ama ne rezalet... En basit işler içinden çıkılmaz, karmakarışık... Sebebini hemen anladım; dalaverelerin dönmesi için, işleri iyice karıştırmışlar... Nereye elimi atsam, karmakarışık ve kesinlikle içinden çıkılmıyor, sorumlu bulunamıyor; çünkü odacıdan kapıcıdan tut en baştakine kadar dalavereli işlerde hepsinin kendi derecesine göre parmağı var...

İşleri düzeltip yoluna koyabilmek için geç vakitlere kadar burda çalışıyordum. Dışarda benim bir odacım var ya, her zamanki gibi sululuğa kaçan bir samimiyetle girdi içeri,

— Efendi oğlum, dedi, siz bana eski başmüdürümüzün emanetisiniz...

Birden tepem attı,

— Çık şarı!.. diye bağırdım.

Yaramaz çocuğunun kusurunu görmezden gelip affeden bir baba davranışıyla,

— Başüstüne efendi oğlum, çıkayım ama, beni bir dakika dinleyin... Bir çift sözüm var... dedi.

Ben «Çık dışarı!» diye barbar bağırıyorum, o bir yandan «Efendi oğlum...» diye anlatıyor aldırmadan:

— Efendi oğlum, işe başladığınızdan beri her sabah daireye erkenden geliyorsunuz. Küçük memurlarla birlikte, ayni saatte dairede oluyorsunuz efendi oğlum... Sonra da onlarla ayni saatte, hattâ daha geç çıkıyorsunuz daireden. Efendi oğlum, böyle devam ederseniz, ufak memurlardan bir farkınız kalmaz ki... Sonra, efendi oğlum, zatıâlinize hürmette kusur etmeye başlarlar... Affedersiniz efendi oğlum, tecrübeye boş vermek doğru değil... Ben yirmidört yıldır buradayım, elimden çok müdürler geldi geçti... Babanız yaşındayım... Efendi oğlum...

— Çık, çık!.. Çık şarı!..

Kafasına bir şey atacağım, başım derde girecek. Hemen odacının işine son verdim.

— Defol!.. Bir daha seni bu dairede görmiyeceğim!..

Biraz sonra benim muavinimle, ikinci müdür geldiler. İkisi birden başladı; biri sözünü bitirmeden öbürü başlıyor:

— Efendi oğlum, siz haklısınız ve fakat... Bu adam, bu dairenin emektarıdır... Gene zatıâliniz bilirsiniz efendi oğlum, ama odacıyı çıkarmasanız iyi olur... Biz, sizin muvaffakiyetinizi isteyen tecrübeli arkadaşlarınız olarak efendi oğlum...

Onlar gitti, başkaları geldi... Anladım ki, bunlar odacısından müdürüne kadar kenet olmuşlar. Odacıyı çıkarsam işten, hepsi bana düşman olacak, işler büsbütün aksayacak... Benim odacmm yerini değiştirdim. Bu sefer de, o tecrübeliymiş, yine onu kullansam iyi olurmuş...

Bir gün de odamda çalışırken yine bu odacı geldi,

___Efendi oğlum, dedi, müsaade edersen... Sözüm gücüne gitmesin, siz bana eski başmüdürümüzün hâtırasısınız... Dairenin bütün işini kendiniz yapmaya kalkıyorsunuz efendi oğlum. Bırakın da işleri başkaları yapsın ki... Siz yaparsanız... olmaz ki... efendi oğlum...

Sinirden güldüm,

— Peki peki... diye savuşturdum...

Başka bir gün de geldi,

— Efendi oğlum, dedi, siz kim olsa odanıza alıp konuşuyor, hemen işini görüyorsunuz... İşleri bu kadar çabuk görünce kıymetiniz kalmıyor... İşin de kıymeti yok... Vatandaş gidip gelmeli ki, işinin zorlu olduğunu anlasın... Ben vallahi sizin için söylüyorum... Odacı diye artık bize itibar eden kalmadı... Gelen odanıza dalıyor efendi oğlum...

Başka bir gün de gelip, randevusuz kimseyle konuşmamamı öğütledi. Benimle görüşmek isteyenler, bir hafta önceden randevu almalı da, benim bir işim çıkmalı, gene de benimle konuşamamalıymışlar... Bana gelesiye, odacılarla, kapıcılarla, memurlarla, öteki müdürlerle konuşmalıymışlar da, en sonunda bana gelmeliymişler...

— Efendi oğlum, yoksa sana metelik veren olmaz... Başmüdür dediğin oturaklı olur, okkalı olur...

Anlıyorum, işin içyüzü pislik... Bu dairede aylığıyla geçinen yok... Hepsi kendisine görevinin dışında birtakım işler bulmuş, böylece havadan para kazanıyorlar. Benim yüzümden odacıların aldığı bahşişler, paralar, avantalar kesiliyor...

Ben bir yandan bu daireyi nasıl düzeltip işleri yoluna koyacağım diye uğraşırken, bizim evdekiler de, kiralık bir ev arıyorlar. Bir ev bulmuş-

lar, kirası altıyüz lira ama, sahibi peşin istiyormuş. Karım,

— Apartımanın sahibi senin dairede çalışıyormuş, dedi, kendisiyle görüş, belki yıllık kiradan vazgeçer.....

— Kimmiş? dedim.

— Dairenin müdürlerinden biri olacak, dedi, adı Abdüsselâm Bey...

Bizim dairede bu adda kimse yok. Pazar günü ben de karımla gidip tutacağımız evi gördüm. Üç katlı koca bir apartımanın geniş bir dairesi... Sahibi de içinde bir dairede oturuyormuş. Bir de adamı görelim ki, benim odacı Abdül Dayı değil mi?

Ağabey, insan deli olur, ben kiralık ev bulamıyorum, benim odacının apartımanı var... Sözü uzatmadan karımın yanında bana,

— Efendi oğlum, dedi, siz bana eski başmüdürün mirasısınız, sizden yıllık almasam da olur, altı aylık peşin verin, uyuşalım...

Sesimi çıkarmayınca,

— İsteseniz, buranın yıllık kirasını bir ayda çıkarırsınız evelallah... dedi.

— Nasıl? dedim.

— Görüşmeye gelen herkesi yanınıza salmasak yeter... Odacı olarak bize iş düşürmüyorsunuz ki... dedi.

Sözü uzatmadan döndüm... İşte böyle ağabey. Burada işe başlayalı yakında iki ay olacak. İşi neresinden tutup, hangi birini düzelteceğimi şaşırdım. Hepsi kenet ve birbirine bağlı... Bir bozukluğa parmak bassam, çorap söküğü gibi hepsi çözülecek... Bakalım ne yapacağım?.. Dairede şimdi beni muhasara altına aldılar. Yanıma kimseyi

koymuyorlar. İşi olanlara türlü zorluklar çıkarıyorlar. Önlemek için aşağı kata Danışma Memurluğu koydurdum. Kapıcılar, odacılar, «Danışma» levhasını kapıyor, kimseye göstermiyorlar. Onun için seni karşılamaya aşağıya indim, yoksa ne yapar eder, seni yanıma bırakmazlardı. On-onbeş gün gelip gidip de beni göremeyenler var.

Çetin'e,

— Bu durumda ne yapmayı düşünüyorsun? dedim.

— Ankara'ya gidip, Bakanı göreceğim, dedi, o da yeni Bakan oldu... Tanırım kendisini, çok iyi bir adamdır. Herşeyi anlatacağım kendisine...

— Peki, ne isteyeceksin ondan?

— Bu dairenin memurlarını toptan değiştirmez, başka yere nakledip buraya yeni memurlar almazsa, burası düzelmez. Hiç olmazsa üçte biri değişmeli...

— İnşallah... dedim, üzüntüyle ayrıldım Çetin'den.

Birkaç ay sonra Çetin'in istifa ettiğini duydum. Bir gün vapurda karşılaştım onunla. Pek üzgündü. Neden istifa ettiğini sordum, anlattı:

— Bakana gidip anlattım herşeyi... Bakan ağlayacak gibi oldu. «Hepsini biliyorum» dedi, «yalnız senin daireyi değil, bütün Bakanlığı boşaltıp yeniden doldurmaktan başka çare yok... Ama yenisini nerden dolduracağız? Sonra buna bizim gücümüz yeter mi?» «Ne yapacağız öyleyse?» diye sordum Bakan'a, «Ya istifa edeceğiz, ya da alışacağız» dedi. Ben üç ay sonra istifa ettim...

— Bakan? dedim.

— O duruyor... Ama duyduğuma göre yerine

başka bir Bakan getireceklermiş yakında... Gazetelerin hükümette buhran var diye yazdıkları işte o...

— Bakanı değiştirmek, bütün bakanlığı değiştirmekten kolaydır, ne yapsınlar? dedim.

— Bir bakanlığı değiştirmekle de iş bitmiyor ki... dedi.

— Sen ne yapıyorsun şimdi? dedim.

— Hiç... dedi, işsizim...

Çetin'i bu konuşmamızdan sonra uzun zaman görmedim. Çetin, politikaya atıldı, adı gazetelere sık sık geçti, iyi bir politikacı, sonra da bakan oldu. Ama eskiden başmüdür olduğu daireyle ilgili değil, çok başka bir bakanlığın bakanı oldu... Çok yazık, eski dairenin bakanı olsa, belki o daireyi düzeltirdi. Yine de onun adına sevindim, bakanlığı değilse de kendini düzeltti. Bakan olduğunu gazetelerde okuyunca «Efendi oğlum, tebrik ederim» diye telgraf çekmeyi de ihmal etmedim. Hemen bir mektupla cevap verdi, Ankara'ya gidip kendisini görmemi rica ediyordu. Gittim. Bana bakanlığında bir iş verdi. Parası az, ayda binsekizyüz lira ücret alıyorum ama, yalnız öğleye kadar çalışıyorum. Gitmediğim günler bir şey diyen, arayıp soran yok ama, önemli bir işim çıkmazsa her gün gidiyorum. Evde sıkıldığım için oyalanıyorum.

İHTİLALİ NASIL YAPTIK?

Aslına bakarsanız, bugün iktidarda olmak bizim hakkımızdır, iktidarın hakikî sahibi bizleriz. Şu anda iktidarda bulunmuyorsak bu, bizim küçük bir şansızlığımızdır. Tamamiyle de şanssızlık denilemez, bizim de küçük bir kusurumuz olmadı değil.

Biz ihtilâli yapmış ve iktidarı ele geçirmiştik; fakat ne yazık ki ihtilâli yaptığımızı ve iktidarı ele geçirdiğimizi kimseye duyuramadık. Kimsenin haberi olmadan ve millete duyurulmadan bir ihtilâl hiçbir işe yaramıyor.

Düşününüz, bizim için ne feci bir durumdu: Bir gece içinde ihtilâli yapıp, hükümeti tamamiyie, evet tamamiyie ele geçiriyoruz, fakat iktidarı aldığımızı millete duyuramıyoruz.

Emin olunuz, biz herşeyi inceden inceye hesaplamıştık, en küçük ve uzak bir ihtimali bile gözden uzak tutmamıştık. Tarihteki ihtilâllerin hiçbirisi, bizimki kadar dikkatle hesaplanmamış ve yanlışsız yapılmamıştır. Yalnız bir tek şeyi unutmuşuz: Takvime bakmayı... Takvime bakmış

olsaydık, temmuz ortalarının Övreke'de az da olsa yağışlı geçtiğini görecektik. Her nasıl olmuşsa, ihtilâl telâşı yüzünden komitedeki arkadaşların hiçbiri radyodan hava raporunu dinlemeyi de akıl edememiş. Meteoroloji Müdürlüğüne telefon edip hava durumunu sormayı da düşünemedik.

Bizim Övreke'de genellikle temmuzun ortalarında birazcık yağmur serpelemesinin ne demek olduğunu bilir misiniz: Bütün hayat durur... Birkaç damla yağmur düşer düşmez radyolar çalışmaz, telefonlarda konuşulmaz, havagazı, elektrik ve sular kesilir, vapur, tren, uçak, otobüs, otomobil, yani hiçbir taşıt işlemez. Oysa biz, ihtilâl için tanı da temmuz ayını uygun bulmuştuk. Çünkü Övreke'de temmuz ayı çok sıcak olduğundan, başkentimiz Matrakopolis hemen hemen bomboş kalır; yalnız günlük geçim derdine düşmüş olan yoksullar bulunur. Nazırlar ve bütün hükümet erkânı ve Övreke'nin tanınmış kişileri, sıcağa dayanamayan muhterem aileleriyle birlikte, havalanmak için ya yayla şehirlerine, yada kıyı kasabalarına giderler. Temmuz ayında Övreke'nin başkenti Matrakopolis'in hükümet dairelerinde, resmî dairelerin kapılarındaki sandalyelerde uyuklayan odacılardan başka kimsecikler kalmaz; yani hükümet bomboştur. Bu durumda ihtilâl yapmak, hükümet dairelerindeki odaların kapılarını açıp içeri girmekten başka birşey değildir ki, bunu da can sıkıntısından «Hadi bu gece ihtilâl yapalım arkadaşlar!» diye aklına getiren herkes yapabilir.

Gördüğünüz gibi herşeyi inceden inceye hesapladığımız halde, nasıl olup da Övreke'de tem-

muzda yağmur çiselediğini unutmuş olduğumuza hâlâ şaşmaktayım. Ne budalalık Allahım!

Ben, Miralay Ebülhicap ve Mülâzımıevvel İbnibevval ile birlikte Radyoevini zaptedecektik. Birinci Ferik Hüseyin El Matrakî Paşa da üç arkadaşla birlikte Hüsn-ü Lezzet lokantasını zaptedeceklerdi. Kaymakam Mehmed Merdibanî de dört arkadaşla birlikte postaneyi ve yatılı kız lisesinin yatakhanesini zaptedeceklerdi. Stadyum ile salhanenin zaptı Hayyam Paşa ekibine verilmişti.

Kısacası, bir ihtilâlde zaptedilmesi gerekli en önemli yerler için aramızda ödev bölümü yapmıştık. Hattâ dördüncü sınıf askerî muamele memuru Kör Hamidullah Bey de (şimdi emeklidir) cezaevini zaptedecek ve şayet ihtilâl muvaffak olmazsa, cezaevinde en iyi yerleri kendi eliyle bizim için ayıracaktı. Yani ihtilâl inceden inceye hesap edilmişti.

Saat tam sıfır, sıfırda harekete geçecek ve bütün devlet dairelerini işgal edecektik. İhtilâl komitesinden miralay Şehabülcenab «Merkez Bankasını zaptetmiyelim» deyince ferik Ebülfeddal «Niçin?» diye sordu. Miralay Şehabülcenab da «İşe yaramayan dairelerin zaptı ile boşuna kuvvet harcamayalım» dedi. Bu teklif kabul edilince, işe yaramayan dairelerden Maliye Nezareti, Belediye, Nüfus ve İstatistik Umum Müdürlüklerinin zaptından vazgeçildi. Hiçbir işe yaramayan resmî daireler sayılırken, işe yarayanın olmadığı anlaşılınca Miralay Ebülhicab «İşe yaramıyor diye resmî daireler zaptedilmeyecekse, bu takdirde ihtilâlden de vazgeçmek icap eder» deyince kaymakam Behlûl «Arkadaşlar, unutmayınız ki, işe ya-

rar bir resmî daire bulunmadığı için biz bu ihtilâli yapıyoruz» dedi. Böylece niçin ihtilâl yapacağımız da anlaşılmış oldu.

Arkadaşlar, bütün daireleri zaptettiklerini bana telefonla bildirecekler, ben de ihtilâlin muvaffak olduğunu radyodan Övreke'lilere duyuracaktım. Benim sesim gayetle davudi olduğundan radyoda konuşmak görevini arkadaşlar bana vermişlerdi.

Tam harekete geçeceğimiz sırada müâzımıevvel İbnibevval «Bakalım Amerikalılar bu ihtilâle razı mı? Amerikalıların rızası hilâfına hiçbir ihtilâlin muvaffak olmak ihtimali yoktur» dedi. Benim de aralarında bulunduğum dört kişilik bir heyetle Amerikan sefirine müracaata karar verdik. Biz Amerikan sefirinin yanına girerken, beş kişi de yanından çıkıyordu. Elimizi çabuk tutmazsak, başka bir grupun bizden önce davranıp ihtilâl yapacağı anlaşılıyordu. Sefir bizi gayet iyi karşıladı. Sefirle Amerikanca konuşan arkadaşımız bize «Yahu arkadaşlar, siz şu aksiliğe bakın, ihtilâlin Amerikancası bir türlü aklıma gelmiyor, bilen var mı?» dedi. Ben biliyordum ama, o anda heyecandan unutuverdim, benim de aklıma gelmedi. Ve ne yazık ki, sefire birşey yapacağımızı söyledik ama, yapacağımız şeyin ne olduğunu anlatamadık. O zaman ben el işaretiyle sefire ne yapacağımızı anlatmaya çalıştımsa da, sefir hazretleri benim el işaretlerime yanlış mana vererek fena halde bozuldu. Sefire güçlükle meramımızı anlattık. Sefir «Muvaffak olursanız sizi destekleriz, olamazsanız yine şimdiki hükümeti destekleriz» dedi.

Amerikan garantisini de aldıktan sonra ihtilâli yapmak için hepimiz işlerimize dağıldık.

Hiçbir mukavemetle karşılaşmadığımız için, elimizi kolumuzu sallayarak Radyoevinden içeri girdik. Arkadaşlardan gelecek telefon haberini beklemeye başladık. Kararlaştırdığımız zamanı üç saat geçmiş olduğu halde hiçbir telefon haberi gelmeyince hem meraka hem telâşa düştük. Arkadaşlarımız yakalandılarsa, bizi de burada kıstırıp enseleyebilirlerdi. Hükümet kuvvetleri «Burada işiniz ne?» diye bize sorarlarsa, bir tedbir olmak üzere konser vermeye geldiğimizi, marşlar çalacağımızı söylemeye karar verdik. Aksiliğe bakınız ki, aramızda çalgı çalmasını bilen de yoktu. Odaları dolaşarak elimize geçen çalgıları aldık. Ben bir ut bulup kendimce meşke başladım. Bir arkadaş def, biri de adını bilmediğimiz bir saz geçirdi eline.

Miralay Ebülhicab'a,

— Gidin bakın, arkadaşlar hükümeti zaptetmişler mi? dedim.

Miralay son derecede askerî adımlarla gecenin koyu karanlığına daldı, gidiş o gidiş... Ondan da bir haber çıkmayınca Mülâzımıevveli gönderdim. O da dönmedi. İhtilâlin fiyaskoyla sonuçlanması ihtimaliyle titremeye başladım. En iyisi hemen gidip hükümet makamlarına ihtilâli ihbar ederek paçamı kurtarmaktı. Ben bunları düşünürken yanımda kalan son arkadaş,

— Bu saate kadar arkadaşlarımız hükümet makamlarını zaptetmiş olmalıdırlar, siz radyodan iktidarı ele geçirdiğimizi ve memlekette hiçbir değişiklik olmayacağı için vatandaşların telâşa kapılmamalarını ilân ediniz... dedi.

— Radyoda bunu söylemek kolay, dedim, ama arkadaşlarımız yakalanıp şimdi hapse atıldılarsa, bizim radyodan hükümeti ele geçirdiğimizi söylememiz komik olmaz mı?

Biraz sonra da elektrikler söndü. Sigorta attı zannettik, fakat cereyanın kesildiğini anladık.

Kendimi sokağa attım. Sokaklarda tek ışık yoktu. Binecek taşıt da olmadığı için yaya olarak Başnezarete gittim. Miralay Ebülfeddal oradaydı.

— Ne oldu ya Ebülfeddal? diye sordum.

— Yakaladım... dedi.

— Kralı mı yakaladınız? dedim.

— Hayır, dedi, bizden başka bir ihtilâl komitesi daha varmış, onlar da bu gece ihtilâl yapacaklarmış, hükümet erkânından önce onları yakaladık. Bizden başka hiç kimsenin ihtilâl yapmasına müsaade etmiyeceğiz.

Az sonra gelen haberlerden o gece biribirinden ayrı dört komitenin ihtilâl için harekete geçtiği anlaşıldı.

Miralay Zührevî'ye,

— İhtilâlin yapıldığını niçin bana telefonla bildirmediniz? dedim.

— Nasıl bildirelim, telefonlar işlemiyor... dedi.

— Bütün telefon hatlarını kesmiyecektiniz...

— Biz kesmedik, akşam üzeri biraz yağmur çiselemişti ya, ondan bütün telefonlar kesildi.

— Otomobille birini gönderip haber veremez miydiniz?

— Sana yağmur çiseledi diyoruz, anlamıyor musun, yağmur çiseleyince taşıtlar işlemez Övreke'de, bilmiyor musun?

— Peki şimdi ne yapacağız, milletin iktidara geçtiğimizden haberi bile yok...

Miralay Zührevî, harekât haritasını masaya sererek üstüne satranç takımını koydu, Ebülfeddal'a,

— Zihnim o kadar karıştı ki, iki el satranç oynamazsam kendimi toparlayamıyacağım, hadi buyrun satranca albayım... dedi.

Millete iktidara geçtiğimizi radyodan bildirmek üzere Radyoevine gitmek için yola çıktım. Yolda Binbaşı Habibî ile karşılaştım. Zavallı Binbaşı Habibî yoldaki çamurlardan korunmak için pabuçlarını çıkarıp kolunun altına almıştı. Beni görünce,

— Şu halime bak, dedi, bizi ihtilâl yapmak zorunda bıraktılar...

Binbaşı Habibî, Hazine Nezaretini zaptettiğini, fakat hazine boş olduğu için başında nöbetçi bile bırakmadan iki nezareti daha işgal ettiğini söyledi. Ferik Hayyam Paşa da,

— İhtilâlin bu kadar kolay olduğunu bilseydim, bunca yıl beklemez, daha zabit vekili iken ihtilâli yapar, birden müşir rütbesine terfi edprdim, dedi.

Yolda buluştuğumuz arkadaşlarla birlikte «Dürriyemi aldatması kolay mı?» marşını söyleyerek Radyoevine geldik. Ben davudî sesimle mikrofonda Övreke'lilere ihtilâli yaptığımızı ilân ediyordum ki, bir kaymakam gelerek,

— Boşuna bağırıp duruyorsunuz, yağmur çiselediğinden beri radyo istasyonu bozuk, teknik arıza var... dedi.

— Peki, iktidarı aldığımızı millete nasıl haber

vereceğiz yahu? Vatandaşlara teker teker mektup yazarak ihtilâl olduğu ilân edilmez ya... dedim.

Ebülhicap,

— Telefonlar çalışmaya başladı, sağa sola telefonla söyleyelim, onlar da birbirlerine haber versinler... dedi ve hemen gelişigüzel bir telefon numarası çevirerek konuşmaya başladı.

Biz ihtilâlciler hepimiz biribirimizi kontrol altında bulundurduğumuz için, Ebülhicab'm neler konuştuğunu paralel telefondan dinliyorduk.

Ebülhicab,

— Biz ihtilâl komitesi... dedi.

Telefondaki uykulu ses,

— Ne? Ne komitesi? diye sordu.

Sonra aralarında şu konuşma geçti:

— Şu anda iktidarı ele geçirmiş bulunuyoruz...

— Hay Allah sizden razı olsun... Biz de kimi bulsak da iktidarı devredip şu belâdan kurtulsak diye düşünüp duruyorduk... Sen kimsin?

— Ben ihtilâl komitesinden miralay Ebülhicab... Hükümeti ele geçirdik haberiniz olsun ve hemen başkalarına da haber verin...

— Orası neresi?

— Radyoevi... Sen kimsin?..

— Ben sadrâzam Muhtar Paşa...

Miralay Ebülhicab «Nee?» diye bağırarak düşüp bayıldı. Yağmur yüzünden telefon hatlarında melânj olmuş, bir vatandaşla konuşuyorum diye, sadrâzama ihtilâli ihbar etmişti.

Mülâzımıevvel Mehammed,

— Şu rezilliğe bak, iktidarda olduğumuzdan kimsenin haberi yok... dedi.

Hayyam Paşa,

— İktidarı bırak, şimdi gelip hepimizi tevkif edecekler yahu... dedi.

— Sadrâzamı neden tevkif etmediniz? diye sordum.

— Yağmur yüzünden arabalar işlemiyordu yollarda... dediler.

Hemen ordan hepimiz bir yana sıvışıp vazifelerimizin başına koştuk. Ben de Müdafaa-i Nefis Nezaretindeki odama gidip, mahrem evrak dosyasındaki işlerime daldım. Biraz sonra Nazır hazretleri beni odasına çağırıp,

— Gizli servislerden aldığımız habere göre, dedi, bu gece yağmur yağmazsa bir ihtilâlci grupu darbe-i hükümet yapacakmış. İşte raporlar... Acele tahkik ediniz.

— Yakalayalım mı? diye sordum.

Nazır hazretleri,

— Ne münasebet! diye bağırdı, bilâkis hiç haberimiz yokmuş gibi davranacağız ki, ihtilâli yapıp hükümetimizi bu iktidar belâsından halâs etsinler. Yalnız bizim kaçmamız için tayyareler hazır bulunsun...

Biz o ihtilâli yapalı tam beş yıl oldu. Hakikatte şimdi bizim iktidarda olmamiz gerekirdi, ama ne yazık ki iktidarı devirip ele geçirdiğimizi millete duyuramadık. Millete duyuramadıktan sonra iktidarın sahibi olmuşsun kaç para eder. Zavallı Övreke'liler, şimdi başlarında bulunan hükümetin beş yıl önce devrildiğini bile bilmiyor da, onları sahici hükümet zannediyor. Övreke'de ihtilâl yapacaklara yağmursuz bir geceyi seçmelerini ve kolaylık göstermesi için de hükümete ihtilâl yapacaklarını gizlice ihbar etmelerini tavsiye ederim.

ÖMER AĞAYI SEÇMİYECEĞİZ

Gecenin bir vakti, evin kapısı gümgüm dövüldü. Kaşık düşmanı dürtüklemese uyanacağım yok. Sabahtan dağa oduna gittiydim, yorulup serilmişim ki, üstüme ölü toprağı serpilmiş gibi, kulağımın dibinde top atılsa duyacağım yok.

— Nedir? diye sıçradım.

Karı,

— Herif, herif!., dedi, öldün mü ne!.. Sabah beri dürtüklüyorum. Kalk bi bak kapı dövülüyor...

Uyku sersemi,

— Kimdir o? diye pencereden seslendim.

Topal Seyit'in sesi geldi:

— Aç kardaş, aç! Biziz...

Kapıya vardım ki, bizim köyün adamından sekizi onu toparlanıp gelmişler.

— Nedir arkadaş bu vakit? Buyrun!

Topal Seyit,

— Yok, girmiyeceğiz, dedi, sana da bildirelim dedik. Bu gece hep oturup karar verdik arkadaş: Biz muhtar seçiminde Ömer Ağa'yı seçmiyeceğiz. Ne dersin bu işe?

___Hay ocağın bata, dedim, ulan, biz düneğin hep birlik olup da buna karar vermedik mi? Ömer Ağa'yı seçmiyeceğiz. Kürklüoğlu'nun Nuri Efendi'yi seçeceğiz diye ağız birliği etmedik mi?

___Etmesine ettik ya, olsun... Belki unutmuşsundur diye pekiştirelim dedik...

___Bunun sabahı yok muydu bre Topal Seyit?

— Sabahacak durulur mu, ya Ömer Ağa'nın adamları gelir de seni caydırırsa...

— Yahu, Ömer Ağa'nın adamı mı kaldı, köy hep bizden yana dönmedi mi! Ömer Ağa dediğin bir başına garip... Hele girin içeri de yorgunluk çıkarın...

— Başka evlere uğrayacağız... deyip gittiler.

Bu Ömer Ağa denilen herif, biz bildik bileli köyün muhtarı ki, elinden çektiğimizi bir biz biliriz, bir Allah... Öyle bir püsküllü belâ ki beri-benzer değil... Yediden yetmişe köycek karar verdik:

— Ölsek Ömer Ağayı seçmiyeceğiz!..

Köyde bütün konuştuğumuz bu, evde bunu, kahvede bunu konuşuyoruz, sabah bunu, gece bunu konuşuyoruz: Ömer Ağa namussuzu seçilmiyecek...

Biz muhtar diye Kürklüoğlunun Nuri Efendi'yi gözümüze kestirmişiz. Nuri Efendi, insan içine girecek, sözü dinlenir, adam gibi bir adam... Eğitmenlik etmiş ve de kasabamızın nüfus memurluğunda çalışmış ehil memur takımından... Babası ölende, ota ocağa, tarlaya davara sahip olmak için bıldır köye geldi. Baktık, ölçü üzerine ısmarlasan böylesi muhtar bulunamaz.

Nuri Efendi de cami avlusunda, alanda, kahvede, nerde üç beş adam görürse,

— Muhterem vatandaşlarım, aziz hemşerilerim! Köyümüze demokrasiyi getireceğim!., diye ağzından ballar akarak nutuk çekiyor ki, vilâyet yerinin particisi yanında hiç kalır, sanki radyodan dinlediğimiz bir nutuk...

Ömer Ağa'yı sorarsan, herifin kılı kıpırdamıyor, öylece susmuş kalmış. Yüzüne pek varamıyorsak da ardından söylediğimiz kulağına erişiyor ama sesini bile çıkardığı yok.

Her gün mü her gün oturup karar veriyoruz. Ömer Ağa'yi seçmiyeceğiz! Yetmezmiş gibi, bir de geceleri ev ev dolanıp kararı bildiriyoruz. O gece ben erken yatmamışsam senin evine geliyorum, sen yatmamışsan benim evime geliyorsun... Beri yandan Kürklüoğlu'nun Nuri Efendi de öyle sıkı nutuklar çekiyor ki, ben bayağı, herifin çektiği nutuklara acıyorum. Yazık oluyor herifin nutkuna... Efendi, bu nutuk, bu köy yerinin nutku değil... Gidip Ankara'ya bu nutkun bir tekini atsa, vallaha dakkasında hükümeti devirir. Anamızın babamızın başına, çoluk çocuk üstüne, avradımızın nikâhına yemin kasem edip, and içmişiz ki, bu Ömer Ağa'yı ölsek muhtar seçmiyeceğiz.

Seçimin yapılmasına iki gün kala, gece vakti bizim kapı gene vuruldu. Gene Topal Seyit geldi sandım da pencereden ünnedim:

— Anladım oğlum, Ömer Ağa domuzunu seçmiyeceğiz!..

— Hıdır emmi, aç hele aç!.. diye bir ses.

Yahu, bu başkası... Kapıya çıktım ki, Ömer Ağa'nın yiğeni değil mi!..

— Ömer emicemin mahsûs selâmı var... deyince,

___Dıttt!.. diye bunu tersledim, çocuk,

___Ömer Emicem dedi ki, dedi, Hıdır Emmine var, onun Gocur Mustuva ile bir dâvası vardı. Yarın benimle kasabaya gelsin, dâvasını görecek bir ehil dâvavekili buldum. Söyle para mara da istemez, dedi.

Ben, «dâva, Gocur Mustuva, dâvavekili» lâfını duyunca derin düşüncelere daldım. Bu Gocur Mustuva, benim can düşmanım. Herifte din iman yok kardaş: Eşeğini bizim tarlanın sınırından sokar, güzelim narin ekini yedirtir. Bir değil, iki değil... Oğlunu gece vakti ambarımıza sokturur, tahılımızı çaldırtır. Yakaladıksa da herif güçlü, ne edersin... Köylük yerde kim kime... Aman, şu Ömer Ağa sayesinde Gocur Mustuva namussuzunu bir savuştursak...

İyi ya, ben yarın sabah bu Ömer Ağa namussuzunun evine giderim de beni orda görürlerse köylü hep yüzüme tükürür.

Ben böylece düşünürken çocuk, içimden geçeni bilmiş gibi,

— Ömer Emicem dedi ki, dedi, yarın sabah kuşluk vakti, beni mezarlığın oradaki kuyu kavağının dibinde beklesin dedi.

— Ömer Ağa'ya selâm söyle! dedim, çocuğu savdım.

Avrada anlattım,

— Daha durulur mu, erkenden git aman şu Gocur Mustuva'dan hıncımızı alalım... dedi.

Sabahacak gözümüze uyku tutmadı. Gün ışımasiyle yola uğradım. Baktım, Kör Mürsel yatalak anasını sırtına vurmuş gelir. Selâmlaştık.

— Nereye böyle Mürsel?

Yüzü yerde, utanaraktan,

— Kasabaya... dedi.

— Ne var ki kasabada?

— Anamı bir doktora baktıracağım da... Ya sen?

— Ben de kasabaya...

— Ne var ki?

Ulan alçak, savcı gibi ne âhiret sorgusuna çekersin!..

— Gocur Mustuva'dan davacıyım da, dedim, dâvavekili tutacağım.

Az gittik, öteden Bekir Ağa eşeğe kurulmuş, karısı eşeği yeder, oğlu eşeğin kuyruğunda gelirler.

— Hayrola Bekir Ağa, bu vakit nereye?

— Kasabaya...

— Ne var ki...

— Bizim avradı doktora baktırmıştık da reçete vermişti. İki yıldır ilâcını yaptıramadık, pahalı namussuz, şimdi ilâcı almağa gidiyoruz...

— Ya bacımı neye götürürsün?

— O da Hanfe Kadınla kavga etmişti ya bıldır, ondan davacı olacak...

— Ya çocuk?

— Solucan düşürüyor, doktora baktıracağız. Ya siz nereye?

Biz de anlattık. Mezarlığın ordaki kuyu kavağına gidesiye onbeş yirmi kişi olduk. Hepsi birbirinden davacı. Bizim köyde kavgasız, dâvasız, küs dargın olmayan kimse yok ki...

Bir de kavağın dibine vardık ki, yahu bizim

köy hep boşalmış da buraya dolmuş. Topal Seyit de orada değil mi?

___Ne haber Seyit? dedim.

___Dâvavekili tutacağım, Şevket'ten davacıyım... dedi.

Yahu bütün hastalar, doktorluklar, ilâçlıklar hep bugüne mi toplanmış!..

Benim davacı olacağım Gocur Mustuva da kuyu bileziğinin dibine çömelmiş cıgara sarmıyor mu? Topal Seyit'e,

— Bu gavatın ne işi varmış? dedim.

— Senden dâvacıymış da, dedi, avukat tutmağa kasabaya gidermiş...

Hiçbirimiz konuşmuyoruz, başımızı yere eğmiş duruyoruz. Derken baktık, karşıdan Ömer Ağa gelmekte... Vay anasını, yahu şimdik ben, bunca köylümüzün içinde bu namussuzun ardına düşüp nasıl gideyim!..

Ömer Ağa yanımıza geldi,

— Selâmünaleyküm ağalar! dedi.

Mızıl mızıl mızlandık:

— Aleykümselam!..

— Hep tamam mısınız? Tekmil burda mı millet?

— Tamamız! dedik.

Kuyu bileziğinin üstüne çıkıp şöyle bir baktı bize,

— Daha gelmeyen var, hele bekleyin az! dedi.

Beş dakika bekledik beklemedik, karşıdan Kürklüoğlu'nun Nuri Efendi göründü... Başı önünde geldi, selâm verdi.

Ömer Ağa, sanki görmemiş geldiğini gibi,

— Geldin mi? dedi.

— Geldim.

Hepimize döndü:

— Düşün ardıma!..

Takıldık Ömer Ağa denilen koca dürzünün ardına, otuz kırk kişi varız, kadınlı erkekli, çocuklu eşekli... Kimi karının kucağında bebesi, kimi herifin sırtında hasta ebesi, ninesi...

Yanımda giden Nuri Efendi'ye,

— Bre Efendi, bu gidiş nereye? dedim.

— Benim devlet kapısında bir hacetim var da ondan giderim... dedi.

O bizim geveze insanlarımızın hiçbirinde ses yok... Kasabaya girerken, deve kervanı çeken eşek gibi önde giden Ömer Ağa kasıldı da kasıldı. Enseyi dikti, burnunu göğe doğrulttu, iki eli kıçının üstünde şakır şakır tesbih çekerek önümüz sıra gidiyor. Camiye gelince,

— Siz avluda bekleyin, Bekir Ağa sen gel! dedi.

Bana da «Gel!» dedi. Öbürleri cami avlusunda bekleyedursun biz üçümüz gittik. Ömer Ağa, avukat Basri Bey'in yazıhane dükkânından içeri girdi, biz de girdik. Bekir Ağa ile ben ellerimizi göbeğimizde kavuşturmuş dineliyoruz. Ömer Ağa,

— Selâmünaleyküm! deyip baş koltuğa kurulmasıyla,

— Basri Bey allâsen, nedir bu bizim çektiğimiz muhaliflerden yahu? dedi.

Basri Bey,

— Yakındır, evvel Allah çanlarına ot tıkayıp seslerini suluklarını keseceğiz! dedikten sonra sordu:

— Sizin köyde nasıl partimizin durumu?

___Ne demek!.. Ben varken muhalife kim oy verebilirmiş bizim köyden?

— Sağol!..

___Ben varken, sen hiç düşünme gayri, orasını bana bırak!

Basri Bey,

___Sen hangi köydendin? diye sordu.

___Yaney'den... Bizim köy silme bizim partiden...

Ondan sonra parti işinden konuştular da konuştular, saatler geçiyor. Yahu biz buraya gevezeliğe mi geldik. Bekir Ağa kulağıma,

— Bizim dâva işini unuttu gitti, daldı parti-ciliğe! dedi.

Yazıhanenin duvarındaki kâğıtta «İstişare ve avukata danışma ücreti 20 lira» diye yazılı.

Konuştular, konuştular, Ömer Ağa,

— Eh bize müsaade! diye ayağa kalktı.

Avukat,

— Aman iyi çalışın! dedi.

— Gözün arkada kalmasın ben varıkene...

Gözü Eekir Ağa'ya takılmış gibi birden,

— Haağ sahi... dedi, az daha unutacaktım; bu fakir bizim partimizin çalışkan bir adamıdır. Muhaliflerden bir namussuz buna olmadık kötülüğü komadı yaptı. Şimdi davacı olup hakkını arıyacak ya garibin parası yok...

Ayukat, Ömer Ağa'nın sırtını sıvazladı:

— Sen keyfine bak! Bizim partilimizin dâvasını almak vazifemiz...

— Sağol! Vekâletname verecek parası bile yok...

Basri Bey güldü:

— Müsaade et de o kadarlık bir hizmetimiz olsun... Ben veririm.

Ömer Ağa, Bekir'e döndü,

— Allah razı olsun, bak Avukat Bey işini görecek sevabına! Sen burada kal! dedi.

Onu bırakıp çıktı. Bu nasıl iştir anlamadım. Bekir Ağa garibinin particilik marticilikle hiçbir alışverişi yok...

Dışarı çıkınca, Ömer Ağa,

— Koş, Topal Seyit'i çığır gelsin! dedi.

Topal Seyit'i aldım geldim. Bu sefer gayet muhalifçiliğiyle tanınmış bir avukatın yazıhane dükkânına bizi soktu, selâm verip baş yere oturdu. Biz ellerimizi göbeğimizin üstünde kavuşturmuş dineliyoruz.

Ömer Ağa,

— Nedir bu bizim çektiğimiz hükümetin elinden Avukat Bey, dedi, millete kan kusturdular. Böyle bir parti ne gelmiş, ne de gelebilir... Rezillik...

Avukatın da içi yangınmış, ikisi birlik olup hükümet partisine verdiler veriştirdiler. Avukat,

— Sizin köyde partimiz nasıl? dedi.

— Çok kuvvetli... Bizim köy dediğimden çıkmaz ve de köy silme muhaliftir. Ben varkene seçimi kazandık bil, elverdi yeter çektiğimiz.

Avukat,

— Seçimleri kazandık mı, dilleri artlarına girer... dedi.

Particilik üstüne konuştular da konuştular, saatler geçti.

— Size doyum olmaz, bize müsaade... deyi ayağa kalkınca birden hatırlamış gibi,

—_Sahi, dedi, az kala unutacaktım. -Topal Seyit'i gösterdi. - Bu fakir, partimizin sadık adamıdır. Hükümet partisinden bir namussuz bu fakire kan kusturuyor. Dâva edecek, velâkin geçiminden âciz fukara...

Avukat,

— Bakarız işine, kendi işimiz sayılır... dedi.

— Vekâletname parası bile yok...

— Canım, bırak sen...

Ömer Ağa, Topal Seyit'e,

— İşin oldu işte, dedi, dua et beye de partimiz için çalış!.. Sen burda kal da işin görülsün...

Biz dışarı çıkınca,

— Murtaza'yı çağır gel! dedi.

Çağırdım, getirdim. Bu sefer bir dişçi dükkânına girdik. Murtaza'nm dişi ağrıyor, yanağı davul gibi şişmiş... Dişçi muhalif partinin seçim adayıymış. Başladılar öteki partiye atmağa...

Giderken Murtaza'yı orada kodu. Dişçi parasız dişini çekecek ve de tedavi edecek...

Kör Mürsel'in anasını bir doktora götürdük. Doktor hükümet partisinden. Ömer Ağa'yla birlik olup muhalif milletine demedik söz bırakmadılar. Saatler sonra giderkene Kör Mürselin anasının hastalığını açtı. Doktor,

— Can baş üstüne, paranın lâfi mı olur... dedi.

Her iş işte böyle... Eczacıdan parasız ilâç alındı. Bizim iş ne olacak diye meraktaydım.

— Gocur Mustuva'yı çağır! dedi.

Düşmanımla birlikte bizi bir başka avukatın yanma soktu. Gene oyununu oynadı. Giderken Gocur Mustuva'yı gösterip,

— Arkadaş bizdendir, dedi, fakirin, garibin biri... Muhalif namussuzlardan biri bunun başına tebelleş oldu...

Herif yüzüme karşı benim için namussuz diyor be!.. Gocur Mustuva'yı orda bırakıp başka bir avukata girdik. Orada da beni gösterip,

— Partimizin esaslı adamıdır. Velâkin hükümet partisinden bir domuz buna türlü türlü oyun oynadı.

Uzatmayalım, beni de orada kodu. Avukat cebinden para verip vekâletnameyi yaptırdı. Bana bir de yemek ısmarladı.

Bönüp köye geldik. Ertesi gün de muhtar seçimi oldu.

— Ömer Ağa'yı seçmiyeceğiz! diyen gidip sandığa oy attı.

Ne dersiniz, Ömer Ağa muhtar seçildi. Nuri Efendi'ye sandıktan bir tek oy çıktı. Onu da Nuri Efendi kendisine verdi sandık. Kürklüoğlu'nun Nuri Efendi,

— Vallah billâh ben Ömer Ağa'ya oy verdim... diye yemin ediyor.

Ömer Ağa,

— Aman, dedi, yahu, Nuri Efendi'ye oy veren benim... Bütün köy halkı ona oy verecek değil miydik!.. Cemaatten ayrılmak olmaz deyip ben de oyumu ona vermiştim.

«Seçmiyeceğiz, seçmiyeceğiz!..» diye bağırarak Ömer Ağa'yı gene muhtar yaptık başımıza. İçimizde sözümüzü tutan bir o çıktı.

GELİN DİYE KULANILAN PİYANO

— Ben Türkleri çok severim! dedi.

Yurt dışındaki Türkleri en çok mutlandıracak olay bir ünlü yabancının ağzından işte bu sözleri duymaktır; hele böyle bir sözü, dünyanın sayılı birkaç piyanistinden biri olan Julius Katchen söylerse, sözün değeri büsbütün artar.

Zıpzıp zıplamak geliyordu içimizden. Ne sevimli adam, sarılıp yanaklarından öpüversek şapşap, ayıp kaçar...

Bizi çok sevdiğine göre, İstanbul'a çağırsak, gelir bir konser verir miydi acaba?

Sekreteri,

— Bu ay içinde çok angajmanlar var, dedi. İsrail Flarmoni Orkestrasıyla plâk dolduracak. Ama bir kere kendisine söyleyin...

Söyledik,

— Çok memnun oldum, dedi, bütün angajmanlarımı bozup İstanbul'da konser vereceğim. Türkleri çok severim.

Sevinçten eteklerimiz zil çalıyordu. Arkadaşlar konserin düzenlenmesiyle beni görevlendirdiklerinden uçakla İstanbul'a gelir gelmez kolları sıvayıp işe giriştim. İstanbul'da konser verebilecek iki sinema salonundan ikisinde de yer bulamadım. Birinin sahibi, bizim konser vereceğimiz gün bir büyük yerli filmin başlıyacağım söyledi. İkincisi de, sinemasında yalnız kendi düzenlediği konserleri verdiriyormuş.

Salonu konsere pek de uygun olmayan bir başka sinema sahibiyle anlaşınca hemen bastırttığım afişlerle ana cadde duvarlarını donattım.

Derdin büyüğü piyanodan çıktı. İki milyon nüfuslu İstanbul'umuzda konser verebilecek tek piyano varmış, o da İstanbul Konservatuarındaymış. Başvurmadan önce, Konservatuar Müdürünün kişiliğini öğrenip, kendisiyle ona göre konuşmamın uygun olacağını düşündüm.

Öğrenebildiklerim; eski bir polis, şimdi de hem Konservatuar Müdürü, hem de Belediye Müfettişi olduğu idi. Bana bu bilgiyi verene polislikle müziğin nasıl bir ilgisi olabileceğini sorunca,

— Bizim karakollarda yıllardan beri vatandaşlara opera aryaları söyletildiğini, zorla şan dersleri verildiğini bilmiyor musun? dedi.

Buluşmak için konservatuara gittiğim zaman Müdürün Belediyede, Belediyeye gittiğim zaman da Konservatuarda olduğunu söylüyorlardı. İki işi olanların bulunamıyacağını, hele üç işi birden görenlerin kayıp sayılmaları gerektiğini o zaman anladım. Şanssızlığıma bakınız ki, bir türlü denk getirip, kendimi, belediyeyi, aradığım adamı, yada aradığım adamı, kendimi ve konservatuarı, bir

yerde buluşturamadım. Her halde ben Belediyeye giderken o konservatuara gidiyor, o konservatuara giderken de ben Belediyeye gidiyorum. Nitekim böyle olduğunu altı günlük kovuşturmadan sonra kendisini görünce anladım. Ben bu adamı bir yerden tanıyordum; düşüne düşüne yollarda karşılaşmış olduğumuzu hatırladım.

Türlü diller döktükten sonra,

— Beyefendi, dedim, Julius Katchen'i tanırsınız.

— Kim dediniz?

— Keeçın...

— Kimdir?

— Meşhur Keeçın...

— Her neyse, hatırlayamadım adamı; sizi o mu gönderdi, ve aleykümselam...

— Meşhur piyanisttir.

— Yaa... Öyle mi? İyi... Güzel...

İstanbul'da konser verebilecek «Stein-way» marka tek piyanonun kendilerinde olduğunu, bir konser için piyanoyu istediğimi, bunun sanata hizmet, millî itibar, vatan, millet... diye dilimin döndüğü kadar anlattım. Ben anlatırken müdür beyin gözleri önce daldı, daldı, sonra kaydı... Monoton sesimin etkisiyle gevşediğini anlayınca sesimi titreterek konuştum.

Uzun bir süre karşısındaki iki duvarla tavanın kesiştiği noktayı merakla seyrettikten sonra, parmaklarını masada tıkırdatarak,

— Mümkün değil, dedi, çünkü o piyanoyu Amerikalılar Rockefeller Vakfının hibesi olarak İstanbul Konservatuarına, yalnız İstanbul Konservatuarı konserlerinde çalınmak şartiyle verdiler.

— Duyarlarsa geri mi alırlar?

— Şartları bu... Hattâ biz o piyanoyu Şehir Orkestrasının konserlerine verirken meseleyi bir virgülle hallediyoruz.

— Nasıl? Virgülle mi? diye şaşarak sordum.

— Evet!. Virgülle, dedi. Şehir Orkestrası konser vereceği zaman piyano talebi evrakının başına «İstanbul Konservatuarı virgül Şehir Orkestrası» diye yazıp işin içinden çıkıyoruz. Araya virgül koymasak, hibe şartını bozmuş oluruz.

— Acaba bizim için de araya bir virgül konulsa?

— Konulamaz, çünkü siz hem resmî bir teşekkül değilsiniz, hem de Belediyeye bağlı bulunmuyorsunuz. Şartı bozarsak mesul oluruz.

Konser gününe pek az kalmıştı, Keeçın gelince rezil olacaktık. Çaresizlikten Amerikan Haberler Bürosuna gidip, Rockefeller Vakfından Amerikalıların hediye ettiği piyanonun bir konser için bize de verilmesini rica edince Amerikalı katılarak güldü,

— Hiç öyle şartla hediye verilir miymiş!.. dedi ve konservatuara telefon ederek piyanonun bir konser için verilmesini rica etti.

Konservatuara gittiğim zaman müdür Belediyedeydi, muavini vardı. Müdür muavini beni dinledikten sonra,

— Veremeyiz, dedi, biz o piyanoyu gelin gibi saklıyoruz.

Gelin gibi mi? İki adım geriye çekilip oda kapısına yaklaşarak dikkatle adamın gözlerine baktım.

— Gelin gibi saklıyoruz... diye tekrarladı.

Ortaya çok acayip bir cinsî mesele çıkmıştı. Gelin saklanmaz ki...

___Pekiy beyefendi, o piyanoyu ne yapıyorsunuz? diye sordum.

___O piyano, dedi, yılda iki defa yerinden kıpırdatılır; bir mevsim başı sonbaharda konser verilecek sinema salonuna taşınır, bir de mevsim sonu ilkbaharda buraya getirilir, kapatılır.

— Neden? diye sordum.

— Taşınırken hırpalanır, örselenir, bir yeri çizilir de ondan... Evet, Kanserle Savaş Derneği yararına bir bale için bir kerecik piyanoyu verdik ama, o zaman baleye refakat için yavaş yavaş dans müziği çalındı. Halbuki piyanist meşhur olduğundan bütün gücü kuvvetiyle piyanoyu çalacak; yayları gevşer, tuşları bozulur...

«Kıh» diye gülerken elimi birden ağzıma kapayıp öksürdüm.

— O piyanoyu gelin gibi saklıyoruz... diye tekrarladı.

Piyano gelin olunca araya kıskançlık girmesi de tabii idi.

— Ama, dedi, size bir kolaylık gösterebiliriz...

— Sağolunuz. Ne gibi? diye sevinçle sordum.

— Konservatuarda derslerde kullanılan başka marka piyanolar var, onlardan birini verelim.

Üç kişi bize verilecek piyanoları görmeğe gittik. Bunlardan en az kırık dökük ve en iyisi olan Bechstein marka piyanonun tuşlarına basınca, henüz müzik tarihinde notası icat edilememiş sesler çıkıyordu. Yalnız iyi niyetli bir tek «re» tuşu vardı ki, üstüne basınca «dooo!» sesiyle havlamaktaydı.

Müdür Muavini,

— İşte bu piyanoyu verelim, tamir ettirin, konserde çalınsın! dedi.

Piyano dediğin bu aletin tamir ettirilerek sahici piyano haline getirilmesi, onu otomobile çevirmekten çok daha zordu, daha doğrusu, bir eski model Ford arabası, daha az emek ve masrafla bir piyano haline getirilebilirdi.

Çaresizlikten, oraya buraya koşmaktan, ona buna başvurmaktan şaşkına dönmüştüm. Belediye Reis Muavinlerinden şehrin sanat işleriyle ilgilenenine gittim. Daha önce, eski bir asker olduğunu öğrendiğim Belediye Reis Muavinine,

— Beyefendi, siz askerler sanat işlerinden anlarsınız... diye söze başladım.

— Evet, dedi, ben okulumun bando mızıkasında baso çalardım.

Uzun uzun istediğimi anlattım.

— Bir dilekçe yazıp verin! dedi.

Dışarı çıkıp dilekçeyi yazdım, hemen verdim.

— Nasıl bir işlem yapılacak acaba? Konser tarihine pek az kaldı da... dedim.

— Biz, dilekçenizi Belediye'nin Polifonik Sanat Kuruluna havale edeceğiz, kararı kurul verir.

— Acaba piyanoyu verirler mi?

— Ben şahsen kurulda veto etmiyeceğim; gerisine karışamam...

Belediyenin Polifonik Sanat Kurulundan karar çıktı: Piyano verilemez!

Belediye Reis Muavinine gittim, söylenmesi gerekli herşeyi söyleyip yalvardıktan sonra,

— Beyefendi, bu bir âmme hizmetidir, dedim.

*Ma*sanın üstünde yığılı evrakın, dosyaların arasına parmaklarını daldırarak,

Bakın, ben burada kâfi derecede âmme hizmeti görüyorum, dedi.

- Beyefendi, vakit kalmadı. Piyanist lütfedip davetimizi kabul etti, gelince rezil olacağız, dışarıda da itibarımız sarsılır. Koca İstanbul'da konser için bir piyano bulamamışlar, diye adımız çıkar.

- Siz dernek bile değilsiniz; Belediyenin piyanosu özel şahsa nasıl verilir?

Memleket, sanat, itibar... diye anlattım.

- Anlıyorum, anlıyorum, dedi, idealist olduğunuzu anlıyorum.

Umutla gözlerinin içine baktım.

- Ben anlıyorum ama, dedi, bunu başkalarına anlatamayız ki...

Yeniden millet, memleket diye başladım.

— Ama makamı işgal ediyorsunuz! dedi.

Anlamadığım için,

— Hangi makamı? diye sorunca, yumruğunu masanın kalın kristal camına vurarak,

— Makam, makam... dedi.

Yeniden Konservatuar Müdürüne koştum:

— Beyefendi, dünyaya rezil olacağız, afişler asıldı, ilân yapıldı.

— Bana sordunuz mu baştan? Çağırmasaydınız,

— Çağırmış bulunduk...

— Biz o piyanoyu yalnız Münih Konservatuarından mezun olanlara çaldırtabiliriz.

— Ama bu Keeçın...

- Keçin *meçin... İ*ptal edin konseri efendim.

Bu durum İçişleri Bakanlığına duyuruldu-

Bakan İstanbul Belediyesine Ankara'dan telefon etti. Belediye Polifonik Sanat Kurulu yeniden karar verdi: İçişleri Bakanı sanat işlerine karışamazdı.

O sırada Keeçın uçakla geldi. Kendisine yavaş yavaş durumu anlattık. Gülümseyerek,

— İlân edilmiş konseri iptal edemeyiz, dedi. İstanbul'a geldiğime göre başka bir piyanoda konser veririz.

İstanbul Valisi duymuş olanları; eksik olmasın, o da uğraştı ama konservatuarın gelinini çıkartamayınca, «Vali konağında bir piyano var, ona bakın!» dedi. Keeçm'la Vali konağına gittik. Keeçın piyanoya baktı,

— Çok iyi piyano, yalnız çalmıyor... dedi.

Tamir için de vakit yok, ertesi gün konser...

Bir piyano profesöründe iki piyano varmış. Gidip gördük. Keeçm piyanolardan yarım kuyruklu olanını gösterip,

— Belki bu olur... dedi.

Piyano profesörü iyi adammış, para da almadı. Piyanoyu konser verilecek sinema salonuna taşıttık. Keeçm boş sinema salonunda ellerini çırpıp akustiği ölçtü,

— Çok kötü, dedi ama konseri iptal etsek ayıp olur. Ben otele gidip dinleneyim yorgunum...

Oteline götürdük, uyku hapı da aldı, ama uyuyamadı. Döviz muamelesi eksik kaldığından bir noter kâtibiyle Maliye memuru geldi.

Ertesi gün konserin verileceği sinemaya geldik. Keeçm,

— Bir deneme yapayım! dedi.

Mümkün değildi, çünkü sinemada film. oynuyordu. Film bitince konser dinleyicileri salona alındı. Akortçu,

___Vakit olmadığından tam akort edemedim piyanoyu, dedi.

Konser başlayacağı zaman perdecinin olmadığını anladık. Ferdeyi ben açtım. Keeçın bir açıklama yaptı:

— Maalesef büyük konser piyanosu temin edemedik. Yarım kuyruklu da olsa. beni konser vermek şerefinden mahrum etmediğiniz için sizlere müteşekkirim.

Keeçın, List'in sonatını çalmağa başladı. Dünyada bu sonatı en iyi çalan adam diye tanınmış Keeçın terlemeye başladı, çünkü piyanodan bir tıngırtı duyuluyordu. Piyanodan gitar sesi gibi sesler çıkıyordu. Keeçın hırçınlaşıyor, sinirleniyordu. Tramvay giderken bazan zinciri düşer de kaldırım taşlarında tıngırdar ya, işte öyle sesler duyuluyordu. Derken piyanonun altından yaylar sarkmağa başladı. Keeçın bir zaman da ayağının biriyle yayları toparlamağa çalıştı.

List'in bu sonatı gayet yavaş, hafif bir sesle biter. Tam sonatın sonunda salonda göğsünü ve genzini temizleyen nezleli bir adamın öksürüğü, Keeçm'm piyanosuna akompanye olunca, Keeçın on parmağıyla tuşlara basıp ayağa kalktı, alnında boncuk boncuk terler parlıyordu. İngilizce konuşmağa başladı:

— Bayanlar, baylar! Sizlere bu konseri verebilmek için nasıl işkence çektiğimi görüyorsunuz. Dünyanın her yerinde hayvanları korumak için ce-

miyetler vardır. Sizler de sanatçıları korumak için bir cemiyet kurunuz. Büyük Sahra ortasmda bile konser verilecek bir piyano bulunabilirdi. Beynelmilel çapta konserler için güzel şehrinizin bir piyanoya sahip olmasını dilerim.

Konser bitmişti.

KEÇİ KUYRUĞU İLE PUSULA MÜCADELESİ

Beşinci Ordu Kumandanı Hafiz Yunus Paşa'nın mı, yoksa onun Erkânı Harbiye Reisi olan Fon Golf Paşa'nın mı haklı olduğu meselesi bugüne kadar halledilmiş değildir. Tarihçiler yarım asra yaklaşan bu hâdiseyi durmadan münakaşa ettikleri halde hakikati bir türlü meydana çıkaramamışlardır.

Malûm olduğu üzere tarihçiler arasında bu meseledeki esas ihtilâf, istikamet tayininde keçi kuyruğunun mu, yoksa pusulanın mı daha itimada şayan olduğu meselesinden çıkmıştır. Hafiz Yunus Paşa'nın keçi kuyruğuna pusuladan daha çok itimat etmesini ve pusulayı itimada şayan bulmamasını garplı müellifler bir kusur olarak göstermektedirler. Halbuki hakikat hiç de böyle değildir. Avrupalı tarihçiler her zaman olduğu gibi, bu meselede de, taa Ehl-i Salip zamanından kalma kuyruk acıları, intikam ve kin hisleri ile hareket ederek, aslı ve esası olmayan vesikalar ortaya çıkar-

mışlar, beyhude yere Fon Golf Paşa'nın haklı olduğunu isbata çaiışmışlarsa da, buna hiçbir zaman muvaffak olamamışlardır ve olamıyacaklardır. Bu tarihî meseleyi gayet tarafsız, objektif ve ilmî bir görüşle tetkik etmiş bulunuyoruz.

Malûm olduğu üzere Fon Golf Paşa, harbiumumî ilân edilince ihtiyat zabiti olarak Alman ordusuna alınmıştı. Aslen, İsviçreli bir Alman sülâlesinden geldiğinden, iki asırdan beri ailesi saatçilikle iştigal ederdi. Kendisine Golf namı verilmesinin sebebi ise, bir kısım tarihçilere göre, golf pantalon giymesinden, diğer bir kısım tarihçilere göre ise gayet iyi golf oynamasından ileri gelmektedir. Golf da bütün ailesi gibi gayet iyi bir saatçi idi ve bozulan saatleri, kısa zamanda yeniden bozulup yine bir saatçiye götürülecek şekilde ustaca tamir ederek bütün meslektaşlarını da himaye ederdi. Gece gündüz saatlerle ve saat ayarı ile meşgul olduğu için, her işin zamanında ve tam saatinde yapılmasına büyük dikkat gösterirdi. Bu hususiyetlerine binaen, kendisini Alman ordusunun saatlerini ayar işi ile vazifelendirdiler. Golf, bu vazifeden büyük bir memnuniyet duymuştu.

Harbden sonra yazdığı hâtıralarında, Alman ordusunun sonunda mağlûp olmasına rağmen birçok cephelerde yer yer ve zaman zaman galip gelmesinin sebebi olarak, kendisinin titizlikle ordunun zabit ve efradının saatlerini ayar etmiş olmasını göstermektedir.

İhtiyat zabiti mülâzımıevvel Golf, bu muvaffakiyet ve hizmetlerinden dolayı kısa zamanda yüzbaşılığa ve bilâhare binbaşılığa terfi ettirilerek, Sina cephesinde İngilizlere karşı harbedecek Os-

manlı ordusuna erkânıharbiye reisi olarak tâyin edilince paşalık rütbesini ihraz etmiş ve Fon Golf Paşa unvanını almıştı.

Osmanlı ordusunun kumandanı ise, Hafız Yunus Paşa namında son derecede mutekit, mütedeyyin bir zat ve bahadır bir kumandan idi. Fon Golf Paşa gelince, Hafız Yunus Paşanın ilk işi, ona islâmiyeti kabul ettirmek için mücadele etmek olmuşsa da, Golf Paşa gayetle kızıl bir kâfir olduğundan hak dinini kabul etmemekte ayak diriyordu. Ve hattâ 19 Rebiülevvel sabahı Tulu-u Şems ile başlayan taarruzda, cephede kan gövdeyi götürdüğü hengâmede Hafız Yunus Paşa, Fon Golf Paşa'ya kelime-i şehadet getirtmeğe çalışmaktaydı. Çünkü, Fon Golf Paşayı gayetle sevmiş olduğundan onun pisi pisine gitmesine gönlü razı olmuyor, ille de şehit olmasını istiyordu. Ordunun sağ kanadı, düşmanın şiddetli topçu ateşi karşısında ricat mecburiyetinde kalınca Hafız Yunus Paşa pek fazla gazaba gelerek, bu ricatin sebebi olarak Golf Paşanın Müslüman olmayışını göstermişti.

Hafız Yunus Paşa ile Fon Golf Paşa arasındaki ilk ihtilâf işte böyle başlamıştı. Gitgide büyüyen ihtilâf saat ayarı meselesinde artmış ve nihayet keçi kuyruğu işinde büsbütün alevlenmişti.

Fon Golf Paşa bir taarruz plânı hazırlamıştı. Bu plân tatbik edilirse düşman ordusu gafil avlanıp kamilen imha edilecekti. Bu plâna göre, Osmanlı ordusu saat beşi onbir geçe düşman siperlerine taarruz edecekti. Fon Golf Paşa aslında saatçi olduğundan, beşi onbir geçe, altıya ondo-

kuz kala gibi, hep kusurlu saatler söylerdi. Hafiz Yunus Paşa, Fon Golf Paşanın harekât plânını kabul etmişti. Saat beşi onbir geçe ordu taarruza geçecekti. Fon Golf Paşa, tam saat üçte uyandı, sakal traşı oldu, giyindi, çizmelerini boyattı, Almanya'daki bütün ailesi efradına gönderilmek üzere mektuplar yazdı, harita çantasını, dürbününü takıp ata bindi, seyisi de arkasında, plâna göre bulunacakları yere gitti. Ölü sessizliğindeki çölde dondurucu soğuk vardı. Gündüzleri kavurucu sıcak olan çölde geceleri de dayanılmaz soğuk oluyordu. Nerdeyse az sonra sabah olacaktı. Hafiz Yunus Paşa karargâhının bulunması lâzım olan yere geldiği vakit orada hiç kimseyi bulamayınca pek fazla hayrete düştü. Yanlış gelmiş olduğu zehabına kapılarak, elektrik fenerinin ışığında haritayı tetkik etti, pusula ve yıldızlarla bulunduğu yeri tâyine çalıştı ve yanlış yere gelmediğini anladı. Soğuktan çeneleri takır takır atarak: «Hafiz Yunus Paşaaa!..» diye karanlığın içinde feryat ettiyse de nihayetsiz çöldeki aksi sedasından başkaca hiçbir cevap alamadı. Gecenin zulmeti içindeki nidasını düşman duymuş olduğundan, o tarafa kör endahte başladı. Kurşun yağmuru altında kalan Fon Golf Paşa, kilotundan bir yara alarak firara karar verdi, tatlı canını zor kurtardı. Eski karargâha geldi ki, cümle asker uyumakta ve Hafiz Yunus Paşa dahi mors elifbası ile işaretler vererek horlamakta. Hafiz Yunus Paşayı uyandırıp, «Paşa, bu ne iştir?» diye sual ettikte, paşa dahi «Bre Golf, yatsı namazını eda eyleyip şimdi yatmış idim. nedir bu ettiğin, bir Osmanlı Paşasını tatlı uykusundan uyandırırsın!» dedi. Golf Paşa ise, «Ya şimdi taarruz olacaktı» deyince, Hafiz Pa-

sa «Senin plânın iştedir, saat beşi onbir geçe Allanın inayeti ile taarruz başlayacak, cümle küffar tarümar edilecek, İslâm muzaffer olacak. Sen şaşırdın mı?» deyince, Golf Paşa da saatini gösterip, «Sen ne dersin Paşa, şimdi saat altıdır, taarruz zamanı geçti» dedi. Hafız Yunus Paşa ise, «Sizin saatiniz alâfirengî olduğundan batıldır, biz alaturka saat kullanırız.» dedi. Fon Golf Paşa ise saçlarını yolup, «Aman, ne iştir, alaturka beşi onbir geçe öğlendir. Bu çölde öğle sıcağında taarruz şöyle dursun, insanın çirozu olur» dedi.

Bunun üzerine Alman paşası ile Osmanlı paşası alaturkadır, yok alafırangadır gayretiyle şiddetli ihtilâfa düştüler. Fon Golf Paşa, Osmanlı ordusunun zabitan ve efradının saatlerini bilcümle alafırangaya tahvil ile şeriate muhalif amel teklif eyleyince, Hafız Yunus Paşa dahi gayetle gazaba gelip, Almanın üstüne yürüyerek, «Osmanlının saati hiçbir vakit değişmez, sabittir, sen saatini bizim saatimize çevir» dedi. Onlar bu merkezde münakaşada iken, düşman ordusunun taarruza geçmiş olmasından habersiz, kuşatıldılar. Ordu, dört bin efrat, dört mekkâre kolu erzak ve sekiz deve kolu cephane ile iki topunu feda ederek düşman kuşatmasını muzafferane yarıp çıkmağa ve paşalar dahi, lehüllıamd, canlarını kurtarmağa muvaffak oldular.

O tarihten sonra, alaturka ve alafranga saatler beynindeki aykırılıktan dolayı Fon Golf Paşanın taarruz dediği zaman ricat, ricat dediği zaman taarruz ve Hafız Yunus Paşanın istirahat dediği zamanlarda hücum ve hücum dediği za-

manlarda da istirahat edilerek, mevcudu bilinmez askerlerimizin kanları ile çöl kumları sulandı.

Mekkâre ve deve kollarının arkasından bir de keçi kolu gelmekte idi. Erzak ve hayvan yemi azalınca Fon Golf Paşa, keçilerin kesilerek askerlere yedirilmesini söyledi ise de, Hafız Yunus Paşa, şiddetle itiraz ederek, işbu keçi hayvanatının ekl (yemek) için değil, klavuz olarak cihet tâyininde istihdam edildiğini Alman Paşasına beyan eyledi. Fon Golf Paşa hayretlere garkolup, «Siz pusula istimal etmez misiniz?» diye sual eyledi.

Fon Golf Paşa, keçi ile cihet tayinini son derecede merak edip, bu işin nasıl icra edildiğini öğrenmek istedi. Kendisine ariz ve amîk izah edildi; şöyle ki: «Hilkat tarafından keçi mahlûkunun kuyruğu kısa ve güdük yaratılarak, hayvanın kıçı açıkta kalan mahallini örtemediğinden işbu mahalli daim üşütmekte ve keçi, açıkta kalan yeri şimal rüzgârına maruz kalıp üşümesin diye, daima kıçını sıcak tarafa, yâni cenuba tevcih etmektedir. Binaenaleyh, keçinin kıçı cenubu, boynuzları dahi şimali göstermektedir. Mevlâ, her birşeyi bir sebebe mebni yaratmıştır. Keçilerin ardlarının çıplak olması da, insanlara cihetlerini tâyinde hizmet içindir.»

Bu izahat üzerine fevkalâde taaccüp eden Fon Golf Paşa «Neden pusula kullanmazsınız?» dedi. Cevaben kendisine «Kul işine asla itimad caiz değildir, kul yanılır. Ola ki, bir pusula yanlış çıkar. Bu yüzden istikametimizi şaşırabiliriz. Halbuki keçinin dolgun kuyruklusu yoktur ve hiçbir keçi mâbâdini soğuk rüzgârlı şimale tevcih eylemez.» denildi.

Yine bir sabah düşman üzerine taarruz edilecek iken, her iki paşa arasında cihet tâyini meselesinde ihtilâf çıktı. Hafız Yunus Paşa Hazretleri, keçi kuyruğu ile cihet tayin ediyor ve asla pusulaya itimat etmiyordu. Pusula aleti bozuk olabilir, amma hiçbir keçi bozuk olamazdı. Paşa diyordu ki: «Dünya dönmekte, biz dahi üstünde dönmekteyiz. Binaberin, o döner biz dönerken, yerinde duran pusula ibresi nasıl olur da hep bir istikameti gösterir?»

Fon Golf Paşa ise berakis, pusulaya itimad edip, keçi kuyruğuna itimat beyan etmiyordu. Taarruz edileceği saatte, keçi kuyruğunun gösterdiği tarafla pusula ibresinin gösterdiği taraf biribirine uymuyordu. Cenuba taarruz edilecekti. Hafız Yunus Paşa, keçi kuyruğundan istikamet alıp orduyu taarruza geçirdi. Allah Allah nidalarıyla askerler süngülerini takıp hücuma geçtiler. Bir müddet sonra, arkalarından «Hurra!» diye nağralar duyuldu. Bir de anlaşıldı ki, ordu taarruz ediyoruz zannı ile çekilmekte olup, arkalarından da İngilizler kovalamaktadır. Bunun üzerine Fon Golf Paşa, «İşte keçi kuyruğuna itimadın sonu budur, cenuba taarruza geçiyoruz derken şimale kaçtınız» dedi. Hafız Yunus Paşa ise «Hiçbir vakit keçi kuyruğunda hatâ olamaz, keçinin kuyruğu cihetini şaşıramaz. Asıl İngilizler pusulayı şaşırıp, savletimiz karşısında cenuba firar ediyoruz diye yanılarak şimale, üstümüze hücuma geçtiler. Binaberin yanlışlık keçi kuyruğunda olmayıp İngilizlerdedir» dedi.

Ordu bir müddet çekilip, bir hayli zayiat ve telefat verdikten sonra bir müdafaa hattında tutunup, bilâhare yine keçi kuyruğu şavullanarak,

bu sefer plân üzere ricata başlandı ise de, bu sefer de bir görüldü ki, ordu kâmilen İngiliz askerlerinin içine ve tam ortasına düşmüştür. Bu sefer de ricat derken İngilizlere hücuma geçildiği anlaşıldı. Golf Paşa, «Keçi kuyruğundan pusula işte böyle olur» dedi ise de Hafiz Paşa şiddetle itiraz ederek, yine İngilizlerin cihet ve istikametlerini şaşırdıklarını ifade eyledi.

İşbu hadiseden sonra Fon Golf Paşa, «Keçi kuyruğu ile istikametini tayin edenler arasında vazife göremem» diye istifa ederek memleketine azimet eyledi.

İşbu hadise böylece tarihe intikal ettikten sonra bugüne kadar tarihçiler arasında devamlı bir münakaşa mevzuu olmuştur. Avrupalı müellifler garazkârane hareket ederek Hafiz Yunus paşanın keçi kuyruğu ile cihet tâyinini tayip etmekte iseler de, artık bugün hatânın keçilerde değil, İngilizlerde olduğu ve kullanmakta oldukları pusulanın yanlış veya yakında bir maden olması sebebiyle, ibresinin maden cihetine dönmüş bulunduğu anlaşılmıştır. Başka bir ihtimal ise istikamet tayin edilen keçinin hastalanması ve hararet basması sebebiyle zavallı hayvanın ardını serinlesin diye şimal rüzgârlarına tevcih etmiş olmasıdır.

Serdettiğimiz tetkik ve mütalâalar ile garplı müelliflerin nasıl hatâ ettikleri aşikâr olmuştur ümidindeyiz.

MEDENİYET GİBİ VAR MI?

Karım, evlendiğimiz günden beri, bir düdüklü tencere istiyordu.

Bir düdüklü tencere almayışım, başka hiçbir şeyden değil, parasızlığındandı.

Karım hiç durmadan düdüklü tencerenin faziletlerini anlatıyordu:

— Zamandan kazanırım, saatlerce mutfakta yemek pişireceğim diye oyalanmam; düdüklü tencerede çarçabuk yemeği pişiririm.

— Çok doğru canım...

— Paradan da kazanırız; düdüklü tencere alırsan daha az havagazı harcarız.

— Haklısın sevgilim...

— Sebzenin, etin buğusu dışarı çıkmayacağı için düdüklü tencerede pişen yemekler daha lezzetli olur.

— Doğru söylüyorsun yavrum...

Benim bu uysallığıma nedense çok kızıyordu. Düdüklü tencere almam için ileri sürdüğü gerekçelere karşı «Hayır, bu düdüklü tencereler hiçbir

işe yaramaz!» desem, belki de karım «Bu, kanaat meselesidir şekerim; ben her fikre hürmet ederim» deyip susacak, olsa olsa düdüklü tencerenin faziletlerine beni inandırmağa çalışacaktı.

Bana düdüklü tencere aldırtabilmek için başka bir taktik denedi:

— Çok ayıp oluyor, mahallede bizimkinden başka düdüklü tenceresi olmayan ev yok... Bütün tanıdıklarımızın düdüklü tenceresi var; utanıyorum artık...

— Hakkın var sevgilim.

Uzun bir süre de böyle gitti, sonra başka bir yol denedi:

— Seyyar satıcıların bile evlerinde düdüklü tencere var. Senden otomobil istemiyorum, buzdolabı istemiyorum; istediğim bir düdüklü tencere, kaç paralık şey...

— Vallahi ne kadar haklısın sevgilim...

Otomobil istese çok daha iyiydi, «Param yok, alamam!» der çıkardım. Ama bir koca için «Düdüklü tencere alacak param yok» demek, ne zordur.

Bir akşam yemeğinde birdenbire,

— Biliyor musun? dedi.

— Neyi? dedim.

— Bugün evliliğimizin yedinci yıldönümü...

— Yaaaa... İşte evlilik saadeti budur sevgilim, yedi yılın nasıl geçtiğini bilemedik. Hayret!..

— Evet, dedi, bir düdüklü tenceresi olmayan evde yedi yılı nasıl geçirdik, çok hayret... Bu kuru fasulyeyi pişirmek için ocakta dört saat kaynattım. Düdüklü tencere olsa yarım saatte pişerdi.

— Vah sevgilim, vah canım...

— Sen insanı çileden çıkarırsın.

— Niçin sevgilim?..

Boğulacak gibi olan karım bir bardak suyla boğazındaki lokmayı yuttu.

Bir gün, çalıştığım gazete için yazdığım yazıyı çok beğenmiştim. Düşüncesini öğrenmek için yazıyı karıma verdim:

— Okur musun şunu, bakalım nasıl?

— Senin yazdıklarının hiçbiri doğru değil...

Evlilik hayatımızda beni ilk kıran sözü bu olmuştu.

— Neden? diye bağırdım.

— Neden olacak sen önce medenî bir insan değilsin...

— Bana hakaret ettiğinin farkında mısın?

— Hakaret değil ki, gerçek... Medenî bir insan, medeniyetin bütün teknik araçlarını kullanır, onlardan yararlanır. Ondokuzuncu yüzyılın araçlarını kullanan bir insan nasıl olur da yaşadığı yirminci yüzyılın kafasıyla düşünebilir? Daktiloda yazmağa alışık bir insan, kamış kalemiyle yazan insandan elbette ileridir. İnsanın karakterini çizen, kullandığı aletlerdir. Çağının tekniğini kullanan insanın, düşünce yapısı da bunlara göre değişir, gelişir. Birisi bana medeni insan olduğunu söylese ona sorarım: «Evinde buzdolabı, televizyon, elektrik süpürgesi var mı? Otomobilin var mı? Daktiloda mı yazıyorsun?» Hayır, derse, geç... Öyle medeni adam olmaz... Sen ne hakla yazı yazıp da başkalarına yol göstermeğe, akıl vermeğe kalkıyorsun?

İlk defa aydın bir kadınla evlenmenin üzüntüsünü duyuyordum.

Ertesi gün hemen bir düdüklü tencere alıp getirdim.

— Çağımıza düdüklü tencereyle girdik sevgilim, hayırlı olsun, dedim, düdüklü tencere kullanan kadının düşüncelerinde de bir gelişme olacağına inanıyorum.

Gerçekten inanıyordum; düdüklü tencere kullanan bir insanla, isli kazanın altında odun ateşi üfleyen bir insan hiç bir olur mu...

Günler, aylar geçiyor, karım bir türlü düdüklü tencereyi kullanamıyordu. Bu sefer söylenmek sırası bana gelmişti:

— Neden düdüklüyü kullanmıyorsun?

— Kullanırım elbet... diyor, ama kullanmıyordu.

— Sevgilim, niçin düdüklüde yemekleri pişirmiyorsun?

— Pişireceğim...

Beni atlatıp duruyordu, ben de büsbütün üstüne düştüm:

— Canım niçin kullanmıyorsun, biz bunu süs diye almadık ki...

Her gün söyleniyordum:

— Biz bu cenabeti gider mağaza vitrinlerinde de seyrederdik... Medeniyet, teknik araçları seyretmek değil, kulanmaktır.

En sonunda karım,

— Şimdilik eski bakır, alüminyum tencereler işimizi görüyor, dedi.

— Öyleyse biz bu düdüklüyü niçin aldık?..

— Canım, eskiyecek, bozulacak diye kullanmıyorum işte...

Karımın bu sözündeki gerçeği, bunun ne de-

mek olduğunu, teknikte ilerlemiş milletlerden olanların hiç biri anlıyamaz. Bozulacak diye korkumdan ilk aldığım radyonun düğmesini de uzun zaman bir türlü çevirememiştim.

Evine telefon alan bir dostum da, üç gün işini gücünü bırakıp hiç durmadan, ne kadar telefonu olan tanıdığı varsa onlara telefon edip durmuştu.

Artık karıma eskisi kadar düdüklü tencerede yemek pişirmesi için ısrar etmiyordum. Ama yine arada bir,

— Şu düdüklüyü kullan artık... diyordum.

Bir seferinde karım,

— Anlamıyor musun, korkuyorum... dedi.

— Neden korkuyorsun? dedim.

— Ya patlarsa!.. Bir sürü kaza oluyor.

Derler ki, Bursa'ya ilk otomobil gittiği zaman, onun yürüdüğünü görüp, bilmedikleri bir hayvan sananlar, yesin diye önüne ot koymuşlar.

Yemeğimizin de az olduğu bir pazar günü birden bire, hem de öğle yemeğine misafirler bastırdı. İşte o mutlu gün karım düdüklü tencereyi kullanmağa karar verdi. O mutfakta uğraşırken, ben de misafirlerin gönüllerine göre gevezelik etmeğe çalışıyordum. Yarım saat kadar sonra karım,

— Biraz gelir misin? dedi.

Mutfağa gittim. Ter içinde kalmış olan karım,

— Deminden beri uğraşıyorum, bir türlü açamıyorum, aç şunu! dedi.

Düdüklü tencerenin üst üste duran iki kulpunu ayırmağa çalıştım, ama ayıramadım. Bütün gücümle kulplara sarıldım, ancak iki-üç milim oynatabildim. Karım,

— Şimdi ne yapacağız? dedi.

— Bilmem...

— Misafirlere soralım.

— Ayıp olur, bir düdüklü tencereyi açmasını bilmiyor, derler...

— Neden ayıp olsun, ben sorarım...

Düdüklüyü kaptığı gibi misafirlerin yanına gitti:

— Bunun kapağı nasıl açılacak, biliyor musunuz?

Bir kadın misafir,

— A, bu başka model, bizimkinden değil... dedi.

Başka bir kadın,

— Bizimkine benziyor, dedi, ama ne kendisi, ne kocası açabildi.

— Tarifnamesi yok mu?

— Var.

İnsanların kafalarını büsbütün karıştırmak için yazılmış bütün tarifnameler gibi olduğu için, herkes tarifnameyi kendine göre ayrı ayrı yorumladı. Bu farklı anlayışlara göre, düdüklü tencerenin kapağı yedi ayrı usulle açılıyordu. Ayrı ayrı denediğimiz bu usullerin hiçbiriyle açamadık.

Karım, bizdekinin modellerinden düdüklü tenceresi olan kadına,

— Siz nasıl açtınız? dedi.

Kadın,

— Biz alırken açık almıştık, dedi, komşulardan biri de böyle sizin gibi açamamış da bize «aman, açtırın da öyle alın» demişti. Biz de öyle yaptık...

— Sonra evde kapamadınız mı hiç?

Kadın şaşırdı.

—Tabii kapıyoruz, dedi, ama bizim düdüklü alıştı, kolay açılıyor.

Kulpları o yana bu yana çeke çeke, sonunda kapağı açabildik. Karım tencereyi alıp mutfağa gitti. Biz de misafirlerle yerli sanayiimizi kötüledik. Bir misafir,

— Avrupa malı başka, dedi, çıt diye açılır, **çıt** diye kapanır...

Biri de,

— Bizde yapılanların, dedi, kapanacak yeri kapanmaz, açılacak yeri de açılmaz...

Karım tencereyle içeri girdi,

— Bunun düdük tepeliği nasıl konacak? dedi.

Yeniden tarifnameyi okuduk. Tarifnamedeki numaralı şekillere göre denemeler yaptık, ama tepelik bir türlü tenceredeki yerine geçmedi.

Misafirlerden biri,

— Tarifnameyi okumasaydık yapardık biz bunu, dedi.

Saat oniki olmuş, biz daha tencereyi ateşe koyamamıştık.

Karım,

— Allahaşkına siz nasıl kullanıyorsunuz bunu? dedi.

Yaşlıca bir hanım,

— Kızım, dedi, bizde düdüklü tencere var ama ne olur ne olmaz, patlar diye ben lâstiğini çıkardım, bildiğimiz tencere gibi kullanıyorum...

— O zaman çabuk pişiriyor mu?

— Yooo, daha da geç pişiriyor, ama ne de olsa düdüklü işte...

Karım, başka bir misafir hanıma sordu:

— Sizin düdüklünüz var mı?

— Aaa, var tabii...

— Nasıl kullanıyorsunuz?

— Doğrusunu istersen şekerim, ben geçen sene aldım ama, daha kullanmadım, duruyor.

Başka bir misafir hanım da düdüklü tencere-sini su kabı olarak kullandığını itiraf etti.

Saat onüç olmuştu. Karıma,

— Komşulara sor, nasıl olsa hepsinin düdüklü tenceresi var, dedim.

Karım yarım saat kadar komşuları dolaştıktan sonra, elinde düdüklü tencereyle pek üzgün döndü.

— Münevver hanım kapağını kapamadan kullanıyormuş. Berin hanım, korkusundan daha hiç kullanmamış. Huriye hanım da bir kere düdüklüyle yemek pişirmiş, ama kapağını açamamış, iki aydır yemek içinde duruyormuş...

— Peki ne yapacağız?

— Üst kattakilerin hanımı gezmeye gitti, kocası evde. Bir kere de sen git sor...

Tencereyi alıp, üst katta oturan komşumuza gittim.

— Affedersiniz, dedim, rahatsız ettim. Sizde düdüklü tencere var mı?

Adam, övünür gibi göğsünü kabartarak,

— Tabii var... dedi.

Büyük bir sevinçle,

— Nasıl kullandığınızı öğretir misiniz? dedim.

Adam,

— Bir dakika içeri buyurun, dedi.

Beni mutfağa getirdi, bir elini omuzuma koyarak, öbür eliyle tavanı gösterdi:

— Bakınız!..

Tavanda sarı, yeşil, kırmızı renkte soyut desenler vardı. Bunları dekoratif süs sandığım için,

— Çok güzel!., dedim.

— Demek beğendiniz...

— Evet...

— Karımın marifetidir. Bu kırmızılar salça, sarıları da patates, kabartma duranlar da et...

— Tam mutfak dekoru... Bravo...

— Karınız düdüklü tencereyi ocakta unutursa, sizin mutfak tavanı da böyle güzel olabilir.

Teşekkür edip oradan çıktım.

Düdüklü tencereyi karıma teslim edip, «Ne yaparsan yap!» dedim.

Çok becerikli olan karım yeniden uğraşarak tepeliği yerine taktı. Tarifnameye uygun biçimde içine nevaleyi doldurup tencereyi ocağa koydu.

Bütün misafirler merakla mutfağa dolmuşlardı. Gözlerimiz düdüklü tenceredeydi. Karım, patlar diye korkusundan havagazını o kadar kısmıştı ki, bana kalırsa bu yemek bir yılda pişmezdi. Böyleyken misafir hanımlardan biri,

— Aman ateşi kısın, birdenbire patlayıverir, dedi.

Karım havagazı musluğunu biraz daha kıstı. Yaşlı bir hanım misafir,

— Bana kalırsa, dedi, tencereyi biraz daha yukarı kaldırmalı ki, ateşin tesiri azalsın... Ne olur ne olmaz, birden patlayıverir mazallah...

— Ama pişirmez, dedim.

— Aaa... düdüklü ayol bu, saniyede pişirir.

Karım düdüklü tencerenin altına sacayak ko-

yarak düdüklü tencereyi ateşten biraz daha yükseltti.

Hepimiz büyük bir heyecan içindeydik; ha patladı ha patlayacak...

— Aman, kulağınız düdükte olsun... Düdük öttü mü, hemen ateşi söndürün...

— Ben korkarım...

— Düt dedi mi, tencereyi kap kaldır.

— Bunun düdüğü düt demiyor, tıs diye ses çıkarıyor.

Misafirlerimizden bir bey,

— Aman, şu ateşi biraz daha kısın, birden patlarsa... dedi.

Karım havagazı musluğunu az daha çevirirken zırr diye bir ses duvmasıyla kendini duvara attı, öbürleri de kaçıştılar. Zırıltının kapı zili olduğunu anlayınca rahatladık.

Mutfağın kapısında duruyordum. Karıma,

— Biraz geriye çekil! dedim.

Pat... diye bir ses... Az kalsın misafirlerden biri kendisini açık balkon kapısından aşağı atacaktı.

— Bir şey yok canım, kedi kitapları devirmiş.

Bir bey,

— Siz şunun altını biraz daha kısar mısınız? dedi.

Karım havagazı musluğunu biraz daha kıstı.

Tencerenin düdüğünden ses gelecek diye beklemeğe başladık. Her tıkırtıda korkuyorduk. Zaman geçtikçe, iş şakaya bindi. Misafirler «Paat» diye bağırıp birbirlerini korkutuyorlardı.

Yarım saat geçti, kırk dakika geçti, düdük ötmez... Açlıktan bayılacağız...

Açlığa dayanamayan misafirlerden biri,

— Artık pişmiştir, indirelim... dedi.

— Düdük ötmedi.

— Demek düdüğü bozuk bunun. Şimdiye kadar düdüklüde taş olsa pişerdi.

Karım düdüklü tencereyi ocaktan indirince, hep birden «Aaa!» diye bağırdık; ateş yok ki, havagazı yanmıyor. Biraz, biraz daha musluğu kısa kısa, karım ocağı söndürmüş de haberimiz yok...

Misafirlerle oturup peynir, zeytin ekmekle karnımızı doyurduk.

Düdüklü tencereye, satın aldığımızdan yedi ay sonra sahip olabilmiştik. Çünkü ancak o zaman kullanmağa başladık. Gerçekten düdüklü tencereyi kullana kullana düşüncemizde bir ilerleme olmuş, bu sefer karım çamaşır makinesinin, faziletlerini bana saymağa başlamıştı.

EMEKLİ BİR PAŞANIN ÇİZMESİ

— Bakın bakayım bana!.. Gelin buraya!.. Kim varsa gelsin... Bana şeyimi getirsenize. Hadi, ne duruyorsunuz? Getirin şeyimi çabuk!

— Ne istediniz?

— Şeyimi canım...

— Neyinizi?

— Neydi onun adı? Dilimin ucunda da bir türlü hatırlıyamıyorum.

— İlâcınızı mı istediniz?

— Yok canım, şeyimi... Hani eskiden giyerdim...

— Şapkanız mı?

— Başa değil, ayağa giyilir o...

— Nasıl bir şeydi acaba?

— Ayağa giyilir diyorum size...

— Haa, çoraplarınızı...

— Ne çorabı efendim, çoraplarım ayağımda işte... Hay allah, bir türlü aklıma gelmiyor. Siz de hatırlıyamadımz mı?

— Çorap değil diyorsunuz?

— Ayağa çoraptan başka bir şey giyilmez mi? Bu benim dediğim çorabın üstüne giyilir...

— Haaa, terliklerinizi istediniz...

— Değil efendim, terlikle sokağa çıkılır mı hiç? Dışarda giyilir ayağa benim dediğim...

— Öyle söylesenize... Kunduranızı istiyorsunuz...

— Değil.

— İskarpin mi?

— Değil...

— Pabuç, ayakkabı, lâstik...

— Onların hepsi bir... Benim dediğimin koncu uzundur...

— Eveeeet, potin istiyorsunuz.

— Potini de nereden çıkardınız? Konçları daha uzundur dediğimin.

— Anlaşıldın, bot...

— Bot mot değil efendim...

— Nedir peki?

— Ne olduğunu bilsem söylemez miyim? Hani insanın baldırına kadar gelir koncu...

— Yoksa çizme mi?

— Hah, işte o... Getirin çizmemi benim!

— Sizin çizmeniz de var mıydı?

— Yok muydu? Tabii vardı ya... Ben eskiden çizme giymez miydim? Çizmeli resimlerim bile var.

— Biz hiç görmedik de ayağınızda...

— Ne gördünüz ki dünyada? Siz daha çocuksunuz.

— Demek çizme de giyiyordunuz...

— Giyerdim ya... Ama eskiden, çok eskiden...

Kırk yıl mı, elli yıl mı, yüz yıl mı ne oldu... Hey gidi hey... Ben öyle bir çizme giyerdim ki... Benden iyi çizme giymesini bilen yoktu o zamanlar!

— Eskidenmiş onlar...

— Ne demek eskidenmiş... Kırk yıl çok bir şey mi yani? İsa, 1964 yıl önce doğmuş, düşünsenize; daha dün gibi. Hadi getirin onu, şeyimi getirin benim... Neydi adı? Ne demiştiniz?

— Çizme...

— Evet, evet... Çizmemi getirin. Ben çizmelerimi isterim... İsterim çizmelerimi...

— Ne yapacaksınız?

— Çizme ne yapılırmış? Elbet, ayağıma giyeceğim... Hadi getirin çabuk!

— Nerededir acaba?

— Ne bileyim ben? Arayın da bulun... Evin içinde olacak...

— Sakın başka bir yerde unutmuş olmayın...

— Hayır efendim, ayaktaki çizme unutulur mu hiç? Ne durmuş bakıyorsunuz? Hadi bulun çizmelerimi!

*

Hanım, oğullar, damat, gelinler, torunlar, hizmetçiler, uşaklar, aşçı evin içine yayılıp kırk yıl önce giyilen çizmeyi aramaya koyuldular. Ne çizme ne de çizmeye benzer başka bir şey bulunabildi.

— Sandık odasına da bakalım bir kere...

— Eski eşyaları nereye kaldırmıştınız?

— Hırdavat sandığında da yok mu?

— Dolapları da arayalım...

— Yüklüğe baktınız mı?

— Sakın eski evde kalmış olmasın...

— Koltukların, kanepelerin altlarına bakın...
— Mutbak dolaplarında...
— Orda ne işi var...
— Oraya konmaz canım...
— Eskiciye mi vermiştik yoksa...
— Hurca bakın hurca, kıvır zıvır eşya hurç-taydı...
— Hurca baktım, yok... Bodrumdadır öyleyse...
— Bir lâstik çizme teki buldum ama, delik her yanı...
— Yok canım, o değil...
— Bahçedeki kulübede olmasın sakın...
— Peki nerde öyleyse? Yok işte...
— Gardrobun ayakkabı gözündedir...
— Önce oraya baktım, yok...
— Şeye baktınız mı?
— Baktık...
— Hay, işte...
— Yok yahu, o kadın çizmesin
— Bulduuuum, buldum!
— Nerdeymiş?
— Tavan arasındaki eski çuvalların altından çıktı...
— Getirin çizmelerimi...
— Giyilecek yeri kalmamış ki bunun... Tozlu... Kir içinde.
— Silkeleyin, fırçalayın, parlatın...
— İçi örümcek yuvası...
— Temizleyin!
— Küflenmiş!
— Silin!
— Boyasız bunlar, giyilmez...
— Boyatırız...

— Tamtakır kurumuş...
— Yağlarız...
— Çatlamış derisi...
— Olsun...
— Tabanı aşınmış.
— Pençeletiriz...
— Üstü de delik...
— Yamatırız.
— Şimdi bunu giyecek misiniz siz?
— Tabiî...
— Ayağınıza mı giyeceksiniz?
— Yok, nereye giyilir çizme başka?
— Yeni bir çizme alalım...
— Olmaz. Onlara ayağım alışmıştır...

*

— Hadi bakalım... Getirin çizmelerimi. Önce sol tekini... Haydi ya bismillah... Durun canım, beni itmeyin, çizmeyi itin beri... Biraz daha... Gayret! Hadi hep beraber: Hoooop! Bir daha aşk ile: Hoooop... Azıcık girdi...

— Ters giydiriyorsunuz. O çizme öteki ayağınızın...

— Hay Allah... Unutmuşum yahu... Öyle ya, bu benim sağ ayağım... Sol ayağım nerde? Yani sol çizme... Getir onu... Tamam... Hadi bakalım, baştan... Öyle itmeyin, canımı acıtıyorsunuz... Ben bunu eskiden ne kolay giyerdim, şıp diye geçirirdim ayaklarıma... Hey gidi hey, eskiden çizmeler bile daha kolay giyilirdi... Zaman iyice bozuldu. Haydi, itin biraz daha... Beni değil canım, çizmeyi... Hadi bir daha hep beraber! Bir, iki, üç:

Hoooop!.. Beni çizmeye sokmaya çalışmayın, çizmeyi ayağıma sokun...

— Daralmış.

— Kim daralmış, ayağım mı?

— Çizmeniz...

— Bu çizme giyilecek, çaresi yok...

— Aman, söküldü...

— Sökülsün...

— Eyvah, yırtıldı işte...

— Yırtılsın... Neye girmiyor? Yoksa benim çizmelerim değil mi bunlar?

— Sizin vallahi...

— Bana doğru... Biraz daha... Hadi... Daha canlı... Gayret... Öyle değil... Canımı acıtıyorsunuz ama... Siz hç hayatınızda çizme nasıl giyilir görmediniz mi? Hele şükür, bir tanesi girdi... Getirin öbür tekini...

— Ama topuğunuz dışarda kaldı.

— Kalsın, burnu girdi ya, sen ona bak... Hadi bakalım...

— Söküldü işte...

— Sökülsün... Dayanın... Sıkı tutun... Yavaş canım... Giriyor, giriyor, giriyor... Hadi gayret... Girdiii... Tamam işte!.. Oldu... Şimdi bir de ayağa kalkıp yürüsem... Tutun elimden... Aman!.. Ayyy!.. Sıktı. Sıkıyor... Çıkarın çabuk... Çivi de varmış, batıyor... Hadi çıkarın, çekin!..

— Çıkmıyor ki...

— Nasıl girdi öyleyse... Canım acıyor, çıkarın çabuk...

— Çıkmıyor.

— Kesin...

— Bıçak nerde?

— Cilet yok mu?
— Elektrikli tıraş makinesi olur mu?
— Çakı verin biriniz...
— Ustura olmaz mı?
— Var mı ustura?
— Yok ki... Ustura olsa kolaydı.
— Elinizle yırtın canım...
— Yırtılmıyor...
— Of aman...
— tşte çıktı...
— Hah, kurtuldum... Oooof... Bittim... Çabuk bana doktor çağırın... Doktor gelsin... Telefon edin doktora...

ŞİİRE DÜŞKÜN BİR İŞADAMI

Sırılsıklam şair kesildiğimiz yaşlardı. Ayın son günü olduğu için cebimdeki ikibuçuk lirayı sıkı tutmak zorundaydım. Şairlik günlerimizde ikibuçuk liranın da haysiyeti vardı yani... İşten çıkınca eve geldim. Yeni evliydim. Karım -kulakları çınlasın şimdi kimbilir nerelerdedir - acılı bir sesle,

— Hasancığım, bir yere gitme de bu akşam yemeği evde birlikte yiyelim, demişti.

Cebimdeki parayı düşünerek, sanki karımın dileğini yerine getiriyormuşum gibi,

— Çok iyi olur şekerim... demiştim.

«Devenin Başı» adlı meyhane o zaman Ankara sanatçılarının her akşam toplandığı, sarhoşladığı, şiirler okuduğu, sonra da kavga edip döğüştüğü bir yerdi. Bugün adları ünlenmiş hemen bütün şairler, yazarlar «Devenin Başı» nda anılar bırakmışlardır.

Evde dönenip durmağa başladım. Meyhaneye gidemediğim için çok canım sıkılıyordu. Yeni yazdığım şiiri meyhanede arkadaşlara okuyamazsam

patlayacaktım sanki... «Allah kahretsin şu parasızlığı» diye içimden söylenip duruyordum. O yana döndüm, bu yana döndüm, ahladım, pufladım, en sonunda sıkıldığımı anlayan karım,

— Hasancığım, istersen haydi git meyhaneye, evde çok sıkıldın, dedi.

Param olsa bir dakika duracağım yok ya... Karıma bütün tersliğimle,

— Bir akşam olsun evde kalmamı istemiyor musun yoksa?.. diye bağırdım.

Karım bana belli etmemeye çalışarak ağladı, az sonra da türküler söyleyerek sofrayı kurmaya başladı.

Şu kadar arkadaşım var, içlerinden biri gelse de «Haydi meyhaneye gidelim» dese ya... Demez alçaklar... Bende para olunca, boyuna ısmarlatır, masa altlarına yuvarlanıncaya kadar şarap içerler. Bende de kabahat vardı ya, meyhaneye gitseydim, bana şarap ısmarlayacak vicdan sahibi bir arkadaş bulurdum orada elbet. Nasıl ettim de karımın oyununa geldim, evde kalmaya razı oldum? Karım, kocasıyla yemek yiyecek diye güle oynaya, türküler söyleyerek sofra hazırlarken de «Caydım, ben gidiyorum» diyemezdim ya... Ama sözünden çıkamıyacağım, hatırını kıramıyacağım bir arkadaş gelse de «Haydi Hasan...» dese, ah bir dese... O zaman karım da sesini çıkaramaz.

Bir de kapı çalınmaz mı?

— Kim? diye umutla bağırdım.

Karım,

— Haydar bey geldi... diye seslendi.

Ah, Kemâl Haydar mı?.. Zaten ben onun dünyanın en büyük şairi olduğunu biliyordum, aslan Haydar... Basamakları ikişer ikişer atlayarak koştum. Daha bir akşam önce meyhanede dargın ayrıldığımız Kemâl Haydar'ın boynuna, onu yıllardır görmemişim gibi sarıldım.

— Haydarcığım, gel... Gel kardeşim... Gel canım...

Kemâl Haydar,

— Bırak yahu, dedi, bu saatte evde ne yapacağım?.. Yürü gidelim...

Kemâl Haydar'm kulağına fısıldadım:

— Aman yavaş, karım duymasın... Karım «bu akşam da yemeği birlikte yiyelim» diye rica etti, ben de param olmadığı için, peki, demiş bulundum. Şimdi karım sofrayı hazırlıyor. Demek seni bana Allah gönderdi.

— Allah değil, beni sana parasızlık gönderdi. Meyhaneye gidecek meteliğim yok da ondan geldim sana...

— Belli... Paran olsa gelir miydin hiç!..

— Haydi, gidelim de şarap ısmarla...

— Aman Kemâl Haydar, bende de para yok...

Kemâl Haydar,

— Öyleyse, sen evde karınla başbaşa yemek ye... Haydi, bana eyvallah!.. deyip yürürken koluna yapıştım:

— Dur yahu... Sende hiç mi insanlık yok? Beni burada bırakıp gitmeye utanmıyor musun?.. Bende iki lira var, birer bardak şarap içer döneriz.

İki liraya, o zamanın parasıyla birer bardak değil, hem de mezesiyle ikişer bardak şarap içebi-

lirdik. Kemâl Haydar'a ikibuçuk liram olduğunu söylesem, paramın hepsiyle şarap içmemiz gerekecek... Ertesi sabah kahvaltı için elli kuruş saklamak istediğimden ona iki liram olduğunu söylemiştim.

— Öyleyse gidelim, iki lira yeter... dedi.

— Yeter yetmesine ama, buradan nasıl çıkacağım?.. Sen şimdi karıma, bir arkadaşımızın çok ağır hasta yattığını, komaya girdiğini, hemen gidip ziyaret etmemiz gerektiğini söyleyeceksin...

Kemâl Haydar bu türlü düzenciliklerin baş ustası...

Yukarı çıkınca karım,

— Sofra hazır... dedi.

Ben de Kemâl Haydar'a,

— Yemeğe buyur, dedim.

O, büyük bir üzüntüyle,

— Niyazi çok hasta... Zavallı komaya girdi, senin adını sayıklayıp duruyor... dedi.

— Yaaa... Vah vah... Aman çok üzüldüm...

— Ben oturamıyacağım, sana haber vermeye geldim, Niyazi'ye gelmeyecek misin?

— Yemek yiyelim de gideriz...

— Yahu, oğlan orada can çekişiyor, sen burada yemek derdine düşüyorsun...

— Demek çok ağır?..

— Sabaha çıkacağını sanmam... Ben gidiyorum...

Karımın yüzüne baktım. Karım,

— Git bari, dedi. Git de gel, ben seni yemeğe beklerim.

— Yooo... Beni bekleme, sen ye şekerim... Ben

belki gecikirim. Baksana, çok hastaymış zavallı Niyazi...

Ceketi kapıp sokağa fırladım.

Biz gittiğimiz zaman «Devenin Başı» tıklım tıklım doluydu. Sanatçılar, yarı ve çeyrek sanatçılar, sanatçı adayları, son soluklarına kadar sanatçı kalmaya hükümlü olanlar, masalarda öbek öbek toplanmışlar, şiirler okuyor, tartışıyor, bağırışıyorlardı. Onlardan birinin arasına girmek için öbekleri dolaştık, kendimize bir yer açamadık. Demek yeni şiirimi Kemâl Haydar'dan başkasma dinletemeyecektim. Kemâl Haydar'm da suratı asılınca, onun da bu gece şiirini benden başkasına dinietemeyeceği için canı sıkıldığını anladım.

Tezgâhta dirseklerimizi dayayacak kadar kendimize yer açıp birer bardak şarapla bir-iki de çerez istedik. Kemâl Haydar, hemen arkamızdaki masada tek başına oturmuş içen adamı gösterdi:

— Kim bu herif, tanıyor musun?

«Herif» deyişi, adamın bu meyhanenin müşterilerine hiç benzememesindendi. Adam, en lüks bir gazinonun müşterisi olabilecek kalıp ve kılıktaydı.

— Üç akşamdır burada görüyorum ama tanımıyorum, dedim.

— Evet... Üç akşamdır tek başına oturup içiyor. Şu sofrasına bir baksana.

Gerçekten de adamın iyice donanmış olan masasında yok yoktu.

Kemâl Haydar,

— Yahu, herif sakın sivil polis olmasın... dedi.

— Sanmam, dedim.

— Neden?

— Neden olacak, herifin sofrasına baksana bir kere, şairleri takip ettirecekleri polise bu kadar bol tahsisatı kim verecek?

Derken biz, arkamızda oturan adamı unutup kendi dalgamıza baktık. Yeni şiirimi okumak için ben tetikte bekliyordum ama açıkgöz Kemâl Haydar her zamanki gibi benden atik davranıp yeni şiirini okudu.

— Nasıl?

Şiir okuma sırası bana gelsin diye,

— Harika!.. dedim.

— Bir tane daha var, sen asıl onu dinle... diye bir şiirini daha okuduktan sonra sordu:

— Nasıl?

Biraz sonra da, ben ona «Nasıl» diye soracağım için,

— Şaheser!.. dedim.

— Bu daha birşey değil... Sen asıl bunu dinle şimdi...

Böyle diye diye şiirlerini okudu. Bardağımızda şaraplar, önümüzde mezeler bitmişti. Ama ben yeni şiirimi okuyamamıştım daha... Kemâl Haydar,

— Bu parasızlıktan nedir çektiğimiz be... dedi. Şimdi paramız yok diye şarap içmeyecek miyiz artık?.. Ne adaletsiz dünya yahu, şu memleketin iki genç şairinin cebinde birer bardak daha şarap içecek yirmibeşer kuruş yok...

— Bana bak Kemâl Haydar, dedim, evde yarın sabahki kahvaltı için ayırdığım elli kuruşum daha var. Şimdi o para ile birer bardak şarap içeriz ama, bu sefer sen şiir okumayacaksın, ben okuyacağım...

— Elbet kardeşim, sıra sende... Oku Allahaşkına.

Birer bardak şarap koydurttuk önümüze. Ben de okudum şiirimi, Kemâl Haydar sesini çıkarmıyordu.

— Nasıl buldun? diye sordum.

— Eh... Şöyle böyle... Kötü sayılmaz, dedi.

Fena bozuldum. İşte bu Kemâl Haydar böyle alçaktır ve her zaman da bu alçaklığı yapar. Nerde olursa olsun, önce kendi şiirini okur, dinleyenler «O da bizim şiirimizi över nasıl olsa» diye, onun şiirlerini şöyle güzel, böyle şaheser diye göklere çıkarırlar. Ama o başkasının şiirine dudak büker, burun kıvırır. Bu düzencilikle hepimize büyük şair olduğunu onaylattığı için, artık bir daha sözümüzden dönüp de «Seninkiler de şiir mi sanki... On para etmez» diyemeyiz.

Bir zaman daha sanattan, edebiyattan konuştuk, sonra Kemâl Haydar,

— Memleketimizde sanatçıya verilen değere bak sen, dedi, evlerimize dönmek için otobüs parası bile kalmadı cebimizde...

Kalktık, Devenin Başı'nın kapısına doğru yönelmiştik ki, arkamızdaki masada oturan kelli felli adam birden önümüzü keserek,

— Çok affedersiniz beyler, dedi, rica etsem, acaba masama şeref vermek lûtfunda bulunur musunuz?

Ben,

— Estağfurullah efendim, dedim.

Kemâl Haydar,

— Herif ağzımızdan lâf alacak, polis besbelli dedi.

Adam,

— Bendenizi ihya edeceksiniz, dedi.

Garsonun koşturup getirdiği sandalyelere oturduk. Kemâl Haydar,

— Herif konuştuklarımızı uzaktan iyice dinleyememiş, daha iyi anlasın diye masasına çağırdı, diye kulağıma fısıldadı.

Galiba ikimizin de içinde, konuştuklarımızın çok önemli olduğuna inanmamız için bir polisin bizi gizlice dinlemesi isteği vardı. Aradan yıllar geçtikten sonra daha iyi anlıyorum ki, hükümet maaşlı bir polisini arkamıza koyarsa, kendi gözümüzde değerimiz artacak, Hükümet bizimle uğraşıyor olacaktık.

Kemâl Haydar'a yavaşça,

— Ulan zibidi, dedim, sanki ne konuşuyoruz da polis bizi dinlesin...

— Görürsün, dedi, bu herif bizi buradan alıp doğru Emniyet Müdürlüğüne götürecek...

Adam, bize kendisini tanıttı:

— Muharrem Uskurucu... Yol Müteahhidiyim.

Kemâl Haydar,

— Tabiî, siz bizi tanıyorsunuz, dedi.

Muharrem Bey,

— Hayır, tanımıyorum, dedi.

Kemâl Haydar bozuldu:

— Tanımıyor musunuz? Ay siz benim Kemâl Haydar olduğumu bilmiyor musunuz? Şair Kemâl Haydar...

— Tanıştığımıza memnun oldum.

— Demek şair Kemâl Haydar'ı bilmiyorsunuz... Adımı da duymadınız mı?

— Kitabınız var mı? Okuyamadım...

___Kitabım... Var ama basılmadı, yakında çıkacak. Dergilerde basılır şiirlerim.

Adamın polis olmadığına inanmış olacak ki biraz sonra,

—, Peki ama beyefendi, dedi, siz bizi tanımıyorsunuz da ne diye masanıza çağırdınız?

Müteahhit anlatmaya başladı:

— Bir iş için bir haftadır Ankara'dayım... Bu meyhane çok hoşuma gitti. Buraya hep aydın gençler, sanatçılar geliyor. Şiiri çok severim, gençlikte ben de yazardım. Ama sonradan hayata atılıp da iş adamı olunca, edebiyattan uzak kaldım. İçimde yalnız bu güzel şeylerin hasreti var. Sizin şurada konuşmalarınıza istemeden kulak misafiri oldum. Ne tatlı, ne güzel şeyler konuştunuz. Hep şiirden, sanattan...

Demek adam bizim parasızlıktan şikâyetlerimizi duymuş, cebimizde şarap içecek elli kuruş bile kalmadığını öğrenmiş, acıyıp masasma çağırmış...

İş adamı,

— Güzel konuşmalarınızdan faydalanmak, iki genç şairimizi yakından tanımak istedim, dedi.

Kemâl Haydar küstahça,

— Tanı işte, dedi, iyi bak da tanı... Gözün şair görsün.

İş adamı, bu açık terbiyesizliği bir iki nazik sözle geçiştirdi. Bu sefer Kemâl Haydar daha büyük kabalıkla,

— Senin gibi çok adam vardır, gençliğinde birkaç manzume gevelediği için kendini şair sa-

nan... Şair bozuntuları, ne olacak!.. dedi.

İş adamı bozuk çizgili bir gülümseyişle,

— Haklısınız, dedi.

Yanyana otursam, kendine gelmesi için Kemâl Haydar'ın bacağına çimdik atacaktım, ama karşı karşıya oturuyorduk.

İş adamı, yiyip içmemiz için,

— Ne emredersiniz? Rica ederim buyurun... dedi.

Kemâl Haydar,

— Şiire hakaret eden adamın içkisini içmem, dedi.

Kemâl Haydar'a masanın altından bir tekme salladım.

İş adamı,

— Hakaret mi? dedi. Ben şiire saygı duyarım...

— Senin gibilerin şiir yazmaya kalkması, *şi*ire hakarettir.

Adam hâlâ, işi şakaya vurmaya çalışarak,

— Vallahi doğru, diye zorla gülümsedi.

Bir ara sandalyemi değiştirip Kemâl Haydar'ın yanına oturdum.

İş adamı garsonu çağırıp bize sordu:

— Rica ederim, ne emredersiniz beyefendi?

— Estağfurullah, dedim, herşey var, hiçbir ricamız yok...

Kemâl Haydar, sofradaki mezelere, yemeklere bir baktıktan sonra,

— Tereyağlı ançuez yok galiba, dedi.

— Yok...

— Getirsinler... Fava var mi?

— Yok...

— Yoksa isterim, getirsinler... Koç yumurtası var mı?

— Yok...

— Mademki yok, ondan da isterim.

Masada olmayıp da aklına gelen ne varsa hepsinden istedi.

Kulağına eğilip,

— Terbiyesizlik ediyorsun Kemâl Haydar, dedim.

O da benim kulağıma,

— Bu herif de namussuzluk ediyor, ahlâksızlık ediyor, dedi... Ulan bizim cebimizde otobüs parası bile yokken bu herifin böyle bir masa kurdurmaya ne hakkı var?

Galiba iş adamı bu sözlerden birazını duydu, yüzü karardı, karıştı.

İstenilenler sofraya gelmişti. Yeniden içmeye başladık. Kemâl Haydar arka arkaya şarapları dikiyordu. İş adamı da iş hayatının zorluğu yüzünden şiirden uzak kalmasından duyduğu acıyı, şiiri ne çok sevdiğini güzel güzel, yumuşak yumuşak anlatırken, Kemâl Haydar ansızın,

— Kes be! diye bağırdı, seni dinlemeye gelmedik buraya...

Bana dönerek,

— Çek bir şiir!.. dedi.

İş adamı,

— Ah, lütfedersiniz, dedi.

Ben bir şiir çektim. Arkadan Kemâl Haydar bir şiir çekti. Durmadan içiyorduk. Kemâl Haydar sofraya eğilip iş adamına başını uzatarak,

— Siz, dedi, Aragon'u tanıyor musunuz?

— Kim dediniz?

— Aragon...

— Kim, kim?

— Aragon...
— Necidir bu Aragon?
— Rembo'yu tanıyor musunuz?
— Hayır...
— Verlen'i?
— Kim dediniz?
— Dostoyevski'yi okudunuz mu?
— Roman mı, yeni mi çıktı? Henüz görmedim...

Kemâl Haydar büyük bir nezaketle soruyordu:
— Peki, Rassel'i gördünüz mü?
— Nerdedir?
— Lermontof?
— Hayır...

Kemal Haydar yine o nezaketiyle iş adamına,
— Aragon kim bilmezsin, Rembo'yu bilmezsin, Verlen'i tanımazsın, Dostoyevski'yi okumamışsın, Kemâl Haydar'ı duymamışsın... Peki ulan zibidi, biz şurada iki bardak şarap parası bulamazken senin bir de bizi sofrana davet edip ikram etmeye ne hakkın var?

İş adamının suratı, birden fırtına patlamış deniz yüzü gibi karardı ve karmakarışık oldu. Kemâl Haydar tekrar ayni nazik eda ile devam ediyordu:
— Ulan, Ştaynbek'i okumamışsın. Vitman'ı bilmiyorsun. Rassel kim bilmezsin. Tomas Man'ı tanımazsın... Pekiyi, ne hakkın var senin böyle yaşamaya?.. Sen adam mısın be?.. Senin bu mezeleri yemeye ne hakkın var?.. Bok ye...

Allak bullak olan iş adamının parmakları gerildi, gerildi ve adam dikildi, Kemâl Haydar'ın üstüne atıldı. Ortalık birden karıştı. İş adamı barbar bağırıyordu:
— Ulan aç köpekler... Ulan meteliksiz hergele-

ler, şurada şarap içecek paramız yok diye deminden beri dertlenen siz değil miydiniz?.. Ha?.. Sizi adam sanıp soframa aldım, yedirdim, içirdim de kötülük mü ettim, ulan?.. A serseriler!..

Ben araya girip,

— Aman beyefendi, rica ederim... Siz ona bakmayın, biraz sarhoş oldu da... filân diyerek adamı yatıştırmaya çalışıyordum, ama Kemâl Haydar, o nazik edasiyle devam ediyordu:

— Onu bilmezsin, bunu tanımazsın... Soyguncu dürzü, senin o kadar parayı kazanmaya ne hakkın var?

Yatışmak üzere olan iş adamı yeniden parlıyordu:

— Ulan, Allah belânızı versin!.. Karnınız doyunca bitiniz mi canlandı serseriler, aç köpekler! Allaha şükür, iyi ki şairlikten vazgeçmişim... Yoksa sizin gibi serseri olacaktım. Boşuna değil, hü. kûmetimiz sizin gibileri adam yerine koymuyor da süründürüyor, aç bırakıyor... Demek sebebi varmış...

Kemâl Haydar sussa iş adamı yatışacak, ama susmuyor ki... Derken kendini tutamayan iş adamı, masanın üzerine fırlayıp oradan Kemâl Haydar'm tepesine indi: Oğlanı enseden, ceket yakasından kaldırıp dışarı çıkardı. Meyhane dolusu insan, Kemâl Haydar'ı iş adamının elinden kurtaramıyordu. Adam canavarlaşmış, kudurmuş... Kemâl Haydar dayağı yedikçe inliyor:

— Ulan dürzü, senin ne hakkın var bizi sofrana davet etmeye?.. Biz şairiz be!.. Aragon'u bilmezsin, hayvan! Verlen'in adını duydun mu ulan?

— Al sana Aragon!.. Al ulan bu da sana neydi adı, onu niçin!.. Al bu da öbür dediğinin şerefine!..

O koskoca kelli felli iş adamı, birden duvarın dibine yığılıp,

— Yoruldum... Ölüyorum... Aman kalbim!.. demeye başladı.

Kemâl Haydar da karşı duvar dibinde seriliydi. İkisi de kımıldayamıyor, birbirlerine uzaktan lâf atıyorlardı:

— Ahlâksız... Sen daha Lermontof'un adını bile duymamışsın...

— Aç köpek... Sokak serserisi..

— Puşkin'i bilmeyenin bana şarap ısmarlamaya hakkı yoktur..

— Karnın doyunca adam mı oldun?

Artık eskisi gibi bağıramıyorlar, birkaç kelimeyi zor söyleyip tükeniyorlardı. Yorgunluktan bu kadarını da söyleyemez olunca, oturdukları yerden el yordamı ile buldukları küçük taşları birbirlerine atmaya başladılar. Bu taş savaşından da yorulunca Kemâl Haydar oturduğu yerden iş adamına tükürdü:

— Puuu!..

İş adamı cevap verdi:

— Puuu!..

Birbirlerine ancak tükürebiliyorlardı. Bir süre sonra sesleri, solukları kesildi. Galiba Kemâl Haydar sızdı, iş adamı da ya bayıldı, ya öldü.

Meyhanedeki arkadaşlar Kemâl Haydar'ı karga tulumba edip bir otomobile attılar, evine götürdüler. İş adamı olduğu yerde kaldı, ona dokunan bile olmadı. Galiba sonradan garsonlar içeri almışlar.

Anlattığım bu olayın üzerinden yıllar geçti. Sonumuzu merak ediyor musunuz?

Geçenlerde Karpiç'te arkadaşlarla akşam yemeği yiyorduk. Bir adam yanıma gelip,

— Beni tanıdınız mı? dedi.

— Tanıyamadım, dedim.

Sonra, yukarıdaki olayı anlatınca, onun o iş adamı olduğunu hatırladım.

— Adınızı unuttum, dedi.

— Hasan... dedim.

— O gece kavga ettiğimiz arkadaşınızın adı neydi?

— Kemâl Haydar...

İş adamı,

— Biliyor musunuz, dedi, o akşam arkadaşınız haklıydı, haksız olan bendim.

Biraz durduktan sonra ekledi:

— Elbet haklıydı... Şimdi bulunduğum yeri, bütün varlığımı o şairle değiştirmeye razıyım. Ama satın alınmaz ki... Kimbilir *ne* kadar kitabı çıkmıştır, hiçbirini görmedim. Onun o gece söylediği isimleri hâlâ bilmiyorum.

Yine bir süre sustuktan sonra,

— Şimdi ne yapıyor, Kemâl Haydar Bey? dedi.

— Şimdi mi?.. Bayındırlık Bakanlığında memur, galiba Kara Yollarında şef filân...

— Yaaa... Kitapları çıktı mı?..

— Bilmiyorum... Galiba o günlerde bir mi, iki mi kitabı çıkmıştı...

— Yaaa!.. Siz ne yapıyorsunuz?

— Ben... Ben çok işlere girdim çıktım ama olmadı. Şimdi bir müteahhidin yanında taşeronum...

— Yaaa!..

İş adamının yüzünden önce bir sevinç dalgası geçti, sonra büyük bir üzünçle,

— Gençliğimde ben de şiir yazardım biraz... dedi.

BU MIYMINTI MI?

Evden can sıkıntısıyla çıkmıştım. Böyle karamsar zamanlarımda kendimi yere daha yakın bulurum. Nerdeyse yerle bir olacakmışım gibi gelir. Daha küçülürüm, olduğumdan daha kısalırım. Yukardan hava bastırır, aşağıdan toprak çeker.

Bizim evin sokağını dönerken karşıdan bir adam koşarak geldi:

— Beyefendi, affedersiniz, siz Bay Hasan Yazman mısınız?

— Evet.

Elime sarıldı:

— Çok memnun oldum tanıştığımıza efendim. Biz ailece sizin yazılarınızın tiryakisiyiz. Ah efendim, ne güzel, ne güzel yazıyorsunuz...

Adam söyledikçe, övdükçe beni, şişmeye başladım. Oysa az önce sönük otomobil lâstiği gibiydim. Tabiî adama, her ünlü yazarın yaptığı gibi, biraz utangaçlık numarası yaptım.

Adamdan ayrıldığım zaman, dudaklarım suratıma yayılmıştı, ağzım kulaklarıma varıyordu.

Az daha yürüdüm. Bir adamın, yanındaki kadına,

— Şişşt, bak, Hasan Yazman gidiyor... diye beni gösterdiğini sezdim.

Boyum basbayağı uzuyordu. Boyumun uzadığını, dükkânların tabelâlarının, başımdan aşağıda kalmalarından anlıyordum.

Otobüs durağına geldim. Durakta bir adam,

— Sizi gökte ararken yerde buldum, dedi, yanılmıyorsam, siz Hasan Yazman'sınız, değil mi?

Yine bir utanma kırıtmasıyla,

— Evet... dedim.

— Aman beyefendi, elinize sağlık, ne güzel yazıyorsunuz. Ben, yirmibeş yıldan beri yazılarınızı okurum.

— Eksik olmayınız...

Adam ne kadar kısaydı, ne kadar ufak tefekti. Ben onun tepesinden bakıyordum.

— Devamlı okurunuzum. İlk yazılarınızdan beri, nerde bir yazınızı görsem, hemen okurum.

— Teşekkür ederim.

Adam saygıyla elimi sıkıp ayrıldı.

İyimser zamanlarımda başımı bulutlara yakın bulurum.

Otobüs geldi, bindim. Yolculardan biri, şapkasını çıkarıp selâm verdi,

— Takdirkârlarınızdanım... diye kendisini tanıttı.

Utana utana, yani utanırmış gibi yaparak,

— Estağfurullah efendim... dedim.

Bu otobüslerin tavanlarını da o kadar alçak yapıyorlar ki canım... Sonra otobüslerin içi de çok dar, bitürlü sığamıyorum, o yana bu yana çarpıyorum.

Adam,

— Babam da sizin hayranlarınızdandır. Bütün aile yazılarınızı okuruz Hasan Bey, dedi.

— Teveccüh buyuruyorsunuz efendim...

Bir başka yolcu,

— Ben de çoktan beri sizi merak ederdim, Hasan Bey, dedi, demek tanışmamız burada kısmetmiş... Bilmem ki hayranlığımı nasıl ifade edeyim?

Nerdeyse başım, otobüsün tavanından dışarı çıkacak. Neden bu kadar alçak yaparlar bu otobüslerin tavanlarını bilmem ki...

Otobüsle Kadıköy'e gidecektim ama, otobüs o kadar dardı ki, duraklardan birinde indim. Dolmuş beklemeye başladım.

— Beyefendi, yanılmıyorum değil mi, siz? Siz? Bay Hasan Yazman?

— Evet efendim...

— Ah beyefendi...

Kabardıkça kabarıyordum.

— Elleriniz dert görmesin Hasan Bey, ne güzel yazıyorsunuz.

Kasıldıkça kasılıyordum.

Önümde duran dolmuşa binip iskeleye geldim. Canım, bu iskeleye de ne olmuş bugün böyle? İskeleyi küçültmüşler mi, ne?

— Bak, bak, Hasan Yazman'ı gördünüz mü?

— O mu o? Allah Allah!..

Sağ elimi üst dudağıma götürdüm. Bilin bakalım niçin? Bıyıklarımı burmak için... Tuh Allah kahretsin, bıyıklarım da yok ki... Erkek dediğin bıyıklı olacak ki, böyle zamanlarında bıyıklarını buracak da buracak... İlk işim bıyık bırak-

mak olsun. İşte şimdiki gibi zaman oluyor, insana bıyık gerekiyor...

— Şişşt... Bak kim? Hasan Yazman...

— Yaaa...

Elde olmadan, sanki bıyığım varmış gibi, elim bıyığıma gidiyor. Ah bıyığım olsa, şimdi amma burardım.

«Kedide de bıyık var» diye bıyıklılarla alay ederler. Evet, kedinin de bıyığı var ama, kedi bıyığını buramaz ki...

Vapur yanaştı iskeleye. İyi ama, ben bu vapura nasıl gireceğim? Sığmam ki... İster misin, ben binince vapur batsın...

İskele kapısı açıldı. Kapıya başımı çarpmıyayım diye iyice eğilip öyle geçtim. Oysa biliyorum ki, zıplasam, kapının üstüne elimi bile dokunduramazdım.

Ağırlığımdan, vapur iskelesi ayaklarımın altında çatırdıyordu. Vapura ayağımı atınca, vapur bu yana doğru eğildi. Hemen vapurun ortasına geçtim, böylece vapur dengede kaldı, yoksa devrilebilirdi. Efendim, benim gibi yazarların ayrıca, özel vapurları olacak... Nedir bu canım? Herkes beni birbirine gösteriyor. Ne zor şeymiş ünlü kişi olmak. Hiç rahat yok canım...

Arkadaki lüks salona geçince, vapurun kıçı eğildi. Vapurun kıçının neden eğildiğini benden başkası anlayamadı.

Bir koltuğa oturdum. Ama çok zor oturabildim. O kadar daracık yapmışlar ki koltukları, insan içine sığamıyor.

Vapur kalktı. Bütün yolcular bana bakıyor.

Bakarlar elbet... Elbet bakacaklar... Bu dünyada kaç tane Hasan Yazman var yahu... Baksınlar da Hasan Yazman'ı görsünler.

Elimi üst dudağıma attım. Tuh... Bıyıklarım olacak ki şimdi... Bıyık olmalı, bıyık... Ben bıyık isterim. İlk işim bıyık bırakmak olsun. Şöyle kasıla kasıla, şöyle kabara kabara bir bıyık burarım ki...

Arkamda konuşulanları duyuyorum. Tabii yine benden konuşuyorlar. Şöyle bir geri dönermiş gibi yaptım da arkamdakilere baktım. Oooo, kadınlı erkekli kalabalık bir grup...

Bir adam, beni gösterip,

— Bakın, bakın, Hasan Yazman... dedi.

Yanındakiler sordu:

— Hangisi?

Az kalsın yerimden fırlayıp «Benim! Benim Hasan Yazman!» diye bağıracaktım. Ama kendimi tuttum.

— Önümüzde oturuyor işte...

— Ay bu mu?..

Yahu, bu memleket hâlâ nasıl batmıyor bilmem ki... Koskoca bir Hasan Yazmanı hâlâ tanımıyanlar var. Hayret!..

İyice görsünler diye biraz daha kabardım, kasıldım, koltuğa iyice kaykıldım. İnanınız ki, isteyerek kabarmıyordum; kendiliğimden, elimde olmadan kabarıyordum, pompayla şişirilmiş gibi...

— O ya...

— Yok canım, imkânı yok...

— Vallahi o...

— Hadi canım... Bu, sünepenin biri be...

Bunu söyleyen bir kadındı. Bak hele sen şu - affedersiniz - şatifilliye... Ulan, benim nerem sünepe!

Başladılar tartışmaya. O gruptan yalnız biri, benim ben olduğumu söylüyor, öbürleri Hasan Yazman olmadığımı iddia ediyorlardı.

— Hasan Yazman'ın ta kendisi...

— Kardeşim bikere Hasan Yazman olamaz...

— Neden olamazmış?..

— Baksana yahu, herifte adama benzer hal yok ki... Ecişbücüş bişey bu...

Öfff... Vapur da öyle sıcak ki...

— Vallahi o yahu...

— Bu mıymıntı mı? İmkânsız... Yahu, bu uyuz, donunu bağlamaktan âciz be...

Tu, Allah kahretsin... Sanki bu vapur koltuklarını neden bu kadar büyük, geniş yaparlar?

— Yani, şimdi sence o yazıları bu adam mı yazıyor?

— Tabii...

— Hadi canım... Şu surata bak be...

— Hırtın biri bu... O yazıları nasıl yazar. Değil canım, Hasan Yazman değil bu...

— Kardeşim, ta kendisi... Ben tanıyorum.

— Belki benzetiyorsun diyeceğim ama, o da olmaz. Bikere bu, adama benzemiyor ki... Acaip bir yaratık bu...

Beni görmesinler diye koltuğun içine büzüldükçe büzüldüm. Vapur da amma büyük... Salon da amma geniş....

— Siz ne derseniz deyin, Hasan Yazman işte bu adam...

___Adam deme şuna yahu, hamhalat bişey... Şuna bakın, daha oturmasını bile beceremiyor. O yazıları bu yazabilir mi hiç?

— Yazıyor kardeşim, yazıyor.

— Yazamaaaz! Nasıl olur, bu sümsük sünepe, bu mıymıntı ha... O yazıları yazacak, dünyada inanmam...

— Al benden de o kadar... Herifin suratında meymenet yok...

— Niye iddia ediyorsunuz yahu, o diyorum size... Ben tanıyorum. Namussuzum ki o, ta kendisi...

— Yahu sen ne diyorsun şimdi? Hasan Yazman bu zibidi, öyle mi? Demek o yazıları bu zibidi yazıyor...

Kalkıp gitsem mi burdan? O zaman daha kötü olacak... Herkes bana bakacak. Sanki ne diye evimde oturmam da çıkarım yollara... Küçüldükçe küçüldüm, sindikçe sindim, neredeyse gözden kaybolacağım... Ah, vapur bir yanaşsa iskeleye de, kendimi dışarı atsam... Doğru, tersyüzü dönüp eve gideceğim.

— Hasan Yazman ha? Hahhah hah... Hiç güleceğim yoktu.

— İster inanın, ister inanmayın... Hasan Yazman işte.

— Ayol bu Hasan Yazman'ın eline su dökemez...

— Bunu bir çadıra koyup millete seyirlik göster...

— Fakat beyim, Hasan Yazman da ne yazıyor ama, dehşet birader. Ateş gibi bir zekâ... Bir de şuna bak, herif ayakta uyuyor...

Elimden yanar sigarayı düşürdüm. Yeni bir

sigara yakarken, elim titredi, yanar kibrit üstüme düştü. Hay Allah... Bir yanaşsak iskeleye...

— Şimdi siz, bu adam Hasan Yazman değil mi diyorsunuz?

— Değil tabii...

— Peki, nerden biliyorsunuz? Tanıyor musunuz?

— Ben tanımıyorum ama, bu olamaz... O cesur yazıları bu düdük nasıl yazabilir yahu...

— Akıl var, yakın var... Şuna bak şuna, Hasan Yazman'mış... Hiç güleceğim yoktu...

Arkamdaki on kişiden fazla bir gruptan yalnız biri, benim Hasan Yazman olduğumu söylüyor, öbürleri de Hasan Yazman olamıyacağımı iddia ediyordu.

— Peki, nesine bahse giriyorsunuz?

— Nesine istersen?

— On lirasına var mısın?

— Varım...

— Ben elli lira korum... Eğer bu hıyar, Hasan Yazman'sa elli lira kaybederim...

— Ben de bir ziyafetine bahse girerim...

— Yüz lira da ben koyuyorum...

— Peki öyleyse...

— İyi ama nasıl anlayacağız, bu uyuzun Hasan Yazman olup olmadığını?

Benim Hasan Yazman olduğumu iddia eden genç,

— Gidip kendisine sorarız, dedi.

— Peki soralım...

— Kendisi «Ben Hasan Yazman'ım» dese de ben inanmam ki... Övünüyor, der geçerim...

— Hem sonra dünyada Hasan bir tane değil ya... Soyadı da benzeyebilir...

— Yazar olup olmadığını da sorarız. O yazıları siz mi yazıyorsunuz, diye soralım... Var mı bir diyeceğiniz?

— Olur. Soralım...

Eyvaaah, şimdi ne olacak? Gelecekler «Hasan Yazman siz misiniz?» diye soracaklar. «Evet benim...» desem, onca sövgüyü, yergiyi üstüme almış olacağım: Mıymıntı, sünepe, uyuz, acaip yaratık, hıyar, meymenetsiz, pısırık, düdük, sümsük... Ben bunları üstüme alamam.

En iyisi «Ben değilim, Hasan Yazman değilim» deyip kurtulmak... Ama o zaman da, içlerinde beni tek tutan, tanıyan, beğenen delikanlı da bahsi kaybedecek. Dünyanın parasını ödeyecek. Yani beni tanımış olmasının cezasını çekecek...

Hay Allah, öyle bir belâ ortasında kaldım ki... Ne olacak şimdi? Hasan Yazman olmaz olaydım, hay o yazıları yazamaz olaydım...

Kalktılar, bana doğru geliyorlar... Ayak seslerini duyuyorum... Bir içtepiyle yerimden fırladım. Aman iskele, vapur... Evet, vapur iskeleye yanaşıyor. Kalabalığa daldım. Arkamdan sesleniyorlar:

— Beyefendi, beyefendi...

— Bir dakika...

— Hasan Bey...

Kim dinler, yolcu kalabalığını yarıp geçiyorum.

— Beyefendi... Siz...

Vapurla iskele arası belki dört metre vardı. İskeleye atlamadım, uçtum. Uçtum ama, iskelede bekleyen belediye memurunun kucağına uçtum...

— Biraz gelir misiniz?

Belediyenin odasına girdik.

— Vapurdan atladınız. Yirmi lira ceza vereceksiniz!

Hemen iki on lirayı uzattım. Parayı verip savuşacağım.

— Bir dakika beyim, ceza makbuzu keseceğiz. Adınız?

Belediye memurunun yüzüne baktım, baktım, iyice baktım.

— Adınız?

— Adım mı?

— Evet adınız?

— Benim adım?

— Tabii sizin adınız?

— Benim adım... Ali.

— Soyadınız?

— Soy... adım... Daltaban...

Makbuzu alıp çıktım. Arkamdan belediye memurlarının konuşmalarını duydum: «Yahu, amma da Hasan Yazman'a benziyor...»

Böyle karamsar zamanlarımda kendimi yere daha yakın bulurum, nerdeyse yerle bir olacakmışım gibi gelir... Yukardan gök bastırır, aşağıdan toprak çeker.

Küçüle küçüle, ufala ufala yürüdüm.

BIYIKLI TEVFİK EFENDİ

Ayrılırken,

— Hanımefendiye hürmetler ederim... dedim.

O terbiyeli, o çok nazik adam, bu sözüm üzerine birdenbire suratını ekşitip, ağzındaki acı, pis bişeyi tükürür gibi,

— Ne hanımefendisi, hangi hanımefendi yahu? deyince şaşırıp kaldım, çok kötü bozuldum.

— Sizin hanımefendiye... diye tekrarladım.

— Bizim hanımefendi filân yok... diye terslendi.

Bana, örnek aile göster, denilse, hiç kuşkusuz onları gösterirdim. Birbirlerine çok saygılı, çok sevişen karıkoca. Mutlu aile yuvalarının yüzde doksandokuz onda dokuzunda olan kavga gürültü, çekişme çatışma, didişme gidişme, hırıltı dırıltı onların evinde olmaz; yani biz öyle bilirdik.

Aileyi çözülüp dağılmaktan kurtaran bağın çocuk olduğunu söylerler. Oysa onların çocukları da yoktu, ama gene de mutlu, örnek, imrenilecek karıkocaydılar. Bütün bunları hem görerek, hem başkalarından işiterek bildiğim için, yanlış anlattım sanarak,

— Sayın eşinize demek istemiştim... dedim.

— Benim ne sayın, ne de sayın olmayan eşim var, dedi, yoksa siz duymadınız mı?

— Hayır, bişey duymadık...

— Ayol, duymayan kalmadı... O «sayın» dediğiniz karım, bana ihanet etti... Hem de pisbıyık bir herifle...

Ne söylemem gerektiğini kestiremediğim için sustum.

— Siz ne yana gidiyordunuz? dedi.

— Belli bir yere gitmiyordum. Hava güzelce de, şöyle çıkıp dolaşayım dedim. Dönüşte de kediye ciğer alacağım...

— Benim de işim yok... Öyleyse hem yürüyelim, hem konuşalım. Benim de anlatıp boşalmaya çok ihtiyacım var. Demek sizi karşıma Allah çıkardı.

Yürüyorduk.

— Ayrılıyoruz, dedi, ben evden çıktım. Yakında mahkememiz var, boşanacağız.

Yolda giderken, sözlerinin kendince önemli yerlerinde duruyor, öyle anlatıyordu. Bir lâf söylemiş olmak için, neden ayrılıyorsunuz, diye sorsam mı, diye düşünüp dururken, sanki o adamı ben tanıyormuşum gibi,

— Hep o Tevfik Efendi yüzünden... dedi.

— Hangi Tevfik Efendi acaba?

— Canım şu bıyıklı Tevfik Efendi yok mu, işte o... Bıyıklı Tevfik Efendi...

— Bıyıklı Tevfik Efendi mi, kimdir? Tanıyamadım...

— Canım efendim, nasıl tanımazsınız? Tanırsınız tanırsınız... Onu tanımayan, bilmeyen var mı?

— Vallahi hatırlayamadım.

— Yoksa sizin eve girmiyor mu?

— Kim?

— Kim olacak, Bıyıklı Tevfik Efendi...

Amma münasebetsizleşmiş bu adam yani...

— Yok efendim, dedim, ne münasebet? Ne diye girecekmiş bizim eve?

Gayet serinkanlı,

— Girer, girer o... dedi, şimdi onun girmediği ev yok, bütün evlere giriyor...

Kesinlikle karşı koydum:

— Bizim eve giremez... Tanımadığım adam ne diye evime girecekmiş?

Alaylı alaylı sırıtarak,

— Bıyıklı Tevfik Efendi giremez ha? dedi, çok safsınız...

— Ne bıyıklısı, ne de bıyıksızı girebilir... Hiçbir Tevfik Efendi'nin evimde işi yok... diye bağırdım.

— Gireeer, girer o herif... Girer beyim. Ben de öyle sanıp ihanete uğradım ya... «Bundan sonra bu bıyıklı herifin evimde işi yok, eşikten adımını atmayacak!» diye bağırdım karıma. Ama karım, benden gizli gizli alıyormuş eve...

— Kimi alıyormuş?

— Kimi olacak, Bıyıklı Tevfik Efendi'yi canım...

Benim bildiğime göre karısı çok dürüst, evine, kocasına bağlı, çok namuslu bir kadındı. Hem öyle genç, hoppa, oynak, fındıkçı da değil ki... Aklıma, kadınların o bunalımlı yaş dönümleri geldi. Hani kırkına doğru bazı kadınlar bunalımlı bir dönem geçirirlermiş. Yoksa zavallı kadın böyle bir yaşdönümü bunalımına mı düşmüştü?

— Onun için, dedi, karınız sizin eve de alıyordur o bıyıklı herifi ama gizli gizli aldığından sizin haberiniz yoktur...

Bak şu alçağa!.. Düpedüz saldırgan ve terbiyesiz... Ama insanoğlu böyledir işte, kendi başına bir belâ geldi mi, herkesin başına da gelsin ister ki, belâ yayılsın da kimse onu kınamasın...

— Rica ederim beyefendi... diye tersledim ama, içime de bir kuşku düşmedi, dersem yalan...

Bu, bıyıklı Tevfik Efendi her kimse, kocaların başına belâ bir yeni donjuan mı, nedir?

— Peki, kızmayın, dedi, sizin eve Bıyıklı Tevfik Efendi girmiyor da, evinizde çamaşır nasıl yıkanıyor? Bıyıklı Tevfik Efendi olmayınca, çamaşır yıkanmaz ki...

Haaa, anlar gibi oldum... Şimdilerde evlerin çoğunda kadın hizmetçi yerine, erkek uşak kullanıyorlar ya. Demek ki, bunlar da evlerine Bıyıklı Tevfik adında bir uşak almışlar. Bıyıklı Tevfik çamaşıra, bulaşığa, yemeğe, her işe girişiyor. Eh herif genç, dinç, alyanak bir delikanlı... Karısının bir dalgası olduğunu sanmam ya, demek adam kıskanmış karısını Bıyıklı Tevfik'ten...

— Genç mi bu Bıyıklı Tevfik Efendi?

Biraz düşündükten sonra,

— 1880 doğumlu, dedi, kaç yaşında eder?

— Seksendört yaşında!.. Ne diyorsunuz?

— Neye şaştınız? Ne var şaşacak bunda? Resminin altında doğum tarihi yazılı da ordan biliyorum. O resmi her yerde göre göre baktım, doğum yılını da ezberledim artık... Ama bütün kabahat yine bende... O Bıyıklı Tevfik Efendiyi bizim eve

hiç sokturmayacaktım. Üstelik karıma, almasını ben salık verdim. İhanete uğrayan bütün kocalar hep aynı enayiliği yaparlar. Size bu macerayı baştan anlatayım...

Bundan üç dört yıl önceydi, bir akşam vapurdan çıkarken, iskele dışında bir çocuk, elime bir reklâm kâğıdı sıkıştırdı. Avuç kadar bir kâğıt... Baktım, kâğıdın üstünde yumurta biçimi bir resim; işte o, Bıyıklı Tevfik Efendi'nin resmi... Onunla ilk tanışmam böyle oldu. Otobüse binince de daha dikkatli bakıp kâğıttaki yazıları okudum: «Bıyıklı Tevfik Efendi, yüzyıla yakın bir zamandanberi ev hanımlarının en büyük yardımcısıdır. Bıyıklı Tevfik Efendi Çamaşır Suyu, çamaşırlarınızı sakız gibi ağartır, hiçbir leke bırakmaz. Bıyıklı Tevfik Efendi'nin girmediği evlerde bir eksiklik duyulur. Hanımlar! Siz de Bıyıklı Tevfik Efendi Çamaşır Suyu kullanınız!»

İşte buna benzer daha bisürü lâf... Adamın resmine baktım: Başında bir fes, yüzünün iki yanından sivri uçlu bıyıklar uzamış, nerdeyse kâğıdı delip dışarı çıkacak...

Buruşturup attım kâğıdı. Unuttum gitti Bıyıklı Tevfik Efendi'yi de...

Akşam evde, yemekten sonra radyo dinliyordum. Radyo reklâmlarında yine karşıma çıktı Bıyıklı Tevfik Efendi:

«Hiçbir ev kadını, Bıyıklı Tevfik Efendi'siz yapamaz. Hanımlar! Size en yakın yardımcı Bıyıklı Tevfik Efendi'dir.»

Sabah oldu, kahvaltı ediyoruz. Kapı çalındı. Kapıyı açan hizmetçi, elinde bir kâğıtla geldi,

— Bir adam bıraktı... dedi.

Kâğıdı alıp baktım, yine Bıyıklı Tevfik Efen-

di Çamaşır Suyunun reklâmı: «Güneşin girmediği eve doktor girer, Bıyıklı Tevfik Efendi'nin girmediği eve doktor bile girmez...» Yine o fesli, palabıyıklı herifin resmi...

İşime gitmek için sokağa çıktım, otobüs durağında, normal insan boyundan üç dört kere büyük renkli bir adam resmi gördüm. Yahu, ben bu adamı bir yerden tanıyorum ama nerden? Bu fesli, bıyıklı adam bana hiç de yabancı gelmiyor. Biraz daha yaklaşıp, resmin altındaki yazıyı okudum:

«Her eve bir Bıyıklı Tevfik Efendi. Bıyıklı Tevfik Efendi Çamaşır Suyu, her türlü lekeyi çıkarır. İpekli iç çamaşırlarınızı, Bıyıklı Tevfik Efendi hiç zedelemeden, hırpalamadan temizler.»

Otobüse bindim, otobüsün içinde de Bıyıklı Tevfik Efendi'nin resimleri basılı ilân levhaları asılı: «Bağdat gibi diyar, Çengelköyünki gibi hıyar, Bıyıklı Tevfik Efendi gibi yar bulunmaz!»

Vapura girdim, yine o ilânlar...

Daireye gidince, şöyle bir gazetelere bakayım, dedim; bütün gazetelerin ilân sayfaları, o uçları sipsivri kocaman Bıyıklı Tevfik Efendi'nin resimleriyle dolu: «Deneyen her kadın, Bıyıklı Tevfik Efendi'den memnun kalıyor. Siz de bikere deneyin, bir daha Bıyıklı Tevfik Efendi'den vazgeçemiyeceksiniz!»

Günlerce bu Bıyıklı Tevfik Efendi... Nereye gitsem, nereye baksam, evde, radyoda, duvarda, tramvayda, otobüste, hep Bıyıklı Tevfik Efendi...

O zamanlar, herif daha benim sinirime dokunmuyordu. Hattâ alıştım da, sanki bana bir akrabammış filân gibi geliyordu.

Derken beyim, bunlar işi azıtıp da, sürümü daha da arttırmak için Bıyıklı Tevfik Efendi Çamaşır Suyu şişelerine, hediye kuponları koymaya da başlamadılar mı, işte o zaman artık Bıyıklı Tevfik Efendi'nin girmediği delik kalmadı, her eve, her odaya girdi beyim... Her şişenin etiketinde bir hediye kur'a kuponu var. Yirmi kupon biriktirip gönderenler çekilişe katılıyor. Kazananlara evler, otomobiller, buzdolapları, çamaşır makineleri, daha neler de neler çıkıyor. Ben ne bo... affedersin, ben ne halt ettim de karıma «Şekerim, sen de dene bakalım şu Bıyıklı Tevfik Efendi'yi, belki bize de bir hediye çıkar» demiş bulundum. Evet, ben sardım bu belâyı kendi başıma... Yoksa, karımın aklında ne Tevfik Efendi'nin bıyıklısı, ne de bıyıksızı vardı...

Karım «Akşam gelirken, sen al da getiriver, ben bugün dışarı çıkmıyacağım» dedi. Ben üstelik bu herifi, kendim alıp da evime getirdim. Eve dönerken akşam, köşe başındaki bakkala, «Bir Bıyıklı Tevfik Efendi verir misiniz?» dedim. Bakkal «Kaç şişe olsun?» dedi. «Kaç şişe olacak canım, bir şişe verin...» «Valla beyim, kadınlar kapışıyor bu Bıyıklı Tevfik Efendi'yi, beşer onar şişe birden alıyorlar da, ondan sordum. Her zaman da bulunmuyor yani... Benim karım da pek beğeniyor Bıyıklı Tevfik Efendi'yi.» «Ver öyleyse dört şişe.» «Maalesef iki şişe kaldı elimizde, yarın geliyor.»

İki şişeyi aldım, eve getirdim.

İşte o günden sonra beyim, evimizin dirliği düzeni bozuldu, evin tadı tuzu kalmadı. Banyoya giriyorum, pencere kenarlarında dizi dizi o bıyıklı adamın resmi olan şişeler... Mutfağa giriyorum,

karşımda on tane, yirmi tane birden o bıyıklı herif...

Gün geçtikçe evin içinde Bıyıklı Tevfik Efendiler artıyor. Karıma «Yahu, burası ev değil de kışla çamaşırhanesi olsa, yine bu kadar çamaşır suyu fazla gelir. Neye bu kadar çok alıyorsun?» dedim. «Her zaman lâzım nasıl olsa, hediyesi de var, ben kuponları biriktiriyorum» dedi. İlk hediye çekilişinde sekiz tane yirmişerlik kupon göndermişti karım. Hiçbir şey çıkmadı. Bu sefer de karımın hırsı arttı, yeni çekilişe katılmak için daha çok almaya başladı. Artık banyo, hela, mutbak doldu taşıyor da, salona, odalara koyuyorlar Bıyıklı Tevfik Efendileri... Bıyıklı Tevfik Efendi'den sokakta geçilmiyor, evde geçilmiyor...

Gittikçe kızıyorum, çünkü beyim, evin içinde Bıyıklı Tevfik Efendi'den bana oturacak yer kalmıyor. Yemek masasına otururken bir şangırtı:

— Aa, Bıyıklı Tevfik Efendi'yi devirdin...

Raftan bir kitap alırken, karım bağırıyor:

— Aaa, Bıyıklı Tevfik Efendi'yi kırdın...

Kendimi övmüş olmayayım ama, ben terbiyeli adamımdır. Bir gün yorgun argın eve gelip de koltuğa oturuyorum diye, şişenin sivrisi üstüne oturup kuyruksokumumda hart diye bir ses duymamla, ben terbiyeyi filân bir yana koyup,

— Ulan başlarım şimdi ben bu Bıyıklı Tevfik Efendi'nin bıyıklarından!., diye avazım çıktığı kadar bağırdım.

Ama ne yapsam boş... Evin içi her gün biraz daha Bıyıklı Tevfik Efendi'yle dolup taşıyor. Sinirleniyorum, kızıyorum:

— Bıyıklı Tevfik Efendi'den bize oturacak yer kalmadı, bari biz başka bir eve taşınalım...

Bir gece eve misafirler gelmişti. Koltukta oturan bir misafirin ayağına takılıp Bıyıklı Tevfik Efendi devrildi. Çok utandım,

— Affedersiniz... filân dedim.

Misafir,

— Aman efendim, dedi, bizim evde de böyle, ne önemi var...

Onca yıllık evimizde bu Bıyıklı yüzünden hırıltı dırıltı eksilmez oldu.

— Yahu, bu kadar Bıyıklı Tevfik Efendi ne işinize yarar? diye bağırdım bir akşam.

— Aaa, evlâdım, yalnız çamaşıra mı, her işe yarıyor. Ben dişlerimi bile Bıyıklı Tevfik Efendi'yle yıkıyorum.

Deli olacaktım, deli...

— Aman, anne, çamaşır suyuyla hiç diş yıkanır mı, nerde görülmüş?

— Aaaa, çok iyi yıkanıyor, hiçbir leke bırakmıyor...

— Peki, nasıl yıkıyorsunuz?

— Basbayağı. Bıyıklı Tevfik Efendi'yi bir bardağa koyuyorum. Sonra dişlerimi çıkarıp içine atıyorum, yarım saat durunca bembeyaz oluyor...

Hay Allah, takma dişleri için söylüyormuş.

Siz şu reklâm denilen şeyin etkisine bakın beyim, çamaşır suyuyla diş yıkanıyor. Yalnız diş yıkansa neyse, bizim evde çamaşırdan başka, bulaşık, bez, tahta, cam her ne varsa hepsi Bıyıklı Tevfik Efendi'yle yıkanmaya başlandı ki, çok çok alınsın da hediye çekilişine katılsınlar.

Kardeşim, karısı, iki çocuğuyla yazın bize misafir gelmişlerdi. Bir gün baktım, kardeşimin büyük oğlu, elinde dört şişe Bıyıklı Tevfik Efendi'yle içeri giriyor.

— Bu ne? diye bağırdım.

— Kendi paramla aldım, harçlığımdan amca... dedi.

— Ulan, sen de mi çamaşır yıkayacaksın da bunları aldın?

— Yooo, ben bunların etiketini çıkarıp hediye çekilişine katılıyorum.

Siz bu reklâma bakın beyim, reklâma... Oğlan, şişeleri helaya döküp etiketlerini alıyor!

Bir sıcak pazar günüydü. Buzdolabından soğuk su içeyim dedim. Bir de ne bakayım, buzdolabında üç şişe Bıyıklı Tevfik Efendi... Yooo, artık buraya kadar giremez bu herif...

— Kim koydu bunları buzdolabına? diye bağırdım. Kimsede ses yok...

Bu olaydan birkaç gün sonraydı. Sucu iyi su getirmemiş, evde damla su yok. Sular kesilmiş, musluklar da akmıyor... Sıcakta susuzluktan yanıyoruz. Kardeşimin küçük oğlu, ikide bir mutfağa gidip geliyor. Her dönüşünde de eliyle ıslak dudaklarını siliyor. Ne yapıyor bu çocuk diye merak ettim, bir seferinde gizlice gidip kapı aralığından baktım. Buzdolabından Bıyıklı Tevfik Efendi'yi çıkarıp içerken yakaladım.

— Ulan bu ne? Zehirleneceksin... Çabuk doktor çağırın... Midesini temizlesin...

Biz hepimiz telâşa düştük, oğlan sırıtıyor:

___Hiçbir şeycik olmaz be amca, ben her zaman içiyorum... demeye kalmadı, birden şişeyi kapıp, biz elinden almaya kalmadan, bir yarım şişe dolusu Bıyıklı Tevfik Efendi'yi lıkır lıkır içti...

Ve oğlana birşey de olmadı.

Ben telâş içindeyken, kayınvalde,

___İçsin içsin daha iyi, içi temizlenir... demez mi?

Çıldıracaktım, saçımı başımı yolmaya başladım hırsımdan. Kaynanam gayet sakin,

— Peklik olunca ben de içiyorum, çok iyi geliyor... Sen de biraz iç de sinirlerin yatışsın, iyidir... dedi.

— Yahu, bu sinir ilâcı mı, yoksa çamaşır suyu mu?

— Çamaşır suyu ama, içimi de iyi...

Kardeşimin karısı,

— Bizim bir komşumuz çocuklarını hep Bıyıklı Tevfik Efendi'yle büyütüyor... Biberonla veriyor çocuğuna, çocuk mışıl mışıl uyuyor... dedi.

Bunun üzerine karım,

— Gözlere de çok iyi geliyor, ben iki senedir her sabah Bıyıklı Tevfik Efendi'yle göz banyosu yapıyorum... dedi.

Azizim, bu reklâm, çok müthiş, çok korkunç birşey... Benim anladığıma göre, artık nasıl olsa satılıyor ya, şişelere bayağı suları doldurup, Bıyıklı Tevfik Efendi Çamaşır Suyu diye dayıyorlar millete... Bunun böyle olduğu kesin bir gerçek. Ama kime anlatırsın? Aslında musluktan akan sudan bir ayırımı yok...

Kardeşimin büyük oğlu sokakta top oynarken dizkapağını yaralamış, çocuk koşarak geldi. Ben, oksijen, tentürdiyot diye aranırken, annesi çocuğun yarasına Bıyıklı Tevfik Efendi'yi boşalttı.

Bu Bıyıklı Tevfik Efendi her işe yarıyor... Çünkü efendim, etiketleri toplayıp hediye çekilişine katılmak için, her işe yaraması, her işte kullanılması gerekli.

Vallahi artık evden soğudum, eve girmek istemiyor canım. Bir akşam helada avazım çıktığı kadar bağırdım:

— Yahu hiç olmazsa buraya koymayın bu herifi! Artık buraya girmesin be!..

Çünkü efendim, affedersiniz, tam heladasın karşıda bir sürü bıyıklı herif sana bakıyor. Ayıp be!.. Bu helaya kadınlar da giriyor...

Ben helada böyle bağırınca, karım,

— Ayol ne bağırıyorsun oradan, annem alınacak... demez mi?

— Annen neye alınıyormuş?

Kapının arkasından fısıldadı:

— Annem, Bıyıklı Tevfik Efendi'yle taharetleniyor da...

Beyim, iyice anladım ki, Bıyıklı Tevfik Efendi'den evde bana yer yok. Çünkü evin içinde ben bir taneyim, Bıyıklı Tevfik Efendi bin tane, ne yana baksam koskoca bıyıkları gözümün içine giriyor.

Bir kış gecesiydi, hava soğuk. Yatağa girdim, aaa, bacaklarımın arasında bir şey...

— Bu nedir? dedim karıma.

— Bıyıklı Tevfik Efendi...

— Yooo, artık bu herif apışımızın arasına da girmesin.

— Ayol, haya soğuk da, şişelere sıcak su doldurup koydum ki yatak ısınsın...

— İstemem! diye bağırıp şişeleri fırlattım...

Ben artık iyice bozuldum. Yatağa giriyorum, karımla aramda Tevfik Efendi'nin bıyıkları... Düşünün rica ederim, yatakta üç kişiyiz: Karım, ben, aramızda Bıyıklı Tevfik Efendi... Elimi atıyorum, karımın göğsünde Tevfik Efendi'nin bıyıkları... Dayanılır mı?

İnsan bir resme dikkatle üç dakika bakıp, sonra duvara baksa, resmin hayalini duvarda da görür. Ben de öyle oldum beyim... Bıyıklı Tevfik Efendi'nin resimlerini o kadar çok görüyorum ki, duvara, havaya, nereye baksam, karşımda bir Bıyıklı Tevfik Efendi... Karımın yüzüne bakıyorum, sivri uçlu kocaman bıyıklar...

Deli olacağım; olacağım değil oldum bile...

En sonunda karıma protestoyu çektim:

— Bir daha bu eve o bıyıklı herif girmeyecek!

— Hangi bıyıklı herif?

— İşte o Tevfik Efendi mi ne karınağrısı... Bilmiş ol onun girdiği yere ben girmem...

Bu öfkem etkisini gösterdi, Bıyıklı Tevfik Efendi evden çekildi. Çekildi ama, ben hâlâ her yerde onun bıyıklarını görüyorum.

Bir gece uyku arasında,

— Çek bıyıklarını ulan! Çek bıyıklarını ordan herif!.. diye bağırarak sayıklamışım, öyle bağırmışım ki, bizim evdekilerden başka komşular da uyanmış sesimden.

Korkuyla,

— Nedir, ne bıyığı? dediler.

Utancımdan sesimi çıkarmadım.

Traş olurken aynaya bakıyorum, aynadaki suratımda iki bıyık...

Kendi kendime «Artık eve girmiyor ya, sinirim bozulmuş, zamanla geçer elbet...» diyorum.

Belki geçecekti ama, karım oysa benden gizli gizli alıyormuş Bıyıklı Tevfik Efendi'yi... Ben bunu görünce,

— Bana bak! dedim karıma, ya ben, ya Bıyıklı Tevfik Efendi...

— Bıyıklı Tevfik Efendi'siz yapamam, her işime yarıyor... dedi.

— Ben hiçbir işine yaramıyor muyum?

— Yarıyorsun. Ama Bıyıklı Tevfik Efendi başka, o her işime yarıyor...

Çıktım evden. Çıkış o çıkış... Şimdi mahkemeye verdim karımı, boşanacağız... Yaa, böyle işte... Sizin eve de giriyordur o herif... Onun girmediği ev yok ki...

Ciğerciye gelmiştik. Ben ciğerciye girerken, o da ayrıldı. Adamın haline çok üzüldüm.

Ciğerci, bir gazete kâğıdına kedi ciğerini sardı. Dükkândan çıkınca elimde ciğer sarılı gazete kâğıdına baktım: Bir adam resmi, Tevfik Efendi'nin sivri uçlu bıyıkları... «Her kadının en büyük ihtiyacı: Bıyıklı Tevfik Efendi...»

Hemen gazetenin orasını kesip attım.

Bu reklâm müthiş, çok müthiş... Çünkü, kesip attığım gazete parçasının altından sivr uçlu bıyıklar görünüyordu, hem de kıpır kıpır oynuyordu bıyıklar...

AT DENEN MERET BUMU?

«Eyvaah, eyvah!..» Döğünüp duruyordu Çerkes Apti...

Köye dönemezdi, eve ocağa uğrayamazdı artık... «Tuh tuh tuh... vah yandım ki, nasıl...»

Oturdu yol ağzındaki Ulupınar yalağının taşına, derin düşüncelere daldı.

«Düşmanlarımız, evet, evet düşmanlarımız Çerkes'in adını at hırsızına çıkarmışlar. Çerkesin at çaldığı yalan, tövbe yalan... Çerkes at çalmaz da, ya atını çaldırır mı? Vay başıma!.. Hangi kahpe dölü çaldı atımı... At değil küheylan... Akıtma'sına kurban olduğum... Tek ayağı sekili yanık al atım!.. Çerkes Apti atını çaldırmış, derler de tefe kor çalarlar. Ulan Çerkes kısmı atını çaldırır mı hey eşek Apti, hey avanak Apti... Ulan, sen Çerkes'lerin de adını batırdın. Nedir başıma gelen!.. Ulan, at çalar diye yalan yere Çerkes'in adını çıkarmışlar, düşmanın gözü kör olsun... Şimdi de bu Çerkesler bir ata sahip olamıyor diye kabilemizi rezil ettik...»

Çerkes Apti ağlayacak gibi oldu, başını iki a-

vucunun arasına almış, dirseklerini dizlerine dayamış acı acı düşünüyordu.

«Kendimi öldürürüm, kıyarım canıma, var mı başka yolu!.. Karlıkaya doruğundan atarım kendimi uçuruma, bin parça olurum, her parçamı bin kuzgun bölüşür... Ardımdan, vah yiğit, gece karanlığında atı nasıl yel gibi sürdü ki uçuruma düştü, derler. Yaşamak bana haram.

Köyde kasabada kimi kimsenin yüzüne bakamam... Bakıp bakıp, atını çaldıran avanak Çerkes işte bu, diye herkes beni birbirine gösterir de eğlenir. Çoluk çocuğa maskara olduk gitti... Bırak onu sen, atı çaldırdığım duyuldu mu, karı evin eşiğinden adımımı attırmaz... Tuh, namusum iki paralık oldu...»

Çerkes Apti oturduğu yerde iki yana sallanıp duruyordu.

«Ölüm birşey değil, hadi kıydım canıma... Ulan, bizim çalınan alyanık donlu kısrağı bir gören olmayacak mı!.. İşte, Çerkes Apti'nin kısrağı, diyecekler. Hayır, ölmek olmaz, ölüm çâre değil...»

Derin düşüncelere dalan Çerkes Apti kararlıydı. Ne yapıp edip namusunu temizleyecek; ellere, Çerkes delikanlısı atını çaldırtmış, dedirtmeyecekti. Taa uzaktan yankılanan nal sesleri duyuldu. Geniş yalak taşının üstüne uzanıp, sırtını da çeşme taşına dayayıp uyur gibi yaptı.

Nal sesleri yaklaştı, yaklaştı. Atlı göründü. Çerkes Apti, uyur gibi yaparak alttan doğru, yalakta su içen ata baktı. Hayır, hiç beğenmedi bu atı... At değil eşek... Köye gidince, benim kısrağı işte bununla değiştim dese, herkesi kendine gül-

dururdu. Beklemeliydi, elbet bir kısmet çıkardı. İyice uykuya verdi kendini... Adamın verdiği selâmı bile duymazdan geldi.

Atlı adam, sürdü atını gitti.

Ondan sonra iki - üç atlı daha geldi, atlarına su verdiler. Çerkes Apti bunları da beğenmediği için uykudan uyanmaz göründü. İçinden,

« Ya kısmet!..» diyordu.

Derken bir nal sesleri duydu ki, Çerkes kulakları hemen dikildi; at dediğin nalının sesinden bellidir. Ulan, bu atın nal sesiyle, yedi köyün Çerkes kızları oyuna kalkar. Vay bu nasıl nal sesi... Nal sesi böyle olmaz, bu bir duyulmamış Çerkes çalgısı... Bir de kişnemez mi!

Çerkes Apti, göz kuyruğundan atı görmesiyle yüreği küt küt atmağa başladı. Kır kısrak kişneye kişneye yalağın başına gelince, yerinde duramayan Çerkes kızları gibi ön ayaklarıyla toprağı eşeliyordu.

Yattığı yerden alttan yukarı ata bakan Çerkes Apti, sanki atın kişnemesinden uyanıp sıçramış gibi yaptı. Atın ütündeki adam, öbür atlılar gibi selâm verdi:

— Selâmünaleyküm...

Çerkes Apti sanki selâmı hiç duymamış gibi yumruklarıyla gözlerini uğuşturup karşısındaki atlı adamı alttan yukarı şaşkınlıkla süzdü. Kendi kendine söylenip duruyordu:

— Aman bu ne? Bu ne Allahım!.. Bu nasıl şey?.. Yoksa ben rüyada mıyım?.. Bu nedir böyle?

Adam,

— Ne var, neye şaştın? dedi.

Çerkes Apti,

— Şaşılmaz mı?.. dedi, bu ne hikmet!.. Aman yiğit, sorması ayıp olmasın, sen anandan bu kıbalde mi doğdun?

Adam şaşırdı:

— Ne dersin bre herif... O ne demek? Sen hiç ömründe at görmedin mi?

— Ne? At mı?.. Demek at dedikleri bu öyle mi?.. Şimdi bu at mı?

Çerkes Apti mırıl mırıl dualar okuyor, adam da onun aptallığına kıskıs gülüyordu.

— Bre oğlum, dedi, anandan doğalı hiç at görmedin mi?

— Töbe görmedim...

— Ulan, köyünüzde de at yok mu?..

— At mı, ne gezer... Bizde gayet bol eşek bulunur...

— Ulan, sen hiç mi köyünden dışarı çıkmadın hey avanak?..

— İlk çıkışım ağa... Hey Allah, şimdi bu at öyle mi?

— Ne sandın, at ya...

— Allah, Allah... Demek bu at denilen meret su da içer, öyle mi?

— İçmez mi?.. Kör müsün, içiyor işte...

— Evet... Lıkır lıkır içiyor... Hey Allah nelere kaadir değilsin... Aman yiğit, bu senin at dediğin ne olur?..

Bu aptallığa pek keyiflenen adam,

— İşte böyle binilir... dedi.

— Demek binilir?..

— Binilir ve at koşar, kuş gibi uçar... Yaya beş saatte gittiğin yere, bununla bir cigara içesiye gidersin...

___Deme... Yaa... Vay vay vay... Üstünden düşülmez mi ki?..

Adam attan indi.

— Gel, bin de gör... dedi.

— Aman, ben binemem!..

Adam kahkahalarla gülüp iyice eğleniyordu. Şu aptalı ata bindirir de, attan tepetaklak olursa bir güzel keyiflenecekti.

— Gel, gel!..

— Aman etme yiğit, ben o canavarın üstüne çıkamam...

— Gel, hele sen... Kolay...

Çerkes Apti ata yaklaştı.

— Üzengiye ayağını bas!..

— Ne dedin, üzengi mi?

— He ya, işte basacak yere üzengi derler...

— Üzengi öyle mi? Heleee... Buna üzengi derler öyle mi?

— Öyle denir... Korkma, koy ayağını!..

— Ya düşersem?

— Korkma yahu, ben tutuyorum...

Çerkes Apti, ayağını üzengiye değdirip çekti:

— Yok yiğit, bu iş benim harcım değil...

— Yahu koy ayağını... Tut şu dizgini!

— Dizgin mi dedin? Dizgin de ne?

— İşte buna dizgin denir... Sıçra eğere...

— Eğer öyle mi?

— Eğer ya... Sıçra!

— Sıçranacak, he mi?

— Atla ulan!..

— Aman yiğit, sıkı tut, ardımdan it... Aman haa!.. Yahu, minare gibi...

Çerkes Apti eğerin üstüne oturmuş, korkudan titriyor:

— Gözünü seveyim, bırakma yiğit, diye yalvarıyor, kasıklarını tutarak gülen adam da kahkahadan kırılıyordu.

— Aman bırakma! Şimdi nolacak yiğit?

— Vur ayaklarını hayvanın karnına!..

— Deme!..

— Gider o, bırak sen!..

— Demek gider.

Kır kısrak, başını dikmiş, eşelenerek kişnemeğe başlamıştı. Çerkes Apti,

— Aman! diye feryat etti...

Adam,

— Korkma ulan! diye bağırdı.

Kır kısrak binicisini bulmuş, kanatlanmış uçuyordu...

Kahkahadan yere yuvarlanan adamın birden gözleri büyüdü, kır kısrağın nallarından yükselen toz bulutuna baka kaldı.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Buyrun Cenaze Namazına 5

Bıçaksız Erkek Olmaz 14

Omuza Kaldırma Talimatnamesi 23

İstikbalim Olmasa 30

Üstünde Yeri Olmayanlara Dünya Büyük Gelir 37

İnsan Sarrafı Köpek 53

Püsküllü Geliyor 62

Efendi Oğlum! 79

İhtilâli Nasıl Yaptık? 93

Ömer Ağayı Seçmeyeceğiz 102

Gelin Diye Kullanılan Piyano 113

Keçi Kuyruğu ile Pusula Mücadelesi 123

Medeniyet Gibi Var Mı? 131

Emekli Bir Paşanın Çizmeleri 142

Şiire Düşkün Bir İşadamı 149

Bu Mıymıntı Mı? 165

Bıyıklı Tevfik Efendi 175

At Denen Meret Bu Mu? 189

İHTİLÂLİ NASIL YAPTIK

AZİZ NESİN

1915'de İstanbul'da doğdu. 1935'de Kuleli Askeri Lisesi'ni, 1937'de Harp Okulu'nu, 1939'da Fen Tatbikat Okulu'nu bitirdi. İki yıl Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etti. 1944 yılında askerlikten ayrılıncaya dek Anadolu'da ve Trakya'da dolaştı. 1938'de şiirle yazı alanına girdi. 1945'de profesyonel yazar oluncayadek, birçok dergide hikâyeleri yayımlandı. Bu arada, bakkallık, muhasebecilik, gazete satıcılığı, kitapçılık, fotoğrafçılık gibi türlü işler yaptı. 1956 ve 1957 yıllarında İtalya'daki Uluslararası Mizah Yarışmasında üstüste iki kez dünya birinciliği alarak, iki ALTIN PALMİYE kazandı. 1966'da Bulgaristan'daki Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik alarak ALTIN KİRPİ ödülünü kazandı. 1969'da Moskova'daki Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik alarak KROKODİL ödülünü kazandı. Piyesleri Almanya'da, Amerika'da, Romanya'da sahneye konulmuştur.

10 Lira